

Доц. д-р Христина Атанасова

ТЪРГОВСКО ПРАВО

ОБЩА ЧАСТ

УЗФ

Финанси, застраховане,
бизнес, предприемачество
и иновации

Учебно помагало

Доц. д-р Христина Атанасова

ТЪРГОВСКО ПРАВО – ОБЩА ЧАСТ

Учебно помагало

© Редакционна колегия на Издателство „Св. Григорий Боголсов“:

доц. Едуард Маринов, д.н.

гл. ас. д-р Никола Димитров

проф. Мариела Деливерска, д.н.

доц. д-р Виктория Гацова

проф. д-р Станислав Димитров

проф. д-р Теодора Лазарова

проф. д-р Али Вейсел

© Издателство на Университета по застраховане и финанси „Св. Григорий Боголсов“,
2026

ул. „Гусла“ 1, 1618 София

<https://uzf.bg/>

Всички права са запазени. Никаква част от това учебно помагало не може да бъде възпроизвеждана, съхранявана в система за търсене или предавана под каквато и да е форма или по какъвто и да е начин – електронна, механична, фотокопирна, презапис или по друг начин – без писменото разрешение на носителя на авторските права.

ISBN: 978-619-7861-00-6

ISBN (pdf): 978-619-7861-01-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор

ТЕМИ

1. Търговско качество. Едноличен търговец.
2. Регистрация на търговци. Правно значение на търговските книги.
3. Търговско предприятие
4. Правно положение на клоновете
5. Търговско представителство
6. Обща характеристика на търговските дружества
7. Кооперации
8. Обединения на търговци
9. Обща характеристика на търговските сделки
10. Преобразуване
11. Ликвидация
12. Търговска несъстоятелност. Стабилизация.

ПРЕДГОВОР

Настоящото издание „Търговско право – обща част” е учебно помагало, което е предназначено за студентите от УЗФ, изучаващи задължителната дисциплина Търговско право. То е първо по рода си.

Помагалото има за цел да улесни студентите при възприемането на теоретични знания и да ги стимулира за самостоятелно правно мислене чрез обосноваването на предлаганите от тях решения на казусите и тестовете, както и да бъде верен помощник при семинарните занятия.

Помагалото е съобразено с учебната програма по тази дисциплина, като дава теоретични и практически познания в съответната област, които са необходими за студентите - икономисти. Материята е представена по достъпен за тях начин чрез въпроси за извънаудиторна заетост, тестове, таблици и казуси. Тестовете са съобразени с теоретичния материал, а при съставянето на казусите е използвана съдебна практика. Наименованията на юридическите лица и на физическите лица в казусите са използвани с учебна цел. Всякакви сходства и/или съвпадения с реални лица, факти или обстоятелства са случайни. За решаването на всеки казус е необходимо познаването и прилагането на Търговския закон. За целта след отделните казуси е посочен относимия нормативен материал, въз основа на който трябва да се даде съответното решение.

Авторът ще приеме с благодарност всички препоръки и критични бележки за пропуски и недостатъци на настоящото издание, като изразява готовност те да бъдат отстранени в бъдещи разработки.

Авторът благодари на всички, които помогнаха за повишаването на качеството на помагалото, като с готовност ще приеме допълнителни конструктивни бележки.

Помагалото е съобразено с действащото законодателство към април 2026 г.

Април 2026г.

Авторът

Тема Първа - ТЪРГОВСКО КАЧЕСТВО. ЕДНОЛИЧЕН ТЪРГОВЕЦ.

ПЛАН

Видове търговци

Освободени от търговско качество

Едноличен търговец (ЕТ)

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ВИДОВЕ ТЪРГОВЦИ

С оглед начина на придобиване на търговско качество има 3 основни вида търговци:

1. според характера (естеството) на сключваните сделки (търговци по занятие) – чл.1, ал.1 ТЗ;

2. според организационната им форма (търговци по регистрация) – чл.1, ал.2 ТЗ;

3. според обема и устройството на извършваната дейност – чл.1, ал.3 ТЗ

Търговци по занятие	Търговци по регистрация	Търговци по обем на извършваната дейност
ФЛ / ЮЛ (без търговските дружества и кооперациите) Изисквания към ФЛ: 1. Гражданска дееспособност – навършени 18г. и не поставени под запрещение; 2. Да сключват някоя от търговските сделки, изброени в чл.1, ал.1, т.1-15 (1. покупка на стоки или други вещи с цел да ги препродаде в	- <u>Всички търговски дружества</u> – СД, КД, ООД, АД, КДА, ДПК - <u>кооперациите</u> (без жилищностроителните кооперации, но ако строи и продава жилища и на нечленове, е търговец); - <u>Кооперативно предприятие</u> (чл.52 ЗК), което е ЕООД или ЕАД (чл.53 ЗК); Кооперацията е едноличен собственик. - <u>Междukoоперативно предприятие</u> , което е АД или ООД;	ФЛ и ЮЛ, които са образували предприятие, което по предмет и обем изисква неговите дела да се водят по търговски начин, даже и ако дейността му не е посочена в чл.1. Под „предприятие“ се разбира не само съвкупността от права, задължения и фактически отношения по чл.15 ТЗ, но и обособеното стопанско формирование като

първоначален, преработен или обработен вид; 2. продажба на стоки от собствено производство; 3. покупка на ценни книги с цел да ги продаде; 4. търговско представителство и посредничество; 5. комисионни, спедиционни и превозни сделки; 6. застрахователни сделки; 7. банкови и валутни сделки; 8. менителници, записи на заповед и чекове; 9. складови сделки; 10. лицензионни сделки; 11. стоков контрол; 12. сделки с интелектуална собственост; 13. хотелиерски, туристически, рекламни, информационни, програмни, импресарски или други услуги; 14. покупка, строеж или обзавеждане на недвижими имоти с цел продажба; 15. лизинг, наречени абсолютни (обективни) ТС; 3. Да правят това от свое име, (за своя сметка и на	- <u>Кооперативен съюз</u> (чл.54 ЗК) - За образуване на съюз са необходими най-малко 7 кооперации. Самият КС е кооперация, съставена от други кооперации (т.е. вторично ЮЛ).	магазин, цех, кантора, склад и др. Под търговски начин следва да се разбира воденето на счетоводство, използването на наемен труд; предлаганите стоки и извършваните услуги да са насочени към пазар, а не да са предназначени за „приятели“.
---	--	---

свой риск – не е задължително); 4. Да правят това по занятие – търговската дейност да се осъществява системно (редовно) и да е траен източник на доходи. Случайното извършване на абсолютни търговски сделки не води до придобиване на търговско качество. 5. Вписване в ТР. ЮЛ следва да отговарят на същите изисквания като ФЛ. Такива са – държавните предприятия (създават се на основание специален закон), юридически лица с нестопанска цел (сдружения и фондации), общините/общинските предприятия (като специализирани звена към общината, които изпълняват дейности, финансирани от общинския бюджет, пр. сметосъбирането).		
--	--	--

ОСВОБОДЕНИ ОТ ТЪРГОВСКО КАЧЕСТВО (чл. 2 ТЗ)

Освобождаването от търговско качество се изразява в липсата на публичноправно задължение за вписване в Търговския регистър, липсва задължение за водене на счетоводство, в неоткриване на производство по несъстоятелност.

1. ФЛ, занимаващите се със селскостопанска дейност;
2. занаятчии по Закон за занаятите;
3. ФЛ, извършващи услуги с личен труд;
4. ФЛ, упражняват свободна професия (адвокати, нотариуси, частни съдебни изпълнители, одитори, архитекти, застрахователни агенти и др.);
5. ФЛ, извършващи хотелиерски услуги чрез предоставяне на стаи в обитавани от тях жилища - съгласно Закона за туризма всички хотелиери са търговци. Налице е несъответствие между двата закона (ЗТур. и ТЗ).

Освобождаването от търговско качество не е абсолютно. Тези лица могат да станат търговци на основание чл. 1, ал. 3 като образуват предприятие, което по предмет и обем изисква неговите дела да се водят по търговски начин.

ЕДНОЛИЧЕН ТЪРГОВЕЦ (ЕТ) – чл. 56-60а ТЗ

ЕТ = ФЛ, т.е. ЕТ не е нов правен субект. Просто към гражданската дееспособност на ФЛ се добавя и търговска дееспособност.

ФЛ може да придобие търговско качество (да стане търговец) по 3 начина:

1. Чрез сключване на търговски сделки (чл. 1, ал. 1 ТЗ);
2. Чрез образуване на предприятие, което изисква неговите дела по предмет и обем да се водят по търговски начин (чл. 1, ал. 3 ТЗ);
3. Чрез вписване в търговския регистър на основание чл. 56 ТЗ като ЕТ.

Предпоставки:

1. Гражданска дееспособност;
2. Местожителство (постоянен адрес) в страната – следователно и чужденец, който е постоянно пребиваващ в страната може да се регистрира като ЕТ;
3. Да не е регистрирано като ЕТ;
4. Да не е в производство по обявяване в несъстоятелност – примерно: ЕТ, който е изпаднал е неплатежоспособност; ако ФЛ е неограничено отговорен съдружник в СД, КД или КДА съгласно чл. 610 ТЗ едновременно с откриването на производството по несъстоятелност за търговското дружество се смята за открито и производството по

несъстоятелност за неограничено отговорния му съдружник. Ако прикрива търговска дейност чрез неплатежоспособен длъжник (Производство по несъстоятелност се открива и за лице, което прикрива търговска дейност чрез неплатежоспособен длъжник (чл. 609 ТЗ).

5. Не трябва да е невъзстановен в правата си несъстоятелен длъжник – съгласно чл. 747 ТЗ възстановяването на правата на длъжника - едноличен търговец и неограничено отговорен съдружник, заличава и отменя занапред последиците, които законът свързва с обявяването в несъстоятелност. Възстановяват се правата на длъжник, който изплати напълно приетите в производството по несъстоятелност вземания, заедно с лихвите и разноските по тях, дори и без да е изплатил напълно всички задължения, когато несъстоятелността се дължи на неблагоприятно изменили се стопански условия (чл. 748 ТЗ). Обаче не се възстановяват правата на длъжник, осъден за банкрут (чл. 749 ТЗ).

6. Да не е осъждан за банкрут – банкрутът (умишлен или непредпазлив) е едно от престъпленията против кредиторите по НК (чл. 227в, 227г и 227д НК).

7. Да не е бил управител, член на управителен или контролен орган на дружество, което е прекратено поради несъстоятелност през последните 2г., предхождащи датата на решението за обявяване на несъстоятелността, ако са останали неудовлетворени кредитори;

8. Да не е бил управител, член на управителен или контролен орган на дружество, за което е било установено с влязло в сила наказателно постановление неизпълнения на задължения по създаване и съхраняване на определените му нива от запаси по Закона за запасите от нефт и нефтени продукти – законът не посочва към кой момент лицето трябва да е имало качеството на управител.

9. Не трябва да е лишено от правото да упражнява търговска дейност за определен срок – чл. 37, т. 7 НК: когато са съответното престъпление е предвидена такава възможност, съдът може да наложи наказание – лишаване от право да се упражнява определна професия или дейност, включително и търговска.

10. не трябва да заема държавна служба или да упражнява дейност, несъвместима с търговската дейност – като адвокат, съдия, прокурор, следовател, държавен служител, служител в МВР, конституционен съдия и др.

Заявление за регистрация – писмено, по образец А1

1. име, местожителство, адрес, ЕГН;

2. фирма – състои се от лично и фамилно име или лично и бащино име, ако лицето е станало известно в обществото с бащиното си име; поставяне на подпис, отпечатък от пръст, в знак на съгласие; запазване – бм. съгласно ЗТР. Дефиниция за фирма в чл. 7 ТЗ. Фирмата на едноличния търговец може да бъде прехвърлена на трето лице само заедно с предприятието му, което прехвърляне се вписва в търговския регистър. Съгласието за прехвърлянето на фирмата трябва да бъде дадено в писмена форма с нотариална заверка на подписите и съдържанието (чл. 60 ТЗ). Наследниците на едноличния търговец, които поемат предприятието, могат да запазят неговата фирма (ал.2). В тези случаи към фирмата трябва да се добави името на новия собственик (ал. 3).

3. седалище (мястото, където се приемат основните управленски решения) и адрес на управление (мястото за оперативно управление);

4. предмет на дейност – той има само ориентировъчно значение. Не е задължително да бъде изчерпателно определен, освен ако не подлежи на лицензионен режим.

5. документ за платена държавна такса;

6. образец от саморъчния подпис на лицето.

Заличаване:

1. Прекратяване на дейността;

2. Установяване на местожителство в чужбина;

3. Смърт;

4. Поставяне под запрещение.

ПРАВНОИНДУВИДУАЛИЗИРАЩИ БЕЛЕЗИ НА ТЪРГОВЕЦА

1. **Фирма = търговско име.** Фирма е наименованието, под което търговецът упражнява занаята си и се подписва. (чл. 7, ал. 1 ТЗ). Трябва да е уникална и да не съвпада с друга фирма на територията на РБ. Фирмата не може да бъде идентична или сходна със защитена марка, освен ако търговецът има права върху нея (чл. 7, ал. 5 ТЗ). Фирмата трябва да съдържа вида на търговеца – ЕТ, ООД и т.н. За някои видове търговци законът добавя към задължителното съдържание и други допълнителни елементи – при ЕТ фирмата следва задължително да съдържа личното и фамилното име на ФЛ; при СД и КД – името на ФЛ или фирмата на ЮЛ на поне един от съдружниците, съответно ограничено отговорните съдружници. Задължително се изписва на български език, но може да съдържа

чуждици. Допълнително, ако търговецът ще извършва износ в други държави, може да бъде изписана и на чужд език. Фирмата трябва да отговаря на истината, да не въвежда в заблуждение и да не накърнява обществения ред и морала (чл. 7, ал. 2, изр. посл. ТЗ). Фирмата може да бъде запазена в продължение на 6 месеца с подаване на заявление Д1, в случаите когато подготовката за създаване на съответния вид търговец изисква повече време и документи. Фирмата следва да бъде допълнена, коато търговецът е „в ликвидация“, „в несъстоятелност“, „клон“. Може да бъде и изцяло променена по волята на търговеца. Може да бъде прехвърлена отделно от търговското предприятие, може да бъде наследена от наследниците на ЕТ. Фирмата може да се употребява само от търговеца, който я е регистрирал (чл. 11, ал. 1 ТЗ). Всеки търговец има право да защити фирмата си чрез 3 иска: иск за установяване на недобросъвестно заявление и използване на фирмата му от трето лице; иск за преустановяване на недобросъвестно използване на фирмата и иск за обезщетение за вредите от недобросъвестно използване на фирмата.

2. Седалище и адрес на управление - Седалището на търговеца е населеното място, където се намира управлението на дейността му (чл. 12, ал. 1 ТЗ). Това е мястото, което се вписва в търговския регистър и на което ще се получават съдебните книжа по съдебно производство (Всеки съдружник или акционер може да предяви иск пред окръжния съд по седалището на дружеството за отмяна на решението на общото събрание ... (чл. 74, ал. 1 ТЗ); Всеки член на дружеството може с иск пред окръжния съд по седалището на дружеството да защити правото на членство (чл. 71 ТЗ); Искът се предявява пред съда, в района на който е постоянният адрес или седалището на ответника (чл. 105 ГПК)). Адресът на търговеца е адресът на управлението на дейността му (ал. 2). Промяната на седалището и адреса на управление трябва да се впише в ТР, за да се даде гласност. В противен случай търговецът рискува срещу него да бъде проведена валидна ревизия, съдебно дело или други административни действия без реално да е участвал в тях.
3. Предмет на дейност; националност; единен идентификационен код (ЕИК) - Търговецът е длъжен да посочва в търговската си кореспонденция и в Интернет-страницата си, ако има такава: фирмата; седалището и адреса на управлението; единния идентификационен код и банковата сметка (чл. 13 ТЗ).

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Съгласно разпоредбите на чл.1 ТЗ колко вида търговци съществуват?

В какво се състои спецификата на осовободените от търговско качество?

По колко начина едно ФЛ може да извършва търговска дейност?

Може ли чужд гражданин да се регистрира като ЕТ в България?

Как следва да се промени търговската фирма на ЕТ, в случай че е налице прехвърляне или наследяване на предприятието му?

Кои ФЛ не могат да са ЕТ?

Може ли наследник/наследниците на ЕТ да продължи/ат дейността му?

Обвързан ли е търговецът с регистрирания предмет на дейност?

Какво е правното значение на седалището и адреса на управление?

Търговец ли е земеделският производител, произвеждащ продукцията, предназначена за пазара?

Направете характеристика на понятието „фирма“.

ТЕСТ (повече от един верен отговор)

Търговско качество се придобива:

- а) от физически и юридически лица
- б) сключване на търговски сделки по занятие
- в) притежават гражданска дееспособност
- г) само от търговските дружества и кооперациите
- д) от лица, образували предприятие, което по предмет и обем изисква неговите дела да се водят по търговски начин

Търговската регистрация е:

- а) задължителна съдебна регистрация;
- б) задължителна административна регистрация;
- в) няма нормативна уредба;
- г) не е задължителна;
- д) води се от самите търговци.

Едноличният търговец:

- а) придобива търговско качество с образуването на предприятие, което по предмет и обем изисква неговите дела да се водят по търговски начин;
- б) отговаря за задълженията си с цялото си имущество;
- в) попада в категорията на освободените от търговско качество лица;

- г) не е обвързан с регистрирания предмет на дейност;
- д) може да регистрира от физически и юридически лица.

Правото на търговска фирма:

- а) се прехвърля автоматично заедно с търговското предприятие;
- б) може да се прехвърли, но трябва да се включи изрично в договора за прехвърляне на търговско предприятие;
- в) е срочно право, тъй като се дава на търговеца за определено време;
- г) може да се упражнява от купувача на търговското предприятие, независимо дали е било включено в договора.

КАЗУС

Петър Иванов регистрира търговска дейност като едноличен търговец под фирма „Петър Иванов – ПИ Маркет“, като основната му дейност е продажба на хранителни продукти. В рамките на дейността си той сключва договор с доставчик за доставка на стоки на стойност 25 000 лв., като се задължава да заплати сумата в срок от 60 дни.

Поради финансови затруднения Петър не успява да изплати задължението в срок. Доставчикът предявява иск срещу него за дължимата сума. Междувременно Петър притежава личен автомобил и апартамент, които не използва пряко за търговската си дейност.

След завеждане на делото Петър твърди, че доставчикът може да търси отговорност само от имуществото на фирмата, но не и от личното му имущество.

Въпроси:

Какъв е правният статут на едноличния търговец?

Отговаря ли едноличният търговец за задълженията на предприятието си с цялото си имущество?

Може ли кредиторът да насочи изпълнение към личното имущество на Петър (автомобила и апартамента)?

Съществува ли юридическа разлика между физическото лице и едноличния търговец?

Как може едноличният търговец да прекрати дейността си?

Тема Втора - РЕГИСТРАЦИЯ НА ТЪРГОВЦИТЕ. ПРАВНО ЗНАЧЕНИЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ КНИГИ.

ПЛАН

Регистрация на търговците.

Правно значение на търговските книги.

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

РЕГИСТРАЦИЯ НА ТЪРГОВЦИТЕ

Търговският регистър, който се води от Агенцията по вписванията, е **публичен** (всеки има право на достъп).

Закон за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска дейност

Наредба №1 за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър

От съдебна с приемането на Закона за търговския регистър през 2008г. регистрацията на търговците премина в административна. До този момент търговците се вписват във фирмено отделение на Окръжен съд/Софийски градски съд по седалището им. Търговският регистър в съвременния си вид се води от Агенция по вписванията (АВ).

Търговският регистър и регистърът на юридическите лица с нестопанска цел е обща електронна база данни, съдържаща обстоятелствата, вписани по силата на закон, и актовете, обявени по силата на закон, за търговците и клоновете на чуждестранни търговци, юридическите лица с нестопанска цел и клоновете на чуждестранни юридически лица с нестопанска цел (чл. 2 ЗТРРЮЛНЦ). Вписват се само обстоятелства, които са определени от закона. Вписването се извършва чрез подаване на съответния вид заявление, било то на хартия, било по електронен път, подписано с КЕП. Когато се подава на хартия, това може да бъде сторено във всяко териториално поделение на АВ. Разликата в начина на подаване е в размера на таксата. При електронно подаване таксата половината от подаване на гише. Когато не са приложени всички документи или не е платена държавната такса, длъжностното лице дава указания. След безрезултатното им изтичане, постановява отказ, който подлежи на обжалване в 7 дневен срок пред Окръжен съд/СГС по седалището на търговеца чрез АВ. Когато съдът потвърди отказа, това решение може да се обжалва пред съответния Апелативен съд. Срокът за произнасяне по

постъпило заявление е 3 дневен. Отказът за вписване, не пречатства възможността за подаване на ново вписване, освен ако се касае за търговци със специфичен предмет на дейност и чиито специални закони предвиждат, че ново вписване може да бъде подадено едва след изтичане на 6-месечен срок от влизане в сила на отказа.

В ТР се вписват:

- всички търговски дружества;
- кооперациите (без ЖСК);
- ЕТ;
- държавните предприятия;
- Европейското обединение по икономически интереси;
- Европейското акционерно дружество;
- Европейското кооперативно дружество;
- клоновете на чуждестранните лица.

Всяко вписване и обявяване се извършва след проверка от длъжностно лице по регистрацията. В този смисъл всяко вписване и обявяване представлява официално удостоверяване на обстоятелства и актове¹.

С вписването се презюмира:

- общоизвестност на вписаните обстоятелства (презумпция за знание) – до 15 дни от вписването е оборима; след изтичането им става необорима, тъй като вписаните обстоятелства се смятат за известни на всички. Това е **оповестителното действие** на вписването, което е пряко свързано с публичния достъп до ТР.

- истинност на същите – оборима, защото вписаните обстоятелства се считат за съществуващи дори и на практика да не съществуват и обратното – неписаните обстоятелства се смятат за несъществуващи, дори и на практика да съществуват. Това е **доказателственото действие** на вписването.

- **конститутивно действие** – определени (само изрично посочените от закона) обстоятелства се приемат за възникнали само след вписването им. Такова действие има вписването на всички търговски дружества и кооперациите. Те се считат за възникнали правни субекти само след вписване в ТР. Решенията на общото събрание на ООД/ЕООД, които се отнасят до вписванията по чл. 119, ал. 2 *(За вписване на дружеството в търговския регистър е необходимо: да се представи дружественият договор, който се обявява; да е назначен управител или управители на дружеството; да е внесен*

¹ Вж. Торманов, З., Търговско право. Издателски комплекс УНСС, 2023, с. 52

установения в закона минимум от капитала), трябва да бъдат вписани в търговския регистър. Решенията относно изменение и допълнение на дружествения договор на ООД и прекратяване на дружеството влизат в сила след вписването им в търговския регистър (чл. 140, ал. 3 ТЗ). Увеличаване и намаляване на капитала, приемане и изключване на съдружник, преобразуване на дружеството, избор и освобождаване на управител, както и назначаване на ликвидатор имат действие от вписването им в търговския регистър (чл. 140, ал. 4 ТЗ). Също така и за АД/ЕАД: Решенията относно изменение и допълнение на устава и прекратяване на дружеството влизат в сила след вписването им в търговския регистър (чл. 231, ал. 3 ТЗ). Увеличаване и намаляване на капитала, преобразуване на дружеството, избор и освобождаване на членове на съветите, както и назначаване на ликвидатори имат действие от вписването им в търговския регистър (ал. 4).

Вписването на обстоятелство, което не подлежи на вписване или обявяването на акт, кото не подлежи на обявяване, не поражда правно действие. Такова вписване е правна нула. На вписване подлежат и промените във вече вписаните обстоятелства.

Акотовете, които подлежат на обявяване са ГФО, но може също така да се обява и поканата за свикване на общото събрание на съдружниците/акционерите; покана до кредиторите да предявят вземанията си при обявяване в ликвидация на търговеца; решенията за намаляване на капитала, което се счита заа покана до кредиторите да поискат обезпечение на вземанията си или изплащане на задълженията към тях.

Регистрацията се извършва от длъжностно лице по регистрацията след подаване на писмено заявление по образец ведно с приложенията. Заявлението може да се подаде на хартия или по електронен път с електронен подпис, в което и да е териториално поделение на Агенцията по вписванията (а не както беше по старата регистрация – в Окръжния съд по седалището на търговеца).

ПРАВНО ЗНАЧЕНИЕ НА ТЪРГОВСКИТЕ КНИГИ

Задължение за водене на счетоводство – съгласно чл. 53, ал. 1 ТЗ всеки търговец е длъжен да води счетоводство, в което да отразява движението на имуществото на своето предприятие, което се регистрира в хронологичен ред.

Доказателствен характер на търговските книги - редовно водените търговски книги и записванията в тях могат да се приемат като доказателство между търговци за установяване на търговски сделки.

Ако са редовно водени – ползват и двете страни;

Ако са нередовно водени – ползва ги само другата страна по сделката срещу търговеца, защото чл. 55, ал. 2 предвижда че търговските книги, водени в нарушение на изискванията на този закон и на Закона за счетоводството, не могат да служат като доказателство в полза на тези, които са задължени да ги водят.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Къде се регистрират търговците?

Какво действие има вписването?

Открийте кои лица се регистрират в търговския регистър и кои в регистър БУЛСТАТ!

Какви презумпции се въвеждат с факта на вписване?

Подлежи на обжалване, пред кой орган и в какъв срок отказът за вписване?

Кой може да се ползва от нередовно водени търговски книги?

ТЕСТ

Търговската регистрация е:

- а) задължителна съдебна регистрация
- б) задължителна административна регистрация
- в) няма нормативна уредба
- г) не е задължителна
- д) води се от самите търговци

Кои от следните правни субекти подлежат на вписване:

- а) ЕТ
- б) търговските дружества (СД, КД, ООД, АД, КДА, ДПК)
- в) кооперации
- г) SE (Европейско дружество, което има седалище в България и неговите клонове)
- д) SCE (Европейско кооперативно дружество, което има седалище в България и неговите клонове)
- е) ЕОИИ (Европейско обединение по икономически интереси, което има седалище в България и неговите подразделения)
- ж) гражданските дружества по ЗЗД
- з) фондации и сдружения с нестопанска цел
- и) общинските предприятия по Закона за общинската собственост

КАЗУС

Трима учредители – А, Б и В – решават да учредят дружество с ограничена отговорност „Алфа Консулт“ ООД със седалище в София. Те изготвят дружествен договор, в който е посочено, че капиталът на дружеството е 1 евро, разпределен в три дружествени дяла. Назначен е управител, който подава заявление по образец А4 до Търговския регистър към Агенцията по вписванията за вписване на новоучреденото дружество. Към заявлението са приложени:

- дружествен договор;
- решение за назначаване на управител;
- декларация по чл. 13, ал. 4 от ЗТРРЮЛНЦ;
- образец от подпис (спесимен) на управителя;
- документ за внесен капитал.

При извършената проверка длъжностното лице по регистрацията установява, че дружественият договор не е подписан от всички съдружници, а само от двама от тях. Поради това длъжностното лице постановява отказ за вписване на дружеството в Търговския регистър.

Учредителите подават жалба срещу отказа по реда на чл. 25 от ЗТРРЮЛНЦ пред компетентния съд.

Въпроси:

Каква проверка извършва длъжностното лице по регистрацията при заявление за регистрация на новоучредено търговско дружество?

Законосъобразен ли е отказът за вписване?

Какъв е редът за обжалване на отказа?

Тема Трета - ТЪРГОВСКО ПРЕДПРИЯТИЕ

ПЛАН

Обща характеристика на търговското предприятие

Сделки с търговското предприятие

Решение за прехвърляне

Отговорност при прехвърляне на търговско предприятие

Отделно управление

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЪРГОВСКОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

Съгласно чл. 15, ал. 1 ТЗ то е съвкупност от **права, задължения и фактически отношения**.

Съгласно § 1, т. 27 Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството „Счетоводно предприятие“ е всяко лице, регистрирано по Търговския закон или по законодателството на друга държава - членка на Европейския съюз, или на държава - страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, в чийто предмет на дейност е включено организиране на счетоводно отчитане и съставяне на финансови отчети. В чл. 2 от ЗСч. за предприятие се приемат: 1. търговците по смисъла на Търговския закон, включително клоновете на чуждестранните търговци; 2. местните юридически лица, които не са търговци; 3. бюджетните предприятия; 4. консорциумите по смисъла на Търговския закон, дружествата по Закона за задълженията и договорите, съвместните предприятия и други обединения, базирани на договорни отношения, по които страните имат права върху нетните активи; 5. фондовете за извършване на плащания и осигурителните каси по смисъла на Кодекса за социално осигуряване; 6. търговските представителства; 7. чуждестранните юридически лица, които осъществяват стопанска дейност в Република България чрез място на стопанска дейност, с изключение на случаите, когато стопанската дейност се осъществява от чуждестранно лице от държава – членка на Европейския съюз, или от друга държава – страна по Споразумението за Европейското икономическо пространство, единствено при условията на свободно предоставяне на услуги. В Кодекса на труда под предприятие се разбира както работодателя, така и всяко място, където се полага наемен труд.

Съгласно § 1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на Закона за защита на конкуренцията под „Предприятие“ следва да се разбита всяко физическо, юридическо лице или неперсонифицирано образувание, което извършва стопанска дейност, независимо от правната и организационната си форма. Със закон могат да бъдат образувани държавни предприятия, които не са търговски дружества (чл. 62, ал. 3 ТЗ). Такива предприятия са самостоятелни правни субекти, които извършват стопанска дейност свързана със задоволяване на специфични обществени потребности. Такива са Национална компания „Железопътна инфраструктура“ (НКЖИ), Горските стопанства.

Обект на правото, който принадлежи на субекта на правото – на търговеца.

Ако търговецът не е започнал да извършва дейност, той няма да има търговско предприятие.

Състав:

1. Вещни права и задължения (право на собственост, ограничени вещни права;
2. Облигационни права и задължения; ценни книги;
3. Административно-финансови задължения към държавата и общините;
4. Права и задължения по сключени търговски сделки;
5. Права и задължения, свързани с обекти на интелектуалната собственост (права върху марки, патенти върху изобретения, регистрирани полезни модели, промишлени дизайни и др.);

Правото на фирма = търговското име (чл. 7 ТЗ) – специфика: безсрочно; лично; несамостоятелно; изключително; абсолютно.

Фактически отношения – външни (отношенията с клиентите, потребителското доверие, дистрибуторската мрежа) и вътрешни (квалификацията на служителите, отношенията с маркетинговия отдел, със счетоводния отдел).

СДЕЛКИ С ТЪРГОВСКОТО ПРЕДПРИЯТИЕ

с облигационно-вещно действие (с транслативно действие)	само с облигационно действие (непрехвърлително действие)
договор за продажба/ замяна/ дарение/ апорт/ даване вместо изпълнение/ завещание	договор за наем/ аренда/ лизинг/ заем за послужване/ концесия/ залог

ДОГОВОР ЗА ПРОДАЖБА НА ТЪРГОВСКО ПРЕДПРИЯТИЕ

Юридическа характеристика:

1. Двустранен;
2. Възмезден;
3. Формален – писмена форма с нотариална заверка на подписите и съдържанието, извършени едновременно. Тази форма е форма за действителност и неспазването ѝ води до нищожност на извършеното прехвърляне.
4. Консенсуален;
5. Комплексен, защото може да включва продажба на движими и на недвижими вещи, на вземания, прехвърляне на марки и т.н..

Универсално правоприемство, защото не се описват обстоятелствено всички права, задължения и фактически отношения, а се прехвърлят като съвкупност. Следователно няма да бъдат прехвърлени тези, които са индивидуализирани и е изрично уредено, че са изключени от състава на предприятието. Изключение от това е търговската фирма - нейното прехвърляне трябва да е уговорено изрично.

Вписване в имотния регистър – когато в състава на предприятието има и се прехвърля недвижим имот или вещно право върху такъв.

Едновременно вписване в ТР по партидата на продавача и на купувача чрез подаване на заявление по образец В1. Вписването има оповестително/декларативно действие, защото само информира обществеността на прехвърлянето на предприятието. Когато се впрехвърля на лице, което няма открита партида, т.е. не е вписано в ТР, то това лице едновременно с подаване на заявлението за вписване на прехвърляне на предприятието подава и заявление за учредяван (примерно: ако предприятието се прехвърля на ФЛ, което не е вписано в ТР, то това лице заедно с вписването за прехвърляне подава и заявление за вписването си като ЕТ).

Уведомяване на Кредиторите и Длъжниците от отчуждителя/прехвърлителя/продавача. Това обаче рядко се случва в практиката. Тяхното противопоставяне при евентуалното им уведомяване, няма правно значение. Именното поради това законът е предвидил защита на кредиторите.

Уведомяване на КЗК – за евентуална концентрация на стопанска дейност

РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ

Представява управленски акт – акт на управление на търговеца.

Когато се прехвърля цялото предприятие на търговско дружество, решението трябва да се вземе със следното мнозинство (по силата на препращаща норма към разпоредбите на преобразуването – чл. 262п ТЗ):

1. СД и КД – от всички съдружници;
2. ООД – от Общото събрание с мнозинство $\frac{3}{4}$ от капитала;
3. АД – от Общото събрание на акционерите с мнозинство $\frac{3}{4}$ от представените акции с право на глас;
4. КДА – 2 решения: а) от комплементарите (неограничено отговорните съдружници) – единодушно; б) от Общото събрание на командитните акционери с мнозинство $\frac{3}{4}$ от представените акции с право на глас.

Това мнозинство важи само за сделките с отчуждителен ефект; относно тези сделки, които нямат прехвърлителен ефект, мнозинството следва да се определя в учредителния акт.

ОТГОВОРНОСТ ПРИ ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ТЪРГОВСКО ПРЕДПРИЯТИЕ

1. **Солидарна отговорност** що се отнася до **паричните задължения (носими задължения)** – страните отговарят солидарно, до размера на получените права. Може да бъде изключена със споразумение с кредиторите или с някой/и от тях.
2. **Субсидиарна отговорност за непарични задължения (търсими задължения)** – кредиторите са длъжни да се обърнат първо към продавача (отчуждителя). Купувачът носи субсидиарна отговорност.
Може да се измени по споразумение с кредиторите.

ОТДЕЛНО УПРАВЛЕНИЕ

След отговорността, това другата законо уредена защита на кредиторите.

Означава да се води отделно счетоводство.

Здължение на приобретателя/купувача.

Отделното управление се отнася само за хирографарните кредитори, т.е. тези с необезпечени вземания, които са възникнали преди прехвърлянето. Това е така, защото ако се слоят двете предприятия и предприятието на правоприемника/купувача не е било в добро финансово състояние, то при сливане на двете, кредиторите на „купеното“ предприятие ще се окажат в по-незавидно положение.

Срок на отделното управление - **6 месеца:**

- за правоприемника (купувача) срокът тече от датата на прехвърлянето;

- за кредиторите на купувача и продавача – от вписването в търговския регистър.

За отделно управление отговарят солидарно пред кредиторите при неизпълнение на задължението членовете на управителните органи на правопреемника (чл. 16, ал. 3 ТЗ).

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Какво представлява търговското предприятие?

Дайте примери за фактически отношения.

Как ще го определите: като субект или като обект на правото?

Обект на какви сделки може да бъде?

В какво се състои спецификата на правото на фирма?

Коя е най-разпространената сделка за прехвърляне на търговско предприятие?

В какво се изразява спецификата за прехвърляне и на фирмата на търговеца?

Защо е налице универсално правопреемство при прехвърляне на предприятието?

Каква отговорност поемат страните по договора при прехвърляне на предприятието?

Защо се налага отделно управление на прехвърленото предприятие?

Кой носи отговорност за задълженията, които са поети след сключването на договора за продажба на търговско предприятие?

Кой е задължен по закон да извърши уведомяването на кредиторите и длъжниците при продажбата на търговско предприятие?

Какво друго действие е необходимо да бъде извършено, в случай че в състава на прехвърляното търговско предприятие има недвижим имот?

ТЕСТ

Търговското предприятие е:

- а) самостоятелен търговец
- б) юридическо лице
- в) субект на правото
- г) съвкупност от права и задължения
- д) наименованието на търговеца

Търговското предприятие може да бъде предмет на следните видове сделки:

- а) продажба
- б) дарение
- в) наем
- г) залог

д) апортиране на вноса в търговско дружество

Договорът за продажба на търговското предприятие е:

а) двустранен

б) консенсуален

в) формален

г) налице е универсално правоприемство

д) не включва правото на фирма

Търговската фирма е:

а) съвкупност от права, задължения и фактически отношения

б) наименование на търговеца

в) тя е част от търговското предприятие

г) може свободно да се избира (няма нормативни ограничения)

д) свързана е с регистрацията на търговеца

Правото на фирма е:

а) безсрочно

б) абсолютно

в) лично

г) свързано е с регистрацията на търговеца

д) може да се запазва

КАЗУС

На 01.04.2016г. бил сключен договор за продажба на търговското предприятие на ЕООД. На 05.04.с.г. управителят на дружеството подал заявление по образец В1 за вписване в търговския регистър на това обстоятелство, без да уведомява кредиторите и длъжниците.

Длъжностното лице от Агенцията по вписванията разгледало заявлението и приложените документи и вписало в търговския регистър прехвърлянето на предприятието.

Научавайки за това, един от кредиторите на дружеството подал иск пред Окръжния съд по седалището на дружеството на основание чл. 29 ЗТР за обявяване недопустимост на вписването.

Въпроси:

Има ли задължение за уведомяване на кредиторите?

Какво следва да бъде решението на съда?

КАЗУС

Постъпила е жалба от ЕТ „Барбизон – Х.Г.“, ЕИК 825193807 против отказ на длъжностно лице към Агенция по вписвания – ТР за вписване в регистъра на прехвърлянето на част от търговското предприятие на ЕТ „Барбизон – Х.Г.“ на приобретателя „Ем Ер Же“ ЕООД.

Подадено е било заявление от адвокат с искане да бъде вписано в ТР по партидата на прехвърлителя и на приобретателя частичното прехвърляне на част от търговското предприятие на ЕТ „Барбизон – Х.Г.“ на „Ем Ер Же“ ЕООД. След като са дадени указания на заявителя от 25.09.2020 год., на същата дата е постановен и атакувания отказ. Той е основан на няколко групи съображения: не е надлежно индивидуализиран предмета на обособената част от предприятието и не са представени доказателства за това, че тази част може да бъде счетоводно отделена; липсва декларация по образец по чл. 16, ал. 2 ТЗ; липсва уведомление по чл. 77, ал. 1 ДОПК.

Жалбоподателят представя с жалбата декларация по чл. 16 ТЗ и развива съображения, че уведомление по чл. 77 ДОПК не е необходимо при прехвърляне на част от предприятието, както и доводи за неоснователност на първия основния мотив на отказа.

Въпрос:

Какво ще бъде решението на съда?

Материал: Решение № 260099/27.10.2020 г., Окръжен съд - Пловдив, търговско отделение

Тема Четвърта - ПРАВНО ПОЛОЖЕНИЕ НА КЛОНОВЕТЕ

ПЛАН

Обща характеристика на клона

Откриване на клон

Зависимост (подчиненост) на клона

Относителна самостоятелност (обособеност) на клона

Клон на чуждестранно лице

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КЛОНА

Нормативна уредба – чл. 17-20 ТЗ

Всеки търговец може да открие клон извън населеното място, където се намира неговото седалище.

Изключение – банки (ЗКИ), застрахователи (КЗ), инвестиционни посредници (ЗПФИ). Съгласно тези специални закони, търговците със специфичен предмет на дейност могат да откриват клонове и по седалището си.

КЛОНЪТ НЕ Е ОТДЕЛЕН ПРАВЕН СУБЕКТ!

ОТКРИВАНЕ НА КЛОН

Възможност, а не задължение на търговеца, т.е. откриването на клон зависи от волята на търговеца.

Решението за откриване на клон е основен акт на стопанско управление².

Варианти за децентрализиране на търговската дейност: верига от магазини; филиал; дистрибуция; изнесено работно място; регистриране на ЕООД или ЕАД; регистриране на клон.

ЗАВИСИМОСТ (ПОДЧИНЕНОСТ) НА КЛОНА

1. Открива/закрива/реорганизира го само търговеца;
2. Има своя несамостоятелна регистрация, зависеща от регистрацията на търговеца.
3. Няма своя фирма – фирмата на клона е фирмата на търговеца с добавката „клон“;

² вж. Стефанов, Г. Основи на търговското право, Абагар, 2012, с.59

4. Търговската кореспонденция на клона трябва да включва и данните на търговеца;

5. Няма свои банкови сметки;

6. Не съставя отделен баланс; изключение – ЮЛНЦ и клон на чуждестранно лице съставят отделен баланс.

7. Сделките с търговското предприятие включват и клона, освен ако не е уговорено друго;

8. Съдебните искове се предявяват срещу търговеца, дори и когато произтичат от преки отношения с клона;

9. Прекратяването на търговеца, води до прекратяване и на клона.

ОТНОСИТЕЛНА САМОСТОЯТЕЛНОСТ (ОБОСОБЕНОСТ) НА КЛОНА

Проявява се предимно във външните отношения с трети лица.

Проявява се в следното:

1. Вписва се отделно от търговеца в търговския регистър чрез подаване на заявление Б2;

2. Има свое наименование;

3. Има свое седалище;

4. Има свой предмет на дейност, който може да не съвпада с предмета на дейност на търговеца;

5. Води търговски (счетоводни) книги;

6. Има свой ЕИК – това е ЕИК на търговеца, като последните 4 цифри показват „клон“;

7. Има свой управител – той може да бъде прокурист или обикновен търговски пълномощник на търговеца;

8. Може да бъде предмет на сделки отделно от търговското предприятие;

9. Исковете, произтичащи от преки отношения с клона се предявяват срещу търговеца в съда по седалището на клона.

КЛОН НА ЧУЖДЕСТРАННО ЛИЦЕ

Нормативна уредба: чл. 17а ТЗ

Чуждестранното лице може да бъде ФЛ или ЮЛ, но задължително трябва да е регистрирано да извършва търговска дейност според собственото си/местното си законодателство.

- Клон на чуждестранно лице, регистрирано в държава-членка на ЕС (упражняване на европейското право на установяване)

- Клон на чуждестранно лице, регистрирано в трета държава може да открие един единствен клон на българска територия

- Чуждестранно дружество, което не е ЮЛ (напр. СД и КД в Германия, Австрия, Швейцария, т.нар. Partnership според англо-американското търговското право) може да открива клон в РБългария на основание чл. 25 от Закона за насърчаване на чуждестранните инвестиции³.

Сделките между клон на чуждестранно лице и клон на български търговец са сделки с международен елемент, защото не клонът, а чуждестранното лице е страна по тях.

Когато чуждестранно лице, извършващо търговска дейност според националното си законодателство иска да разшири дейността си и в други държави-членки на ЕС, то може да избира между двете европейски свободи: или да упражни правото си на установяване като регистрира клон, или да упражни правото на свободно предоставяне на услуги (без да регистрира клон). Във втория случай интересите на кредиторите ще бъдат в по-слаба степен защитени.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Какво представлява клонът?

Подлежи ли клонът на регистрация?

Къде се подават документи за регистрация на клон?

Колко клонът може да има един български търговец?

Колко клонът може да регистрира банка и къде?

Може ли търговец от трета държава да регистрира клон в България?

ТЕСТ

Зависимостта на клонът се изразява в следното:

- а) клонът има свое седалище
- б) съставя отделен баланс
- в) има своя фирма
- г) има свой управител

³ вж. Стефанов, Г. цит. съч, с.65

д) съдебните иски се предявяват срещу търговеца

Относителната самостоятелност на клона се свежда до следното:

а) има свой предмет на дейност

б) има своя регистрация

в) длъжен е да води търговски книги

г) може да бъде предмет на сделки отделно от търговското предприятие

д) прекратяването на търговеца води до прекратяване и на клона

Български клон и клон на чуждестранно лице се различават по:

а) съставянето на баланса

б) начина на управление

в) правото, което се прилага

г) последиците от заличаването на принципала

д) фирмата

КАЗУС

Изпълнителният директор на МБАЛ-Кърджали приел решение, с което обявил конкурс за възлагане на малка обществена поръчка за доставка на гориво.

След провеждането му на първите две места са класирани „Симекс” ЕООД и „Петрол” АД.

Третият кандидат, недоволен от така приключилия конкурс, подал жалба в съда. В съдебното заседание като заинтересована страна са призовани „Симекс” ЕООД и „Петрол” АД – клон Стара Загора.

„Петрол” АД е участвало в конкурса с предложение, подписано от регионалния мениджър, но след подписа му е изписана изрична бележка, че е надлежно упълномощен да подпише предложението за и от името на „Петрол” АД – София.

Въпроси:

Клонът субект или обект на правото е?

Направете правна характеристика на клона – самостоятелност и обвързаност.

С каква представителна власт разполага управителят на клона?

По какво се различава клонът на българския търговец от клона на чуждестранното лице?

КАЗУС

Френското застрахователно дружество „Кардиф Животозастраховане“ S.A. извършва дейност в България чрез „Кардиф Животозастраховане, клон България“, вписан в Търговския регистър.

Клонът сключва групов застрахователен договор „Кредитна протекция Плюс“ с „Уникредит Кънсюмър Файненсинг“ ЕАД, по силата на който кредитополучателите на дружеството могат да се включат в застраховката срещу рискове като смърт, временна неработоспособност и безработица.

На 11.11.2022 г. Асен Мутафов сключва договор за потребителски кредит с „Уникредит Кънсюмър Файненсинг“ ЕАД и се присъединява към застрахователната програма, администрирана от „Кардиф Животозастраховане, клон България“ и „Кардиф Общо застраховане, клон България“.

На 06.04.2023 г. Мутафов претърпява операция и изпада във временна нетрудоспособност за повече от 30 дни. Той уведомява застрахователя чрез клона и подава претенция за изплащане на обезщетение.

Клонът на застрахователя в България отказва плащане, като се позовава на клаузи от общите условия на застраховката.

Мустафа предявява иск пред български съд срещу клона на застрахователното дружество, като претендира изплащане на застрахователно обезщетение.

В хода на процеса ответникът възразява, че клонът няма самостоятелна правосубектност, поради което искът е предявен срещу ненадлежна страна.

Въпроси:

Каква е правната същност на клона по българското търговско право?

Има ли клонът самостоятелна правосубектност?

Може ли иск да бъде предявен срещу клон на чуждестранен търговец?

Кой е действителният носител на правата и задълженията по договорите, сключени от клона?

Допустимо ли е процесуално ответник по делото да бъде клонът?

Как следва да се произнесе съдът по възражението за ненадлежна страна?

Материал: РЕШЕНИЕ № 6 от 03.01.2025 г., СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ГО I-7
СЪСТАВ, Гражданско дело № 14309 по описа за 2023 година
РЕШЕНИЕ № 316 от 04.06.2025 г., АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 15-ТИ ТЪРГОВСКИ
СЪСТАВ, Гражданско дело № 215 по описа за 2025 година

Тема Пета - ТЪРГОВСКО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

ПЛАН

Специфика на търговското представителство

1. Прокурист
2. (Обикновен) Търговски пълномощник (ОТП)
3. Търговски помощник
4. Самостоятелен търговски представител (СТП) = агент
5. Търговски посредник

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

СПЕЦИФИКА НА ТЪРГОВСКОТО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

Търговското представителство се основава на представителството в гражданското право.

Специфика на търговското представителство:

- ✓ Търговското качество на представлявания;
- ✓ Търговско качество на някои търговски представители;
- ✓ Възможност на представителното отношение;
- ✓ Вписване на някои търговски представители в ТР;
- ✓ Търговските представители извършват не само правни, но и фактически действия;
- ✓ Засилена защита на третите лица.
- ✓ Задължение за пазене на търговска тайна (чл. 52 ТЗ).

1. ПРОКУРИСТ = търговски управител

Нормативна уредба: чл. 21-25 ТЗ

alter ego – другото „аз“ на търговеца

Пряк представител на търговец.

Вписва се в ТР, като упълномощаването има действие спрямо трети лица след вписването му (чл. 23 ТЗ).

Трябва да е деспособно ФЛ, което е натоварено и упълномощено от търговеца да управлява предприятието срещу възнаграждение (чл. 21, ал. 1 ТЗ).

Назначаването на прокурист не лишава търговеца от възможността той сам да извърши правното действие.

Самият той няма търговско качество - не е търговец. Но ако има такова и търговецът-принципал е знаел, че прокуриста извършва търговска дейност (сключва

търговски сделки) за своя сметка, то законът презюмира че търговеца е дал съгласието, освен ако е било уговорено в мениджърския договор прокуристът да прекрати тази дейност.

Прокуристът не може да извършва конкурентна дейност спрямо търговеца – това също е относителна забрана, т.е. ако търговецът е знаел и прекратяването на конкуренцията не е било изрично уговорено, се счита че търговецът е дал съгласие за извършването на такава. При нарушаване на тази забрана търговецът може или да иска обезщетение, или да потвърди сделката. Писмено заявление в срок 1 месец от узнаването или 1г. от сключването (чл. 29, ал. 3 ТЗ).

При упражняване на представителната власт прокуристът посочва качеството в което действа като прибавя към фирмата своето име и добавката “П.П.”, “per procura” или „р.р.” (чл. 21, ал. 2 ТЗ).

Прокурата включва 2 вида отношения:

Вътрешни (между търговеца и прокуриста):	Външни (между търговеца/прокуриста и третите лица)
- Представително – упълномощаването трябва да е в писмена форма с нотариална заверка на подписа на търговеца. - Договорно – трудов договор, договор за поръчка, договор за дружество. Чрез него прокуристът се задължава да упражнява дадената му представителна власт. Ако упълномощаването е част от договора, то той трябва да е в писмена форма и нотариална заверка.	Едната страна по търговската сделка е търговеца, чрез обвързващите действия на прокуриста, а другата страна е третото лице (<i>трето, защото е чуждо на вътрешното отношение между търговеца и прокуриста</i>).

Ограничаване на представителната власт на прокуриста:

по силата на закона (ex lege):	по волята на търговеца:
1. отчуждаване и обременяване с тежести (продажба, дарение, замяна, апорт, даване вместо изпълнение, ипотека, вещно право на ползване, право на строеж) на недвижими имоти на търговеца – прокуристът трябва да разполага със специално пълномощно (чл. 22, ал. 2 ТЗ); 2. забрана за учредяване на втора прокура. 3. няма право да иска откриване на производство по несъстоятелност – НО е длъжен в 7-дневен срок да уведоми писмено търговеца за неплатежоспособността (чл. 626, ал. 3 ТЗ).	1. учредяване на колективна (обща) прокура – трябва да бъде изрично заявена от търговеца и вписана; Ако това не е заявено, се счита, че прокурата е отделна и всеки от прокуристите може да извършва действия самостоятелно. 2. упълномощаването на прокуриста може да бъде ограничено само до дейността на отделен клон на търговеца (чл. 22, ал. 2, изр. 2 ТЗ).

Прекратяване на прокурата:

1. Оттегляне на упълномощаването от търговеца и вписването му в ТР;
2. При отказ на прокуриста;
3. Изгубване на търговското качество на търговеца-принципал;
4. Смърт или поставяне на прокуриста под запрещение;
5. Прехвърляне на търговското предприятие – новият собственик има право да упълномощи нов прокурист;
6. обявяване на търговеца в несъстоятелност;

2. (ОБИКНОВЕН) ТЪРГОВСКИ ПЪЛНОМОЩНИК (ОТП)

Нормативна уредба: чл. 26 - 29 ТЗ

Пряк представител

дееспособен ФЛ или вписано ЮЛ

Също като прокуриста не е търговец. Но ако е такъв, то съгласно чл. 29, ал.1 ТЗ се счита, че търговецът-принципал е дал съгласие, знаейки за търговското качество на ОТП.

Добавя към подписа си „п.п.“ / “р.р.” / „по пълномощие“/ като пълномощник (чл. 26, ал. 4 ТЗ).

Разлика от прокуриста

1. ОТП не подлежи на вписване в ТР (вписва се само, ако е управител на клон) – докато прокуристът задължително се вписва.

2. не може без съгласието на търговеца да преупълномощава (относителна забрана – отпада при съгласие на търговеца)). На прокуриста е забрането ex lege (по силата на закона) да учредява втора прокура.

2 вида отношения:

вътрешни	външни
- Представително – писмено пълномощно с нотариална заверка на подписа на търговеца (чл. 26, ал.1, изр. посл. ТЗ); - Договорно (чл.27 ТЗ).	Отношенията между търговеца/ОТП и третите лица

Обем на представителната власт

- **Общо упълномощаване** (чл. 26, ал. 1 ТЗ) – чрез презумпция: при липса на други указания, пълномощникът се смята за упълномощен да извършва всички действия, свързани с обикновена дейност на търговеца.

- **Изрично упълномощаване** – пълномощникът трябва да е упълномощен изрично от търговеца не само за отчуждаване и обременяване с тежести на недвижими имоти, но и за поемане на менителнични задължения по менитеници и записи на заповед, за вземане на заем и за водене на процеси.

- **Упълномощаване ad hoc** (за конкретен случай)

- **Забрана за преупълномощаване** (чл. 26б, ал. 3 ТЗ) – относителна (може да отпадне при съгласие на търговеца);

- **Забрана за извършване на конкурентна дейност** – относителна.

- Задължение като при прокуриста да пази търговска тайна и търговския престиж на принципала.

Прекратяване:

1. Оттегляне;
2. Отказ;
3. Смърт / заличаване на страните;
4. Поставяне под запрещение;
5. Назначаване на представител, ако търговеца или пълномощника са обявени в безвестно отсъствие;
6. Обявяване на търговеца в несъстоятелност;
7. Изгубване на търговското качество;
8. Изтичане на срока на пълномощното;
9. Постигане на целта, за която е сключен договора.

Прокурист vs Търговски пълномощник

Прокурист	Търговски пълномощник
1. Само ФЛ	ФЛ или ЮЛ
2. Представителната власт се определя от закона	Представителната власт произтича от упълномощаването
3. В чл. 22 (2) ТЗ са посочени ограничения на представителната власт	В чл. 26 (2) ТЗ са посочени ограниченията на представителната власт
4. Учредява се само от търговец	Учредява се от търговеца или прокуриста на търговеца
5. Не се прекратява със смъртта на търговеца - ФЛ	Прекратява се със смъртта на търговеца
6. Вписва се в ТР	Не се вписва в ТР

3. ТЪРГОВСКИ ПОМОЩНИК

Нормативна уредба: чл. 30 – 31 ТЗ

ФЛ, не е задължително да е дееспособно. Той е работник или служител на търговеца, който го подпомага при извършването на търговската дейност. Извършва пряко търговска дейност (като магазинер, продавач, касиер, консултант, работник в склад).

Подпомага търговеца във фактическото подготвяне, сключване и изпълнение на ТС. По правило не може да сключва сделки за сметка на търговеца, т.е. не е негов пряк представител (не е упълномощен и няма представителна власт), а извършва само фактически действия.

Изключение (чл. 30, ал. 2 ТЗ):

– работи в общодостъпно място за търговия, търговският помощник се смята за овластен да сключва сделките, които обикновено се сключват там.

- когато е упълномощен от търговеца да сключва сделки като прокурист или ОТП. В този случай има двойно качество – на търговски помощник във вътрешните отношения и на пряк представител във външните.

2 вида отношения:

вътрешни	външни
- само договорни – трудов договор, договор за поръчка, договор за изработка (чл. 30, ал. 1 ТЗ). - липсва представително правоотношение.	С трети лица

Длъжен е да пази търговската тайна и търговския престиж на търговеца.

Не може да извършва конкурентна дейност, освен с изричното съгласие на търговеца.

Не може да извършва търговска дейност, както самостоятелно, така и за сметка на други в конкуренция със своя работодател освен с негово изрично съгласие – относителна забрана (чл. 31 ТЗ).

4. САМОСТОЯТЕЛЕН ТЪРГОВСКИ ПРЕДСТАВИТЕЛ – АГЕНТ (СТП)

Нормативна уредба: чл. 32 – 48 ТЗ

Лице, което самостоятелно и по занятие сътрудничи на друг търговец при извършване на търговската му дейност.

Той също е търговец. Има собствена търговска регистрация.

Самостоятелен (независим) представител, защото сам обзавежда работното си място (чл. 46, ал. 1 ТЗ). От това следва извода, че няма задължение за спазване на работно време и трудова дисциплина. Основно дължи резултат на търговеца.

Води отделно счетоводство. Плаща данъци.

Отношенията между него и търговеца се уреждат чрез договор, който трябва да се сключи в писмена форма (чл. 32, ал. 2 ТЗ).

След прекратяване на агентския договор, дейността на агента може да бъде ограничена за срок до 2г. и заплащане на договорено обезщетение.

Може да се обобщи, че най-характерното за агента е: относителна самостоятелност на дейността му и траен характер на сътрудничество.

Действа с грижата на добрия търговец – да полага грижа на професионалист и да предпазва търговеца от вреди и репутационен риск.

Няма право да извършва конкурентна дейност и ако в агентския договор е уговорено – забрана за представителство на други търговци, които извършват конкурентна дейност, а също и че ще представлява само съответния търговец.

Своевременно да уведомя търговеца за всяка сключена сделка, като е длъжен да предоставя по искане на търговеца извлечения от търговските си книги относно сделките, извършени от него.

Длъжен е да пази търговските тайни и престиж.

2 вида отношения:

вътрешни	външни
- Договорно – договор за търговско представителство (агентски договор) в писмена форма; - Представително – упълномощаване, което не е задължително (за разлика от	Агентът може да встъпи в 3 качества: - като посредник; - като пряк представител и - като косвен представител. Той може да бъде овластен да извършва сделки от името на търговеца (<i>като пряк</i>

прокурата и ОТП). При липса на упълномощаване агентът може да встъпи в 2 качества: като посредник; като косвен представител.	<i>представител</i>) или от свое име за негова сметка (<i>като косвен представител</i>) (чл. 32, ал. 1, изр. 2 ТЗ).
--	--

Агент с изключителни права (представител с право на ексклузивитет):

Двустранна изключителност – търговецът се задължава да не сключва дадени сделки на определена територия или с определни лица. Агентът се задължава да не сътрудничи на други търговци.

Едностранна изключителност – в полза на търговеца или в полза на агента.

Агент делкредере (del credere – на доверие) – агентът се превръща в длъжник на търговеца и става солидарно задължен с главния длъжник. Когато търговският представител се задължи да отговаря лично за изпълнението на задълженията по сключените сделки, има право и на отделно възнаграждение, което се уговаря писмено (чл. 35 ТЗ).

Агентски договор

Има задължително съдържание, предвидено в ТЗ.

Срок на предизвестие при прекратяване – 1м. през първата год, 2м. през втората и 3м. след втората год.

1. Формален – обикновена писмена форма (чл. 32, ал. 2, изр. 1 ТЗ).

2. Абсолютна търговска сделка (чл. 1, ал. 1, т. 4 ТЗ)

3. Двустранен

4. Възмезден – възнаграждение се дължи дори и когато такова не е уговорено в договора. В такъв случай се дължи възнаграждение в обичайния за този този вид дейност, а ако такъв не може да бъде определен, то размерът на възнаграждението се определя от съда по справедливост (чл. 37, изр. 2 ТЗ). Агентът има право на възнаграждение и след прекратяване на договора, при условие, че търговецът продължава да черпи облаги от създадената от агента клиентела (чл. 40, ал. 1 ТЗ). Условие е това възнаграждение-обезщетение да бъде поискано от страна на агента към търговеца в срок от 1 г. след прекратяване на договора.

5. Консенсуален

6. На лично доверие

7. С продължително изпълнение с оглед задълженията на агента
8. С периодично изпълнение предимно с оглед задълженията на търговеца за изплащане на възнаграждение на агента
9. Договор на лично доверие (intuitu personae)

Прекратяване:

1. с изтичане срока на договора (ако има такъв);
2. при безсрочен договор – съгласно чл. 47, ал. 1 ТЗ;

Дейността на търговския представител след прекратяване на договора (чл. 41 ТЗ) може да бъде ограничена, при условие, че това ограничение е уговорено писмено, обхваща същия район и вид стоки или услуги, не е за повече от 2г., като за този период на ограничение му се дължи обезщетение. Тези ограничения могат да отпаднат, ако агентът е развалил договора по вина на търговеца и до 1 м. след прекратяването е направил писмено изявление за това.

5. ТЪРГОВСКИ ПОСРЕДНИК

Нормативна уредба: чл. 49 – 51 ТЗ

Самостоятелен търговец, който по занятие извършва посредничество.

Търговец по занятие (чл.1, ал.1, т. 4 ТЗ)

Посредници за сключване на сделки.

Действа ad hoc – на основание получени поръчки.

Извършва само фактически действия. Само свързва двете страни, които сами сключват дадената сделка и действия в техен интерес. Няма задължение (не е натоварен) да извършва правни действия – да сключва сделки, да приема плащания и т.н.

Разлика от агента: липсва продължителния характер;
действия в интерес и на двете страни

Длъжен е да води дневник, в който ежедневно и последователно да вписва всички сделки, сключени в резултат на посредническата дейност.

Да пази търговска тайна и търговския престиж.

Договор за търговско посредничество

1. Двустранен
2. Възмезден – едната или и двете страни дължат възнаграждение.

3. Консенсуален
4. С еднократно изпълнение
5. Неформален
6. Ненаименован.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Каква е основната функция на прокуриста?

Подлежи ли прокурата на вписване?

В какво се изразяват ограниченията на представителната власт на прокуриста?

Може ли търговският пълномощник да бъде ЮЛ?

По какво ОТП се различава от прокурата?

В кои случаи търговският помощник се сичта за овластен да сключва сделки от името на търовеца?

Може ли СТП да бъде ФЛ?

В какво се изразява спецификата на агента делкредере?

ТЕСТ

Прокуристът е:

- а) юридическо лице
- б) може да учредява втора прокура
- в) пряк представител на търговеца
- г) може да сключва търговски сделки за своя или за чужда сметка
- д) не разполага с директна представителна власт

Търговският агент е лице, което:

- а) управлява търговското предприятие
- б) посредничи за сключване на сделки
- в) управлява клона на търговеца
- г) може да действа от чуждо име и за чужда сметка
- д) може да действа като посредник

Договорът за търговско представителство е:

- а) гражданска сделка
- б) двустранен
- в) консенсуален
- г) договор на лично доверие

д) няма задължително съдържание

Разликата между прокурист и търговски пълномощник е:

а) в търговското им качество

б) вписването им в търговския регистър

в) преупълномощаването

г) прекратяването на представителството с прехвърляне на търговското предприятие

д) изрично упълномощаване от търговеца за отчуждаване или обременяване с тежести на недвижими имоти, за поемане на менителнични задължения, за вземане на заеми и за водене на процеси

Разликата между самостоятелния търговски представител и търговския посредник се изразява в следното:

а) търговското им качество

б) интереса, който защитават

в) формата и съдържанието на договора, на чието основание извършват дейността си г) правото на възнаграждение

д) включване на клаузата *del credere*

Търговският пълномощник е лице:

а) което може да извършва всички действия и да сключва всички сделки, свързани с упражняване на търговското занятие на търговеца;

б) чието упълномощаване подлежи на вписване в търговския регистър заедно с образец от подписа на пълномощника;

в) което не може без съгласието на търговеца да сключва търговски сделки за своя или за чужда сметка в пределите на упълномощаването;

г) което не може да дава заем и да води съдебни процеси без специално упълномощаване от търговеца;

д) което не може да сключва търговски сделки, а само в участва във фактическото им изпълнение.

е) чието упълномощаване се прекратява със смъртта или поставянето на търговеца под запрещение;

ж) чието упълномощаване може да се ограничава само в предвидени от закона случаи.

КАЗУС

Въззивният съд е установил, че едноличният собственик на капитала, управител и представляващ на „Х. 2004“ ЕООД – Евгени Карасинкерев е упълномощил Огнян

Николов да го представлява в това му качество пред трети физически и юридически лица и да извършва от името и за сметка на представляваното от него дружество „Х. 2004“ ЕООД всякакви търговски сделки, да представлява дружеството пред всякакви администрации и институции във връзка с осъществяване на търговската дейност на фирмата, като представлява управителя при сключването на всякакви сделки, да дава и получава информация и документи и да се подписва навсякъде, където е необходимо във връзка с дадените му пълномощия. Единственото въведено от търговеца ограничение за Огнян Николов е да преупълномощава трети лица с така предоставените му правомощия. Пълномощното е безсрочно, като подписът на упълномощителя е нотариално заверен на 19.05.10г. Също така е установено, че на 12.02.12г. пълномощникът Огнян Николов издал в гр. Монтана запис на заповед, с който задължил дружество „Х. 2004“ ЕООД да плати сумата 125 678 лв. на „Контракт инвест“ ООД или на негова заповед, на дата 01.08.2013г. Въззивният съд е приел, че макар записът на заповед да е редовен от външна страна, той не е произвел предвидения в закона менителничен ефект, тъй като задължението по ценната книга е поето извън представителната власт на пълномощника на ответника.

Апелативният съд е намерил упълномощаването на Огнян Николов за редовно извършено от първоначалния собственик на капитала на ответното дружество, който е бил и негов управител и законен представител, следователно е предоставил на пълномощника действително съществуващи свои представителни правомощия, които ангажират отговорността на дружеството в рамките на извършваната от него обичайна търговска дейност. Изложил е съображения, че от самото съдържание на пълномощното с нотариално заверен подпис на упълномощителя става ясно, че то е общо търговско такова, възлагащо на физическото лице да го представлява във всички действия по управлението на търговската му дейност, а също и пред неограничен кръг трети лица. Позовавайки се на разпоредбите на чл. 26 ал. 1 и ал. 2 от ТЗ съдът е приел, че извън целите и разума на закона е общото търговско пълномощно да бъде тълкувано като разрешаващо разпоредителни действия и обременяване на имуществото на търговеца, щом те не са изрично изключени от обхвата му. Изложил е съображения, че качеството на търговски пълномощник не е в задължителна зависимост от уговарянето на възнаграждение, съответно че липсата на възмездност не опорочава търговското упълномощаване. С оглед съдържанието на пълномощното на Огнян Николов съдът е приел, че последният е търговски пълномощник на дружеството, като е налице обикновено /общо/ търговско упълномощаване. Поради това е стигнал до извода, че при

подписването на процесния запис на заповед Огнян е действал извън пределите на пълномощията си.

Въпроси:

Кои са основните фигури на търговското представителство?

В какво качество е действал Огнян Николов?

Характеризирайте чертите на съответния търговски предствител.

Какво е било решението на Апелативен съд?

Материал: Решение №125/13.02.2020 г. по т. д. №2857 по описа за 2018г. на ВКС,
I отделение

Тема Шеста - ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЪРГОВСКИТЕ ДРУЖЕСТВА

ПЛАН

Обща характеристика на ТД

Видове ТД

Правно положение на невписано ТД

Недействителност на регистрирано ТД

Контрол на съдружниците

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТД

чл.63, ал.1 ТЗ – ТД е обединяване на 2 или повече лица за извършване на търговски сделки с общи средства.

Всички ТД са корпоративни ЮЛ (имат членствен състав).

Всички ТД са Numerous clausus (изброени изчерпателно) – могат да се образуват само ТД, предвидени в ТЗ: СД; КД; ООД; АД; КДА

Учредяване

Учредители (лицата, които участват в учредяването на дружеството и стават първоначални съдружници/акционери) могат да бъдат:

- дееспособни;
- български или чуждестранни
- ФЛ / ЮЛ /Държавата и Общината

Най-малко 2 лица, изключение КДА – при него трябва да са най-малко 4 лица: 3 ограничено отговорни (командидисти) + 1 неограничено отговорен (комплементар).

Едно ФЛ може да участва в неограничен брой търговски дружества, било то и еднолични. Следва да се държи сметка за специалните закони, които въвеждат забрани за участия. Така например според Закона за държавния служител такова лице не може да бъде неограничено отговорен съдружник. Според Закона за съдебната власт член на Висшия съдебен съвет не може да бъде съдружник в търговско дружество. Кооперацията като ЮЛ не може да участва като неограничено отговорен съдружник в събирателно или

командитно дружество. Застраховател/презастраховател не може да бъде неограничено отговорен съдружник (Кодекс за застраховането).

Затова се различават следните видове учредяване:

Първично ТД се образува само от ФЛ	Вторично Само от ЮЛ	Смесено ФЛ + ЮЛ
---------------------------------------	------------------------	--------------------

Образуване

Фактически състав:

1. учредителен акт – изготвяне и приемане на дружествен договор или устав
2. вписване в ТР – конститутивно действие. В АВ се подава или електронно, или на хартия съответното заявление и към него се прилагат документите, доказващи изпълнението на законовите изисвания за съответния вид ТД.

Това означава, че ТД се образуват по нормативно-контролната система, при която длъжностното лице по регистрацията осъществява контрол по документи.

Някои ТД (банки, застрахователи и др.) се образуват по нормативно-разрешителната система, защото за да се вписват в ТР следва да им се издаде лиценз от БНБ или КФН.

Капитал и имущество

Капиталът е постоянна величина. Той служи за удовлетворяване вземанията на кредиторите.

Бива:

- вписан (регистриран) – реално покрития от учредителите капитал;
- записан (имат само капиталовите ТД) – поет от учредителите капитал;

Съгласно Закона за счетоводството всички ТД имат основен капитал.

Обикновено записан капитал и внесен капитал съвпадат, но може и да не съвпадат. Ако ООД е регистрирано с по-висок капитал от 2лв., следва да се внесе не по-малко от 70% от записания. Същото важи и за АД или КДА – 25% от номиналната (стойността, която е посочена на лицевата страна на акцията) или емисионната (стойността, по която акциите се поемат от учредителите) стойност на всяка акция. Останалата част следва да се внесе в срок до 2г.

Капиталът се образува чрез **вноски**:

- парични;
- непарични (апортни) – не могат да имат за предмет бъдещ труд или услуги (чл. 72, ал. 5 ТТЗ). Трябва да бъдат оценени – от съдружниците (при персоналните ТД) или

от три независими вещи лица (при капиталовите ТД). Когато с непаричната вноса се апортира недвижим имот, освен вписване в ТР, следва и вписване в Имотния регистър по местонахождение на имота.

- смесени.

Имущество е променлива величина. То представлява всички права и задължения към даден момент, оценени в пари.

NB: Капитал и имущество съвпадат само при образуване на ТД, преди дружеството да е започнало да извършва дейност.

ПЕРСОНАЛНИ (дружества на личността): СД; КД	КАПИТАЛОВИ (дружества на капитала): ООД, АД, КДА, ДПК
Малък брой съдружници – ФЛ; Intuitu personae	По-голям брой съдружници – предимно ЮЛ
Необходимо е личното участие на съдружниците	Участието е предимно капиталово
Нямат задължителни органи на управление	Имат задължителни органи на управление: При ООД – Общо събрание на съдружниците + управител/и; При АД се различават две системи на управление: - Едностепенна система на управление: Общо събрание на акционерите + Съвет на директорите; - Двустепенна система на управление: Общо събрание на акционерите + Управителен съвет + Надзорен съвет
Съдружниците отговарят солидарно и неограничено	Съдружниците/акционерите носят ограничена отговорност – до размера на притежаваните дялове/акции (до размера на участието им в капитала)

Дяловото участие (членството) е непрехвърлимо и ненаследимо	Дяловото участие (членството) е прехвърлимо и наследимо
Не е необходим задължителен законовоопределен минимален капитал	Имат задължителен минимален капитал Капитал при ООД – 2лв.; при АД 50 000лв., за КДА закона препраща към разпоредбите на АД.
Апортните (непаричните) вноски се оценяват от съдружниците	Апортните вноски подлежат на задължителна експертна оценка – 3 независими вещи лица.
Прекратяват се с ликвидация при смърт; напускане или изключване на съдружник	Не се прекратяват при смърт на съдружник
Обявяват се в несъстоятелност само при наличие на неплатежоспособност	Обявяват се в несъстоятелност при наличие на неплатежоспособност и свръхзадълженост

ВИДОВЕ ТД

Според вида и съдържанието на учредителния акт:

Договорни СД, КД, ООД, ДПК	Уставни АД	Смесени КДА
Дружественият договор следва да бъде в писмена форма с нотариална заверка на подписите и съдържанието	За устава се изисква обикновена (частна) писмена форма, освен ако с учредяването се внася aportна вноска върху недвижим имот.	устав + дружествен договор

Според възможността за образуване и участие само на 1 ФЛ/ЮЛ:

Еднолични ЕАД, ЕООД, ЕДПК	Колективни Правилото е, че всички ТД са колективни.
-------------------------------------	---

Според отговорността на съдружниците за задълженията на дружеството:

С неограничена СД Съдружниците отговарят за задълженията на дружеството с цялото си секвестируемо имущество	С ограничена ООД; АД; ДПК Съдружниците/акционерите отговарят за задълженията на дружеството само до размера на притежаваните от тях дружествени дялове или акции.	Със смесена КД; КДА Едният вид съдружници (неограничено отговорните) носят пълна отговорност. Другият вид съдружници (ограничено отговорните) носят отговорност саамо до размера на притежаните от тях дялове или акции от капитала на дружеството.
--	---	--

ПРАВНО ПОЛОЖЕНИЕ НА НЕВПИСАНО ТД

При сключване на сделки задължително трябва да се указва, че дружеството е в процес на учредяване.

Разликата е в наличието или липсата на правоспособност и дееспособност.

След регистрацията правата и задълженията преминават върху дружеството, преди то да бъде учредено лицата, които са сключили сделки от името на дружеството, отговарят солидарно.

УНИВЕРСАЛНО ПРАВОПРИЕМСТВО.

НЕДЕЙСТВИТЕЛНОСТ НА РЕГИСТРИРАНО ТД (чл. 70 ТЗ)

Наличие на порок, поради който е трябвало да се откаже вписване, но въпреки това ТД е било вписано.

- Отстраними пороци: не е внесена предвидената от закона част от капитала (при АД 25%; при ООД 70%). Дава се срок, в който да бъдат отстранени, а той изтече без резултат стават неостраници пороци.
- Неотстраними пороци: липсва учредителен акт или той не е съставен в предписаната от закона форма; участвали са по-малко от законовоопределения минимум учредители.

Само по съдебен ред (пред Окръжен съд по седалището на дружеството) в 1-г. срок след възникване на дружеството. Съдебното решение действа за в бъдеще. С него се прекратява ТД и следва ликвидация.

**КОНТРОЛ НА СЪДРУЖНИЦИТЕ ВЪРХУ РЕШЕНИЯТА НА ОРГАНИТЕ ЗА
УПРАВЛЕНИЕ НА ТД**

Вътрешnodружествен, чл.71 ТЗ	Външен (съдебен), чл. 74 ТЗ
отмяна на решение на орган на управление, пред Общото събрание (пр. отмяна на действие на управителя на ООД от Общото събрание). Той е контрол както за законосъобразност, така и за целесъобразност (правилност).	Обжалване на решенията на Общото събрание пред Окръжен съд, който дава задължителни указания. Той е контрол само за законосъобразност. Искът се предявява в 14-дневен срок от деня на заседанието, ако съдружникът е присъствал (респективно е бил редовно поканен) или ако не е присъствал – в същия срок от узнаването на решението. Но не по-късно от 3 месеца от заседанието на Общото събрание.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Колко е минималният брой на учредителите?

Кои са начините за образуване на ТД?

ЕООД и ЕАД отделен вид ТД ли са?

Каква е разликата между капитал и имущество?

Как е разделен капитала в ООД и как в АД?

Направете съпоставка между пресонални и капиталови ТД.

Какви видове контрол могат да упражняват съдружниците/акционерите?

От кой момент търговското дружество може да сключва сделки?

ТЕСТ

Учредители на търговските дружества могат да бъдат:

- а) само физически лица
- б) само юридически лица
- в) други търговски дружества
- г) обединения на търговци
- д) европейско дружество

Търговските дружества възникват:

- а) по нормативната система
- б) по нормативно-разрешителната система
- в) на учредителното събрание
- г) с подписването на устава/дружествения договор
- д) с вписването им в търговския регистър, воден от окръжния съд по седалището им

Дружествата на личността и дружествата на капитала се различават по:

- а) изискването за задължителен размер на първоначалния капитал
- б) органите за управление
- в) учредителните актове
- г) вида на вноските
- д) начина на прекратяване чрез обявяването им в търговска несъстоятелност

Предимствата на кооперациите пред търговските дружества се изразяват в следното:

- а) опростено управление
- б) по-малки задължителни изисквания при учредяването
- в) възможност на кооператорите да направят вноски в бъдещ труд или услуги
- г) възможност за извършване на застрахователна дейност
- д) начинът на прекратяването

Посочете кои от отговорите за кои търговски дружества и/или кооперации се отнасят:

- а) променлив капитал
- б) встъпителни вноски
- в) допълнителни вноски
- г) оценяване на апортните вноски от съдружниците
- д) прехвърляне на дружествен дял чрез договор с нотариална заверка на подписите

Събирателното и командитното дружество се различават по:

- а) системите за тяхното образуване
- б) минималният размер на задължителния капитал
- в) вноските, които правят съдружниците
- г) отговорността на съдружниците
- д) предпоставките за обявяването им в несъстоятелност

Едно юридическо лице и три физически лица сключили договор за образуване на търговско дружество. В договора се посочило, че физическите лица ще отговарят

неограничено за задълженията на дружеството, а юридическото лице ще отговаря за тези задължения само до размера на дяловата си вноска. Страните се споразумели за издаването на акции на юридическото лице срещу направената от него вноска. От кой вид е търговското дружество?

- а) събирателно дружество
- б) командитно дружество
- в) акционерно дружество
- г) дружество с ограничена отговорност
- д) командитно дружество с акции

Събирателното и акционерното дружество се различават по:

- а) задължителната регистрация
- б) органите на управление
- в) задължителния минимален размер на първоначално вписания капитал
- г) отговорността на съдружниците/акционерите
- д) производството по несъстоятелност

Събирателното дружество и акционерното дружество се различават по:

- а) системите за тяхното образуване;
- б) задължителният капитал;
- в) органите на управление;
- г) производството по ликвидация.

Акционерното дружество и дружеството с ограничена отговорност се различават по:

- а) начина на разпределение на капитала
- б) вида и съдържанието на учредителния акт
- в) вида и компетентността на органите за управление
- г) възможността за извършване на определени дейности само от единия вид дружество
- д) предпоставките за обявяване в несъстоятелност

Акционерното дружество и кооперациите се различават по:

- а) структурата на капитала
- б) органите за управление
- в) признаването им за търговци
- г) системите за образуването им
- д) възникване и прекратяване на членството

Акционерното дружество и командитното дружество с акции се различават по:

- а) задължителната минимална стойност на първоначалния капитал
- б) системите на управление
- в) учредителния акт
- г) отговорността на акционерите/съдружниците
- д) предпоставките за обявяването им в несъстоятелност

Командитното дружество и дружеството с ограничена отговорност се различават по:

- а) отговорността на дружеството спрямо кредиторите му
- б) системите за тяхното образуване
- в) нормативно определения минимален размер на капитала
- г) органите на управление
- д) учредителния акт

Акциите и облигациите се различават по:

- а) инкорпорираните в тях права
- б) видът им на ценни книги
- в) дружествата, които имат възможност да ги издават
- г) начинът им на прехвърляне
- д) предназначението им

КАЗУС

Кузманов, Даскалов, Симеонов и „Моникс” ООД – Малко Търново сключили договор за образуване на събирателно дружество. В договора посочили имената, местожителството и адресите на физическите лица, съответно фирмата, седалището, адреса и единния идентификационен код (ЕИК) на юридическото лице. Били подадени и нужните документи за вписване на новоучреденото дружество с фирма и седалище „Г.С.П.Д.” – гр. Свищов. В договора се определили и вноските на съдружниците. Кузманов и Даскалов внесли по 10000 лв., а Симеонов се задължил да съдейства на дружеството за сключване на договори за износ на стоманобетонни и метални конструкции, за откриване на цех в Бургас, набиране и обучение на работници и служители, тъй като той имал дългогодишен опит в тази област. „Моникс” – ООД внесло в дружеството ползването на строителен терен на територията на Бургас и осигурило техническо оборудване за дейността. Към договора се приложила и оценка на

непаричната вноска на „Моникс” - ООД, направена от три вещи лица, която била по-висока от цената на строителния терен и оборудването, посочена в учредителния договор. В договора се определило, че „Г.С.П.Д.” се управлява от всички съдружници, а се представлява от Симеонов и Тихомира Ангелова – управител на „Моникс” ООД – М. Търново.

В договора се определил и начинът за участие на съдружниците в разпределението на печалбите и загубите – по равно, като Симеонов се освобождава от участие в разпределението на загубите.

Договорът бил нотариално заверен.

Симеонов и Тихомира Ангелова представили и образци от подписите си.

Въпреки това АВ постановила отказ за вписване на дружеството в Търговския регистър.

Въпроси:

Защо съдът е отказал регистриране на дружеството?

Какви грешки са допуснали учредителите?

Какъв вид юридическо лице е СД от гледна точка на правното положение на участниците в дружеството и на отговорността, която носят?

По коя система се учредяват търговските дружества?

Кои са индивидуализиращите признаци на едно юридическо лице?

КАЗУС

Трима приятели – Иван, Мария и Георги – решават да започнат общ бизнес за производство и продажба на био козметика. Учредяват подходящото според тях дружество, като всеки от тях участва с определен капитал.

Иван внася 20 000 евро в брой, Мария предоставя оборудване на стойност 15 000 евро, а Георги – помещение, което ще се използва като производствена база. В учредителния договор е записано, че управител на дружеството ще бъде Мария.

След една година дружеството започва да реализира печалба, но възникват спорове. Иван настоява печалбата да бъде разпределена между съдружниците, докато Мария предлага тя да бъде инвестирана в разширяване на производството. Междувременно Георги решава да продаде своя дял на външно лице без съгласието на останалите съдружници.

Въпроси:

Какъв вид търговско дружество са учредили Иван, Мария и Георги и какви са неговите основни характеристики?

Допустимо ли е Георги да прехвърли своя дял на трето лице без съгласието на останалите съдружници?

Кой орган на дружеството взема решение за разпределяне на печалбата?

Как се разпределя печалбата между съдружниците, ако няма друга уговорка в дружествения договор?

Какви са правомощията на управителя?

КАЗУС

Съдружник в дружество с ограничена отговорност – В. Д. К. – упражнява правото си да прекрати участието си в дружеството „С.Л.С.“ ООД. Тя изпраща до дружеството писмено предизвестие за напускане на основание чл. 125, ал. 2 ТЗ, като заявява волята си да прекрати членството си след изтичане на тримесечния срок. Предизвестieto е получено от дружеството чрез управителя на 16.05.2022 г. Срокът на предизвестieto съгласно дружествения договор също е три месеца. След изтичането на срока – 16.08.2022 г., дружеството не предприема действия за вписване на заличаването на съдружника в Търговския регистър. Поради това бившият съдружник, чрез адвокат, подава заявление образец А4 до Агенцията по вписванията за вписване на заличаването ѝ като съдружник.

Длъжностното лице по регистрацията постановява отказ, като приема че: съдружникът няма право да заяви вписване; не е доказано получаването на предизвестieto; не е решена съдбата на освободените дружествени дялове; не е представен изменен дружествен договор.

Срещу този отказ е подадена жалба до Софийски градски съд.

Въпроси:

Може ли съдружник, който напуска дружеството по чл. 125, ал. 2 ТЗ, сам да заяви вписването на заличаването си в Търговския регистър? Кога настъпва прекратяването на членственото правоотношение при доброволно напускане на съдружник?

Необходимо ли е решение на общото събрание относно съдбата на дружествените дялове, за да се впише заличаването на съдружника?

Законосъобразен ли е отказът на длъжностното лице по регистрацията?

Материал: РЕШЕНИЕ № 1131/13.10.2022 г., СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ТО VI-8

Тема Седма - КООПЕРАЦИИ

ПЛАН

Понятие

Учредяване

Имущество

Членство

Управление

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ПОНЯТИЕ

Нормативна уредба: чл.1, ал.2 ТЗ и Закон за кооперациите.

Кооперацията е сдружение на ФЛ с променлив капитал и с променлив брой членове, които чрез взаимопомощ и сътрудничество осъществяват търговска дейност за задоволяване на техни икономически, социални и културни интереси. Кооперацията е юридическо лице (чл.1 ЗК).

Характеристики:

1. тя е форма на доброволно сдружаване;
2. членовете ѝ са само ФЛ;
3. осъществява търговска дейност;
4. е корпоративно ЮЛ.

Кооперацията не може да се конвертира в ТД или друг вид ЮЛ.

Преустройството на кооперация може да се извърши само чрез сливане, вливане, разделяне, отделяне. Разделянето и отделянето може да бъде само чрез новообразуване, а не и чрез придобиване⁴.

Кооперацията се прекратява (чл.40 ЗК):

1. по решение на общото събрание;
2. с решение на окръжния съд по искане на прокурора или по искане на кооперативния съюз, в който членува кооперацията, когато:
 - а) преследва забранени със закон цели или извършва забранена със закон дейност;
 - б) е останала с членове, чийто брой е под установения минимум, и в 6-месечен срок съставът и не бъде попълнен;

⁴ вж. Стефанов, Г. Основи на търговското право, Анбагар, 2012, с. 280

3. при изтичане на срока, за който е образувана, или в други случаи, предвидени в устава;

4. при сливане или вливане в друга кооперация;

5. когато бъде обявена в несъстоятелност;

6. при разделяне.

Производство по ликвидация се открива, когато кооперацията е прекратена по решение на Общото събрание, по решение на окръжния съд или при изтичане на срока, за който е образувана, или в други уставни случаи. При прекратяване дейността на кооперацията общото събрание назначава един ликвидатор или ликвидационна комисия от трима души и определя срок на ликвидация. За ликвидатори могат да бъдат назначени и лица, които не са членове на кооперацията (чл.41, ал.1 ЗК). Прекратяването и обявяването в ликвидация на кооперацията имат действие от момента на вписване на решението (чл.42, ал.2 ЗК). Когато ликвидаторите установят, че имуществото на кооперацията е недостатъчно, за да се удовлетворят всички кредитори, те са длъжни да поискат откриване на производство по несъстоятелност (чл.46).

Кооперацията може да „даде ход назад“ и да възвърне правосубектността си, когато е прекратена по решение на Общото събрание и ликвидацията не е приключила (не е взето решение за заличаването ѝ). Решението за възстановяване се вписва в ТР.

УЧРЕДЯВАНЕ

По нормативна система – спазване на законовите изисквания и вписване в ТР.

Фази:

1. учредително събрание – участници в него са поне 7 дееспособни ФЛ; приема устава, да избере председател, управителен съвет и контролен съвет.

2. вписване - подаване на заявление по образец А7. От този момент кооперация възниква като търговец-ЮЛ (чл.4 ЗК).

ИМУЩЕСТВО

Имуществото на кооперацията се състои от право на собственост и от други вещни права, вземания, права върху обектите на интелектуална собственост, ценни книги, дялови участия в дружества и от други права и задължения (чл. 32 ЗК).

Съгласно чл. 30 източници на средства на кооперацията са:

1. встъпителни вноски на членовете;	] — задължителни са за внасяне;
размерът им се определя в устава.
2. дялови вноски на членовете;	

3. **допълнителни и целеви** вноски на членовете;
4. доходи от дейността;
5. заеми;
6. други постъпления.

Кооперацията образува задължително фонд “Резервен” (чийто размер не може да бъде по-малък от 20% от размера на дяловия капитал) и фонд “Инвестиции” (чийто размер не може да бъде по-малък от 10% от размера на дяловия капитал.. Тя може да образува и други фондове по решение на общото събрание (чл. 34, ал. 1 ЗК).

ЧЛЕНСТВО

Кооперацията е открита за членуване на ФЛ, които са навършили 16 години, не са поставени под пълно запрещение и са съгласни с устава ѝ. Ненавършилите пълнолетие лица и поставените под ограничено запрещение могат да членуват в кооперация с предварително писмено съгласие на родител или попечител. Едно лице може да членува в повече от една кооперация (чл. 7 ЗК).

Чуждестранно ФЛ също може да членува в кооперация.

Приемането на нов член става чрез подаване на писмена молба (чл. 8 ЗК).

Членството се състои от имуществени и неимуществени права и задължения (чл. 9-10 ЗК).

Членството в кооперацията се прекратява при (чл. 12 ЗК):

1. напускане на кооперацията;
2. изключване;
3. смърт;
4. заличаване на кооперацията.

Кооперацията като ЮЛ не може да членува в СД, не може да бъде неограничено отговорен съдружник в КД (но може да бъде командитист – ограничено отговорен съдружник). Може да членува в АД и ООД (чл. 53, ал. 3 ЗК).

УПРАВЛЕНИЕ

Органи:

1. Общо събрание (чл. 15-19 ЗК);
2. Управителен съвет (чл. 20 – 25 ЗК) – членовете му се избират от Общото събрание; 4г. мандат.

3. Контролен съвет (чл. 27 – 28а ЗК) - членовете му се избират от Общото събрание със срок 4г. Измежду членовете си избира председател.

4. Председател на кооперацията (чл. 26 – 26а ЗК), който е и председател на управителния съвет. Избира се и се освобождава от Общото събрание (чл. 15, ал. 4, т.2а ЗК). 4г. мандат.

Председателят и членовете на управителния и контролния съвети дават гаранция за своята дейност като такива в размер, определен от общото събрание, но не по-малко от тримесечното им брутно възнаграждение за заеманата длъжност (чл. 28б ЗК).

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Какво ЮЛ е кооперацията?

По коя система се образува кооперацията? Има ли разлика от взаимозастрахователните коопрации?

Каква е разликата между кооперативното предприятие и кооперативния съюз?

Кои са органите на управление?

Кой избира председателя на кооперацията?

Може ли председателят да бъде преизбиран неограничен брой пъти?

Има ли разлика между председател на кооперация и председател на контролен съвет?

Може ли учредител да бъде лице, ненавършило пълнолетие или поставено под запрещение?

Може ли кооперацията да се преобразува в търговско дружество?

ТЕСТ

Кооперацията е:

- а) неперсонифицирано образуване;
- б) търговско дружество;
- в) търговец по занятие;
- г) търговец по организация.

Минимален брой учредители е:

- а) 2;
- б) 4;
- в) 5;
- г) 7.

Кооперацията се образува по:

- а) нормативната система;
- б) нормативно-разрешителната система;
- в) заявителната система;
- г) свободната система.

Кооперацията може да членува в:

- а) СД;
- б) КД;
- в) Гражданско дружество;
- г) ООД;
- д) АД.

КАЗУС

Кооперация „Зелена лоза“ е земеделска кооперация, регистрирана по Закона за кооперациите. Тя има 25 член-кооператори, които обработват обща земеделска земя и реализират продукцията си чрез кооперацията.

На общото събрание възниква спор: Управителният съвет предлага кооперацията да вземе банков кредит за закупуване на нова техника. Част от членовете не са съгласни, тъй като не са били предварително уведомени за всички условия по кредита. Един член-кооператор е изключен с решение на управителния съвет за системно неизпълнение на задълженията му. Изключеният член оспорва решението, като твърди, че само общото събрание има право да го изключи.

В същото време се поставя въпрос дали разпределението на печалбата е извършено законосъобразно, след като част от членовете не са участвали активно в дейността през годината.

Въпроси:

Какви са правомощията на общото събрание в кооперацията според Закона за кооперациите?

Има ли право управителният съвет сам да вземе решение за кредит и при какви условия? Законосъобразно ли е изключването на член-кооператор от управителния съвет, или това е компетентност на общото събрание?

Какъв е редът за оспорване на решения на органите на кооперацията?

Може ли да се разпределя печалба на членове, които не са участвали в дейността през отчетната година?

Какви са правата и задълженията на член-кооператорите в кооперацията?

Как се гарантира информираността и участието на членовете в управлението на кооперацията

Тема Осма - ОБЕДИНЕНИЯ НА ТЪРГОВЦИ

ПЛАН

Консорциум

Холдинг

Европейско обединение по икономически интереси

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

Основното значение на обединенията се проявява в конкурентното право, според което те са предприятие (§ 1, т. 7 ЗЗК – „Предприятие“ е всяко физическо, юридическо лице или неперсонифицирано образувание, което извършва стопанска дейност, независимо от правната и организационната си форма.).

КОНСОРЦИУМ

Нормативна уредба: чл. 275 – 276 ТЗ

Определение: Консорциумът е договорно обединяване на търговци за осъществяване на определена дейност.

1. В консорциум могат да се обединяват всички видове търговци.
2. Под определена дейност следва да се разбира конкретна дейност (най-често тази конкретна дейност е участие в процедура по обществени поръчки).

От разпоредбата на чл. 276 може да се обобщи, че консорциумът е два вида:

Консорциум-гражданско дружество	Консорциум-търговско дружество
За него се прилагат разпоредбите на гражданското дружество съгласно чл. 357 – 364 ЗЗД. Гражданското дружество не е юридическо лице. Следователно и консорциумът от този вид не е юридическо лице и няма задължение за вписване в ТР. Той не е самостоятелен участник в търговския оборот. Страни по сделките ще са отделните участници/съдружници. Печалбите и загубите се разпределят между	Образува се във формата на един от петте вида търговски дружества. Той е самостоятелно ЮЛ и подлежи на вписване. За него ще се прилагат разпоредбите на това търговско дружество, под която форма е регистриран.

съдружниците съразмерно с дела им, освен ако в дружествения договор бъде уговорено нещо различно, но с това различно не може да се изключва участието на някой от съдружниците в печалбите и загубите. Тук важна ролят играят личните качества на съдружниците. Съгласно чл. 2, т. 4 от Закона за счетоводството той е дефиниран като предприятие и следва да изпълнява счетоводните изисквания. За целите на данъчното законодателство той е приравнен на юридическо лице и свързаните с това данъчни задължения.	
--	--

Различното между консорциума и холдинга е, че консорциумът е хоризонтално обединение, а холдингът е вертикално обединение.

ХОЛДИНГ

Нормативна уредба: чл. 277 – 280 ТЗ

Участници в холдинга са холдинговото дружество (дружество-майка) и дъщерното дружество. Самият холдин не е ЮЛ и не подлежи на вписване.

Той се изгражда като пирамида - едно от дружествата управлява (контролира) и стои на върха ѝ.

„Холдинг“ не е едно конкретно дружество. Това е икономическа и организационна система, при която:

- едно лице (или няколко дружества) контролира други дружества
- контролът се осъществява чрез участие в капитала или други механизми

С други думи:

Холдинг = група от свързани дружества под общ контрол = „семейството“.

Холдинговото дружество е конкретно юридическо лице. Това е: дружество (ЕАД, ООД и др.), което притежава дялове/акции в други дружества и упражнява контрол върху тях.

С други думи:

Холдингово дружество = „майка“ в структурата = „родителят, който контролира останалите“.

Важно уточнение е, че участниците в холдинга винаги са търговски дружества. Холдинговото дружество (ХД) може да бъде само капиталово ТД (АД, ООД, КДА). Най-често е под формата на АД. Основната му цел е под каквато и да е форма да участва в други дружества или в тяхното управление, със или без да извършва собствена производствена или търговска дейност. Участието в други дружества означава придобиване на членство на ХД в тези дружества. ХД може да бъде съдружник или акционер в тях. Членството се изразява чрез внасяне най-малко 25 на сто от капитала на ХД да бъде внесен пряко в дъщерни дружества. Другата цел на ХД е участие в управлението на ДД като упражнява контрол при вземането на решенията в ДД.

Дъщерно дружество е това, в което холдинговото дружество притежава или контролира пряко или непряко най-малко 25 на сто от акциите или дяловете или може да определя пряко или непряко повече от половината от членовете на управителния съвет (чл. 277, ал. 3 ТЗ).

Холдингът дава възможност за единно управление на един функционално затворен икономически цикъл: производство – транспорт – търговия – кредитиране – застраховане – консултантска дейност – научноизследователска дейност)⁵.

Според чл. 278, ал. 2 Холдинговото дружество не може да има за предмет:

1. участие в дружество, което не е юридическо лице;
2. придобиване на лицензии, които не са предназначени за използване в контролираните от него дружества;
3. придобиване на недвижими имоти, които не са необходими за неговото обслужване. НО придобиването на акции от дружества за недвижими имоти се допуска.

Чл. 280, ал. 1 дава възможност на ХД да предоставя заеми, но само на дружества, в които има пряко участие или упражнява контрол над техните управленски решения. Размерът на заемите не може да надвишава 10 пъти размера на капитала на холдинговото дружество.

⁵ вж. Стефанов, Г. Основи на търговското право, Абагар, 2012, с. 149

Холдингът може да се образува по два начина:

Първично – „от горе-на долу“	Вторично – „от долу-на горе“
Първо се образува ХД, което след това придобива участия (дялове/акции) в други дружества, които стават дъщерни.	Първо се образуват бъдещите дъщерни дружества, като техни ленове учредяват ново капиталово дружество, в което внасят като апорт своите дружествени дялове или акции от тези дружества. Може едно обокновено капиталово дружество да се превърне в ХД чрез увеличаване на капитала с непарични вноски (апорт) в бъдещи ДД. Може и бъдещото ХД придобие чрез покупка или друг придобивен способ дялове/акции в други дружества.

Холдингът се нарича **финансов**, когато само придобива и управлява участия в други дружества, без да извършва собствена дейност.

Когато извършва и собствена стопанска дейност се нар. **смесен** холдинг.

ЕВРОПЕЙСКО ОБЕДИНЕНИЕ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ИНТЕРЕСИ (ЕОИИ)

Нормативна уредба: чл. 280а – 280б ТЗ

То е ЮЛ и възниква от деня на вписването в ТР.

Статутът му се урежда от Регламент (ЕИО) № 2137/85 на Съвета относно Европейското обединение по икономически интереси.

Членовете на обединението, вписано в Република България, отговарят за задълженията на обединението по правилата за събирателно дружество (ал.3).

Законът въвежда забрана за промяна на седалището му, ако то е собственик на земя в България.

За европейско обединение по икономически интереси може да се открие производство по несъстоятелност, като в този случай за неограничено отговорния му съдружник не се открива такова производството, което е изключение от правилото.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Каква е разликата между консорциум-гражданско дружество и консорциум-търговско дружество?

Отделен правен субект ли е консорциумът?

Подлежи ли на вписване холдинга?

Кои са участници в холдинга?

Каква е разликата между първично и вторично уредяване на холдинг?

ТЕСТ

Консорциумът:

- а) може да образува дъщерни дружества
- б) е обединение на две или повече лица за извършване на търговски сделки с общи средства
- в) е отделен вид търговско дружество
- г) може да бъде гражданско дружество
- д) притежава над 25% от капитала на други дружества

Какво представлява холдинговото дружество по смисъла на Търговския закон?

- а) Дружество, което извършва търговска дейност само на вътрешния пазар
- а) Дружество, което притежава акции или дялове в други дружества и упражнява контрол върху тях
- в) Дружество, което няма право да участва в други търговски дружества
- г) Дружество, което се създава само от държавата.

Какво е характерно за дъщерното дружество?

- а) То е напълно зависимо юридически от холдинга
- б) То няма самостоятелна правосубектност
- в) То е отделно юридическо лице, контролирано от друго дружество
- г) То винаги е държавно предприятие

Кое твърдение е вярно относно отношенията между холдинг и дъщерно дружество?

- а) Те са едно и също юридическо лице
- б) Между тях няма правна самостоятелност
- в) Те са отделни юридически лица, като холдингът може да упражнява контрол чрез участие в капитала
- г) Дъщерното дружество винаги изпълнява всички решения на холдинга без право на самостоятелни решения

Кое от следните твърдения най-точно описва разликата между холдинг и холдингово дружество?

- а) Холдингът е едно юридическо лице, а холдинговото дружество е група от предприятия
- б) Холдингът е група от свързани дружества под общ контрол, а холдинговото дружество е отделно юридическо лице, което упражнява този контрол
- в) Холдингът и холдинговото дружество са винаги едно и също нещо
- г) Холдинговото дружество не може да притежава участия в други дружества

КАЗУС

През 2013 г. Водоснабдяване и канализация – Шумен сключва договор за обществена поръчка с консорциум ДЗЗД „СМ Секисуи Европа“, учреден по реда на Закон за задълженията и договорите и Търговски закон.

Консорциумът е съставен от две дружества: Ар ти ай файнанс и „Строителна механизация“ АД.

Договорът предвижда изпълнение на рехабилитация на водопроводи срещу възнаграждение в размер на над 6 млн. лв., платимо на месечни вноски.

Работата е изпълнена и приета от възложителя. Плащанията обаче не са извършени изцяло.

Междувременно спрямо „Строителна механизация“ АД е открито производство по несъстоятелност.

Единият съдружник – Ар ти ай файнанс – предявява иск срещу възложителя за заплащане на дължимите суми по договора.

Ответникът възразява, че: консорциумът е прекратен поради несъстоятелността на единия съдружник; отпада активната солидарност; ищецът няма право да претендира цялото вземане.

Съдът приема, че: консорциумът не е прекратен автоматично; несъстоятелността не води до загуба на правосубектност; е налице активна кредиторска солидарност и искът е основателен.

Въпроси:

Каква е правната природа на консорциума (гражданското дружество) по Закон за задълженията и договорите?

Прекратява ли се автоматично търговско дружество при обявяването му в несъстоятелност съгласно Търговски закон?

Ако ти си съдия, би ли приел, че несъстоятелността на съдружник прекратява консорциума? Обоснови се.

Как би защитил позицията на ответника (ВиК Шумен)?

Как би защитил позицията на ищеца?

Материал: Определение № 51 от 9.01.2025 г. на ВКС по т. д. № 1203/2024 г., II т. о., ТК с което не допуска до касация Решение № 16 от 12.01.2024 г. на ВнАС по в. т. д. № 518/2023 г.

КАЗУС

„БДЖ – Товарни превози“ ЕООД е дъщерно дружество на „Холдинг БДЖ“ ЕАД. В структурата на дъщерното дружество съществува отдел „Продажба на активи и управление на недвижимо имущество“, който представлява организационно обособено звено и извършва дейности по управление и разпореждане с имоти и активи.

С оглед оптимизация на разходите, Съветът на директорите на холдинговото дружество приема решение за закриване на отдела. Въз основа на това управителят на дъщерното дружество издава заповед за закриване на отдела.

Между дъщерното дружество и холдинга е сключен договор, с който дейността, извършвана до момента от отдела, се възлага на холдинговото дружество като външен изпълнител.

На работник от закрития отдел е връчена заповед за уволнение на основание чл. 328, ал. 1, т. 2 КТ – закриване на част от предприятието.

Работникът оспорва уволнението с аргументи, че: няма реално закриване на дейност, а само прехвърляне към холдинга; налице е хипотеза на чл. 123 КТ; отношенията между двете дружества в рамките на холдинга изключват уволнение; уволнението представлява злоупотреба с право.

Работодателят твърди, че: холдингът и дъщерното дружество са отделни юридически лица; няма прехвърляне на предприятие или обособена част; налице е допустимо възлагане на дейност (outsourcing); чл. 123 КТ е неприложим.

Въпроси:

Какво урежда чл. 277 ТЗ и как влияе той върху трудовите отношения между дружества в една холдингова структура?

Има ли правно значение, че холдингът упражнява контрол върху дъщерното дружество при преценка за закриване на част от предприятие?

Какво е значението на това, че холдингът и дъщерното дружество са отделни юридически лица по смисъла на ТЗ?

Материал: Определение № 3134 от 18.06.2025 г. на ВКС по гр. д. № 629/2025 г., IV г. о., ГК, с което не допуска до касация Решение № 4887 от 24.08.2024 г. на СГС по в. гр. д. № 13711/2022 г.

Тема Девета - ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЪРГОВСКИТЕ СДЕЛКИ

ПЛАН

Обща характеристика на търговските сделки

Специфика при сключването на ТС

Специфика на недействителността на ТС

Други специфики на ТС

Особености при неизпълнение на ТС

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЪРГОВСКИТЕ СДЕЛКИ

Видове:

Абсолютни (обективни) ТС	Относителни (субективни) ТС	Презумптивни (предполагаеми) ТС
Такива са всички сделки, посочени в чл. 1, ал. 1 ТЗ. Те са абсолютни независимо от качеството на лицата, които ги сключват. Следва да се държи сметка за правилото на чл. 318, ал. 2 ТЗ, според което макар и продажба не се приема за търговска сделка, продажба, която има за предмет вещь за лично потребление и купувачът е ФЛ.	Чл. 286, ал. 1 ТЗ – необходима е преценка за наличието на търговско качество на лицето и връзката на лицето с упражняването от него занятие.	Чл. 286, ал. 3 ТЗ – при съмнение дали сделката е търговска или не, се смята че е търговска ако е сключена от търговец и следователно е свързана с неговото занятие. Те са подвид на субективните ТС.

СПЕЦИФИКА ПРИ СКЛЮЧВАНЕТО НА ТС

1. публична покана (чл. 290 ТЗ) е покана да се направи предложение. Затова тя няма обвързваща сила. Трябва да се посочи поне цената (т.е трябва да има определеност), за

да се направи оферта от лице от публиката, в противен случай е реклама. Отправя се донеопределен кръг от лица чрез изпращане на каталози, тарифи, ценоразписи и др.

2. публична оферта (чл. 291 ТЗ) – има обвързваща сила. Предложителят е обвързан от офертата до изчерпване на обявеното количество в определения срок. Отправя се по същия начин като публичната покана, но трябва да съдържа общото предлагано количество и срок за приемането ѝ. Недопустимо е поради това да бъде въведено ограничение с изрази „до изчерпването на количеството в магазина“.

3. чрез мълчание (чл. 292, ал.1 ТЗ) - предложението до търговец, с когото предложителят е в трайни търговски отношения, се смята за прието, ако не бъде отхвърлено веднага.

4. при общи условия (чл. 298 ТЗ) – изготвят се едностранно от търговеца, като не е задължително другата страна по сделката също да е търговец.

Стават задължителни:

- когато другата страна заяви писмено, че ги приема;
- не ги оспори незабавно, ако е търговец и ги е знаела или е била длъжна да ги знае.

При несъответствие между общите условия и уговореното, сила има уговореното.

Според чл. 288. за неуредените от ТЗ положения за търговските сделки субсидиарно приложение ще намерят разпоредбите на гражданското законодателство (ЗЗД), а при непълнота и в него - търговските обичаи. При различия в търговските обичаи се прилагат обичаите по местоизпълнението.

СПЕЦИФИКА НА НЕДЕЙСТВИТЕЛНОСТТА НА ТС

1. Липсата на **законова форма** в гражданското право е основание за нищожност, докато в търговското право формата може да се определи както от закона, така и от страните по сделката (чл. 293 ТЗ).

2. Страната, която се позовава на нищожността трябва да представи доказателства, че изрично или мълчаливо е възразила срещу недействителността (чл. 293, ал.3 ТЗ).

3. Не може да се иска унищожаване на сделка, сключена поради крайна нужда при явно неизгодни условия (чл. 297 ТЗ).

4. В гражданското право сделка, сключена без представителна власт, е нищожна поначало. В търговското право сделка, сключена без представителна власт, е поначало действителна, освен ако търговецът не се противопостави **веднага след узнаването** (чл. 301 ТЗ).

ДРУГИ СПЕЦИФИКИ НА ТС:

✓ **Лихви** се дължат дори и когато не са уговорени (чл. 294 ТЗ) – в договора може да бъде уговорено друго различно. НО ал. 2 предвижда, че лихва върху лихва се дължи само ако е уговорена (т.нар. „анатоцизъм“). Тук също може да бъде уговорена в самия закон, така както е определено в чл. 419, ал. 1 при договора за текуща сметка страната, в полза на която при приключването има остатък, може да го иска заедно с лихва от деня на приключването на сметката и когато в нея вече са включени лихви.

✓ **Безкасово плащане (чл. 305 ТЗ)** – плащането се смята за извършено не в момента на нареждане от длъжника към обслужващата го банка (платежно нареждане), а в момента на заверяване на сметката на кредитора в неговата банката.

✓ Принцип е пасивната **солидарност** (няколко длъжници отговарят за един и същ дълг). Длъжниците по търговска сделка винаги отговарят солидарно (чл. 304 ТЗ).

✓ **Банкова гаранция (чл. 442 ТЗ)** - банката писмено се задължава да плати на посоченото в гаранцията лице определена сума пари съобразно условията, предвидени в нея. Участници са: бенефициер (кредитора) + наредител (длъжника) + гарант (банката). Абсолютна търговска сделка, едностранна, каузална, формална.

✓ **Неустойката**⁶ не може да се намалява поради прекомерност (чл. 309 ТЗ) – тя обезпечава изпълнението на задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват. Неустойката е уговорка е договора, с която предварително се какво и колко ще е обезщетението при неизпълнение на договора. Компесаторната неустойка е за пълно неизпълнение.

✓ **Отметнина (чл. 308 ТЗ)** - ако при сключване на договора едната страна е дала или обещала нещо, в случай че се отметне, тя може да се откаже от договора, ако не е започнало изпълнението му, като загуби отметнината. Това означава, че преди да е запознало изпълнението на договора, страната може да се отметне/откаже от вече сключения договор. Има акцесорен характер и следва съдбата на главното задължение. Договорът се прекратява, а не се разваля по съдебен ред. Когато договорът се изпълни, отметнината се връща или се прихваща. Тя се връща и при прекратяване на договора по взаимно съгласие.

✓ **Търговски залог (чл. 310 - 314 ТЗ)** – има акцесорен характер и следва съдбата на обезпеченото вземане. С прехвърляне на вземането се прехвърля и залогът.

⁶ Тълкувателно решение № 1 от 2009г. На ОСГТК на ВКС по т.д. № 1 от 2009г.

Не е необходимо предаване на предмета на залога, когато прехвърлящия се е съгласил да го държи като трето лице за сметка на новия кредитор (чл. 310, ал. 3 ТЗ).

<u>Договорен</u>	<u>Особен</u>	<u>Законен</u>
Има реален характер, т.е. заложената вещь трябва да е във фактическа власт на кредитора. Договорен: Характеристика: 1. движими вещи и ценни книги; 2. предпоставя търговска сделка; 3. реален – предаване на вещта; 4. неформален; 5. удовлетворяване без съдебна намеса. Договор за търговски залог, който обезпечава права, породени от търговска сделка, се смята сключен: 1. при залог на движима вещь и на ценна книга на приносител - с предаването и на кредитора или за негова сметка на друго лице; 2. при залог на ценна книга на заповед - чрез джиро за обезпечение и предаването и на кредитора. Когато заложената вещь дава плодове, с договора за залог	Уредбата му е в Закона за особените залози. Учредява се без предаване на заложената вещь на кредитора. Длъжникът продължава да ползва заложената вещь. Затова не е реален, а консенсуален. Залагат се движими вещи, без кораби и самолети. Движимите вещи могат да са родово определени или бъдещи като бъдеща реколта. Учредява се чрез договор, който се вписва в регистъра на особените залози, както и в други регистри (Патентното ведомство,	Също има реален характер, но възниква в определени случаи, предвидени в закона (възниква по силата на закона- ex lege): - в полза на комисионера (чл. 357 ТЗ) върху вещите, които е придобил за сметка на доверителя или които доверителят му е предал. - в полза на спедитора (чл. 361, ал. 2 ТЗ); - в полза на превозвача (чл. 375 ТЗ) върху товара за вземанията си по договора. Това право се упражнява от последния превозвач и съществува докато се погасят правата на всички превозвачи. - в полза на влогоприемателя при договор за влог в публичен склад (чл. 583 ТЗ) върху вложената стока за обезпечаване на вземанията си.

може да се предвиди право на кредитора да събира плодовете за сметка на задължението (чл. 314 ТЗ). Ако заложената вещь подлежи на бърза развала, кредиторът може да я продаде, ако вещта има пазарна или борсова цена, и да вложи сумата в банка за свое обезпечение. Кредиторът е длъжен веднага да уведоми залогодателя за продажбата (чл.313 ТЗ). Когато договорът за залог е сключен писмено с достоверна дата и страните са се споразумели, ако длъжникът изпадне в забава, <i>удовлетворението</i> от залога да стане <i>без съдебна</i> намеса, кредиторът има право сам да продаде заложената вещь или ценна книга, ако те имат <i>пазарна или борсова цена, а също така и вещи, подлежащи на бърза развала.</i> Кредиторът е длъжен веднага да извести залогодателя за продажбата и да му предаде остатъка от получената цена (чл. 311 ТЗ).	Централния депозитар) . Когато се залага търговско предприятие или дружествен дял договорът се сключва в писмена форма с нотариална заверка на подписите.	
---	--	--

✓ **Търговско право на задържане** (чл. 315 ТЗ) – Търговецът има право на задържане за изискуемото си вземане срещу друг търговец от сключена между тях сделка

върху движимите вещи и ценните книги на длъжника, получени от него правомерно. Кредиторът и длъжникът трябва да са търговци. Вземането да произтича от търговска сделка и да е изискуемо, не е задължително да е ликвидно. Правото на задържане може да се упражни и за неизискуеми вземания, макар че кредиторът се е съгласил да постъпи с вещите по определен начин: 1. ако длъжникът е в открито производство по несъстоятелност; 2. ако е предприето безуспешно принудително изпълнение срещу длъжника (ал. 5). Правото на задържане ще отпадне, ако длъжникът е наредил друго до предаването на вещта или кредиторът се е задължил да постъпи с нея по определен начин (ал. 4). Разлика от гражданското право на задържане, което възниква от извъндоговорни отношения, а не от търговска сделка.

Различава се от търговския залог по това, че тук не може да се приложи извънседно удовлетворяване.

✓ **Грижа на добър търговец** (чл. 302 ТЗ) = грижа на професионалист – завишена грижа в сравнение с грижата на добър стопанин.

✓ **Безвиновна отговорност** - Отговорност без вина при неизпълнение на поетите задължения. Длъжникът може да се освободи от отговорност само при непреодолима сила (чл. 306 ТЗ).

✓ **Менителнично поръчителство** (чл. 483 ТЗ) = **авал** – авалист (менителничен поръчител) и авалат (лицето, за което се поръчителства). Едностранна сделка на поръчителя, кредиторът може да не знае. Авалиста не може да противопостави на кредитора възраженията на авалата, така както е в гражданското право. Авалът може да бъде материализиран само върху ценната книга и не може да се сключи като отделен договор.

✓ **Приоритет имат интересите на кредиторите.**

ОСОБЕНОСТИ ПРИ НЕИЗПЪЛНЕНИЕ НА ТС

Непреодолима сила (vis major) = форсмажор	Стопанска непоносимост
Чл. 306, ал. 2 ТЗ Непреодолима сила е непредвидено или непредотвратимо събитие от извънреден характер, възникнало след сключването на договора.	Чл. 307 съдът може по искане на една от страните да измени или да прекрати договора изцяло или отчасти, когато са настъпили такива обстоятелства, които страните не са могли и не са били длъжни

Обективна причина, която освобождава длъжника от отговорност. Елементи на фактическия състав, кумулативно дадени: 1. събитието да е възникнало след сключване на договора; 2. събитието да има извънреден характер (да се намира извън контрола на длъжника), но това не означава катастрофичен (пр. епидемия, стачка, военни действия); 3. събитието да е непредвидено, въпреки положената грижа на добър търговец длъжникът не е могъл да го предвиди при сключване на сделката; 4. събитието да е непредотвратимо за длъжника; 5. сделката да е търговска; 6. длъжникът да не е изпаднал в забава. Правни последици: ➤ Уведомяване на кредитора - длъжникът, който не може да изпълни задължението си поради непреодолима сила, в подходящ срок уведомява писмено другата страна в какво се състои непреодолимата сила и възможните последици от нея за изпълнението на договора. При неуведомяване се дължи	да предвидят, и запазването на договора противоречи на справедливостта и добросъвестността. Стопанската непоносимост се използва само при двустранните, възмездни и комутативни договори. Елементи на фактическия състав: 1. настъпване на обстоятелство, което има извънреден (необичаен) характер след сключване на сделката (пр. хиперинфлация, стопанска криза); 2. обстоятелството е непредвидено и непредвидимо (страните не са могли и не са били длъжни да го предвидят); 3. изпълнението на задълженията да е възможно и да не е завършило; 4. съдът е органа, който може да прекрати договора или да го измени. Изпълнението е възможно, но е изключително обременително и запазването на договора ще противоречи на справедливостта и добросъвестността. Инфлация от няколко процента годишно, не обосновава стопанска непоносимост, защото е в границите на нормалния стопански риск на участниците в оборота⁷.
---	--

⁷ Вж. Торманов, З., Търговско право, С., 2023, с. 266

обезщетение за настъпилите от това вреди. (ал. 3). ➤ Спиране на изпълнението, а не освобождаване от изпълнение - докато трае непреодолимата сила, изпълнението на задълженията и на свързаните с тях насрещни задължения се спира (ал. 4). ➤ Възможност за прекратяване на договора - ако непреодолимата сила трае толкова, че кредиторът вече няма интерес от изпълнението, той има право да прекрати договора. Това право има и длъжникът (ал.5). Прекратяване е извънсудебно и има действие за бъдеще.	
--	--

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Защо сделките по чл.1, ал.1 ТЗ се определят като абсолютни?

Каква е разликата между субективните (относителните) и предполагаемите сделки?

Каква е разликата между публична покана и публична оферта?

Какво означава, че търговската сделката е сключена чрез мълчание? Каква е разликата между него и гражданска сделка, сключена мълчаливо?

Кои са спецификите на търговското право на задържане?

Винаги ли се дължат лихви между търговци? Защо?

За кои лица се отнася законния търговски залог?

Каква е разликата между непреодолима сила и стопанска непоносимост?

Ако в договор е посочено, че е дадено „капаро“, как следва да се тълкува това – като отметнина или като задатък?

ТЕСТ

Относителните (субективните) търговски сделки:

- а) са тези, които са определени от закона като такива
- б) са тези, при които и двете страни трябва да са търговци
- в) са тези, при които е достатъчно само една от страните да е търговец, без да е от значение дали сделката е свързана с упражняването от нея занятие
- г) са тези, при които и двете страни могат да не са търговци
- д) е само спекулативната продажба

Определете всеки от отговорите за кой договор за продажба се отнася:

- а) възникват правоотношения между продавач, купувач и получател на стоката
- б) продавачът и купувачът имат седалище в различни населени места
- в) договор с ненапълно определен предмет на дължимата престация и е необходимо уточняване на стоката
- г) договор, с който се прехвърля правото на собственост, но временно и условно
- д) договор, при който се поемат задължения да се продаде и купи стока на предварително определена дата и цена, фиксирана към момента на сключване на сделката

Договорът за лизинг е:

- а) формален
- б) консенсуален
- в) реален
- г) предоставя се ползване на вещта
- д) с него винаги се прехвърля собствеността върху вещта

Договорите за оперативен и финансов лизинг се различават по:

- а) предмет на двата договора;
- б) срок на двата договора;
- в) възможност за придобиване правото на собственост от лизингополучателя;
- г) поемане на разходите по поддържане и експлоатация на предмета на договорите;
- д) понасяне на риска от случайното погиване или повреждане на предмета на договорите.

Договорът за поръчка и комисионният договор се различават по:

- а) своята безвъзмездност
- б) своята едностранност
- в) предметът, за който се сключват

г) по възможността за извършване на упълномощаване

д) по встъпването в изпълнителната сделка

Комисионният договор:

а) е относителна търговска сделка;

б) е едностранен;

в) има за предмет извършването на правни действия;

г) може да се съчетае както с прякото, така и с косвеното представителство;

д) принципно е безвъзмезден, но може да стане и възмезден;

е) може да включва клаузата del credere;

ж) е неформален.

Спедиционният договор е:

а) относителна търговска сделка

б) разновидност на договора за поръчка

в) представителството може да бъде както пряко, така и косвено

г) наличие на специални давностни срокове

д) двустранен

Договорът за превоз е:

а) двустранен

б) възмезден

в) формален

г) консенсуален

д) и двете страни трябва да са търговци

Разликата между обикновен и паричен влог се състои в следното:

а) и двата са активни банкови сделки

б) в предмета им

в) в изискуемата форма за действителност

г) и двата са едностранни

д) и двата са консенсуални

Банковият кредит се различава от договора за заем за потребление по:

а) предмета

б) качеството на страните

в) търговския им характер

г) срокът, за който се сключва

д) целта

Определете следните банкови сделки:

- а) договор, с който банката се задължава да пази предадените ѝ определени парични знаци, ценни книги и други движими вещи срещу възнаграждение
- б) договор, при който банката дължи връщане на паричната сума в същата валута и размер, както и уговорена лихва
- в) едностранно изявление на банката, с което тя се задължава да плати на определено лице определена сума, ако то ѝ предаде описаните документи в срок и изпълни други условия
- г) договор, при който една банка нарежда на друга банка да плати на посоченото лице до определен размер
- д) договор между наредител и банка, който има за предмет събиране на парични вземания на наредителя или извършване от банката на други действия

Менителницата е:

- а) инвестиционна ценна книга
- б) едностранно обещание за плащане на парична сума
- в) договор между издател и поемател
- г) ценна книга, която материализира правото да се получи дивидент
- д) не се посочва падеж

КАЗУС

„Алфа Трейд“ ООД сключва договор с „Бета Логистик“ АД за доставка на 500 тона строителни материали в срок до 30 юни 2024 г. Договорът предвижда фиксирана цена и клауза за неустойка при неизпълнение.

На 15 май 2024 г. вследствие на внезапно природно бедствие (наводнение) се разрушават основни пътища и складовата база на „Бета Логистик“ АД, което прави доставката обективно невъзможна за определен период от време.

Отделно от това, след възстановяване на инфраструктурата през юли 2024 г., цените на горивата и суровините се увеличават с над 80% поради международна икономическа криза, което прави изпълнението на договора изключително неизгодно за „Бета Логистик“ АД.

„Алфа Трейд“ ООД предявява иск за неустойка за неизпълнение, а „Бета Логистик“ АД се позовава първо на непреодолима сила, а впоследствие – на стопанска непоносимост.

Въпроси:

Налице ли е непреодолима сила в случая с наводнението? Какви са правните последици? След отпадане на пречката, може ли „Бета Логистик“ АД да се позове на стопанска непоносимост поради увеличените разходи?

Каква е разликата между непреодолима сила и стопанска непоносимост в разглеждания казус?

Дължи ли „Бета Логистик“ АД неустойка?

КАЗУС

„Гама Инвест“ АД е търговско дружество, чийто предмет на дейност включва инвестиции в недвижими имоти. Изпълнителният директор на дружеството сключва договор за продажба на собствен имот на дружеството на „Делта Консулт“ ЕООД на цена, значително по-ниска от пазарната.

Оказва се, че управителят на „Делта Консулт“ ЕООД е брат на изпълнителния директор на „Гама Инвест“ АД. Сделката е сключена без предварително решение на Съвета на директорите, въпреки че уставът на дружеството изисква такова разрешение за разпореждане с активи над определена стойност.

След известно време акционерите на „Гама Инвест“ АД оспорват сделката и искат тя да бъде обявена за недействителна.

Въпроси:

Налице ли е недействителност на сделката? Ако да – какъв вид (нищожност или унищожаемост)?

Какво е значението на липсата на решение на Съвета на директорите?

Има ли значение свързаността между страните (роднинска връзка)? Може ли дружеството да иска обявяване на сделката за недействителна или само обезщетение?

Какви са последиците, ако сделката бъде обявена за недействителна?

Тема Десета - ПРЕОБРАЗУВАНЕ

ПЛАН

Общи бележки

Сливане

Вливане

Разделяне

Отделяне

Промяна на вида на търговското дружество

Прехвърляне на имуществото върху едноличния собственик

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

Нормативна уредба: чл. 261 – 265с ТЗ

ОБЩИ БЕЛЕЖКИ ЗА

ПРЕОБРАЗУВАНЕТО

чрез превъщане (конвертиране)	чрез преустройство (реорганизация)
от един вид дружество в друг вид дружество (промяна на правната форма чл.264, ал.2 ТЗ забранява приемането на нови съдружници/акционери.	на търговски дружества: сливане, вливане, разделяне, отделяне

Участници в преобразуването:

- **Преобразуващи се дружества** – дружества, от които преминава имущество. Те се прекратяват без ликвидация. Изключение от това правило е при преобразуването чрез отделяне, при което дружествата не се прекратяват.
- **Приемащи дружества** – съществуват преди преобразуването
- **Новоучредени дружества** – образуват се в резултат на преобразуването

Да се преобразуват могат:

1. действащи дружества;
2. дружества в ликвидация също може да се преобразува (чл.261а, ал.1 ТЗ), ако дружеството е прекратено поради изтичане на срока или по решение на компетентните дружествени органи, които може да решат да се продължи дейността му, ако не е започнало разпределение на имуществото.

ЕТ НЕ ПОДЛЕЖИ НА ПРЕОБРАЗУВАНЕ, но ЕООД/ЕАД могат да се преобразуват в ЕТ, когато имуществото им премине към едноличния собственик на капитала.

Специфична хипотеза е предвидена за ООД и за АД. ООД може да се преобразува и когато е прекратено по иск на прокурора, когато в продължение на три месеца дружеството няма вписан управител. За АД е предвидено, че може да се преобразува и по иск на прокурора, ако в продължение на 6 месеца броят на членовете на съвет на дружеството е по-малък от предвидения в закона минимум.

3. дружество в несъстоятелност, ако планът за оздравяване предвижда продължаване на дейността(чл.261а, ал.2 ТЗ).

NB: Предимство на преобразуването – избягване на ликвидация.

Най-съществената последица от преобразуването е правоприемството, което настъпва по право, за разлика от правоприемството при прехвърляне на собствеността на търговското предприятие.

Фактически състав на преобразуването:

1. договор за преобразуване/ план за преобразуване (чл.262д/264а ТЗ) – това е формалното начало на процедурата по преобразуване. Договорът за преобразуване е в писмена форма с нотариална заверка на подписите на лицата, представляващи дружеството. Същата е формата и за плана. Законът предвижда и задължителното им съдържание.

План за преобразуване се съставя в следните хипотези: преобразуване чрез промяна на правната форма, разделяне чрез учредяване, отделяне с учредяване и отделяне на ЕТД. Към плана за преобразуване се прилага и проект на нов дружествен договор или устав на новоучреденото дружество (чл.264, ал.3 ТЗ).

Договорът или планът за преобразуване и докладът на управителния орган се представят в търговския регистър чрез подаване на заявление Г1, като обявяването се извършва едновременно по делата на всяко преобразуващо се и приемащо дружество (чл.

262к, ал. 1 ТЗ). Представянето на тези документи за участващите *капиталови* дружества се обявява в търговския регистър в срок не по-малко от 30 дни преди датата на общото събрание за вземане на решението за преобразуване(чл. 262к, ал. 2 ТЗ). Законът предвижда проверка на преобразуването.

2. **доклад на управителния орган** – съставя се след сключване на договора за преобразуване. Основната му задача е да поясни и аргументира пред съдружниците/акционерите целта и параметрите на преобразуването. Доклад не се съставя, ако всички съдружници или акционери в преобразуващите се и в приемащите дружества са изразили писмено съгласие за това.
3. **Проверка на преобразуването** - Договорът или планът за преобразуване се проверява от нарочен проверител (регистриран одитор) за всяко преобразуващо се или приемащо дружество (чл. 262л ТЗ). По общо искане на управителните органи АВ може да назначи общ проверител. Проверка на преобразуването не се извършва, ако всички съдружници или акционери в преобразуващите се и в приемащите дружества са изразили писмено съгласие за това (чл. 262л, ал. 5 ТЗ). Законът вменява задължение за предоставяне на информация (чл. 262н ТЗ). Материалите се предоставят в седалището и на адреса на капиталовите търговски дружества в срок 30 дни преди датата на общото събрание (чл. 262н, ал. 2 ТЗ).
4. **решение на Общото събрание**, взето с необходимото мнозинство; Управителният орган на всяко от преобразуващите се и приемащите дружества съставя писмен доклад за преобразуването (чл. 262и ТЗ). Съгласно чл. 262о ТЗ решението за преобразуване се взема поотделно за всяко преобразуващо се или приемащо дружество, като с него всъщност се одобрява договорът или планът за преобразуване. С решението на ОС се одобрява сключеня договор, поради това на съдружниците/акционерите се предоставя: договорът/планът за преобразуване; докладът на управителния орган; докладът на проверителя; ГФО за последните 3 г.; счетоводния баланс към последното число на месеца преди датата на договора/плана; проектите за нов дружествен договор/устав на всяко от новоучредените дружества.
5. **вписване в търговския регистър** и представяне на разрешение за преобразуване от **КЗК** - промяната на правната форма се вписва в търговския регистър не по-рано от 14 дни след заявяването (чл. 264ж ТЗ). Този срок е идентичен и при другите форми на преобразуване (чл. 263в, 263г).

Последици от преобразуването:

1. Едно или повече ТД се прекратяват като ЮЛ без ликвидация;
2. Едно или повече ТД се учредяват;
3. Цялото или част от имуществото на едно ТД преминава върху друго ТД – правопримеството настъпва по право (*ipso jure*);
4. Членствените правоотношения на съдружниците/акционерите в прекратеното дружество се прекратяват.
5. Възникват членствени правоотношения с приемащото или новоучреденото дружество.

Оспорване на преобразуването

Преобразуването може да бъде оспорено на основанията, изброени в чл. 263о ТЗ. Искът се предявява най-късно до датата на преобразуването срещу всички участващи в преобразуването дружества освен новоучредените. Всеки съдружник или акционер може да встъпи в производството и да поддържа иска, дори и ищецът да се откаже от него или да го оттегли. Предявяването на иска спира вписването на преобразуването (ал. 4).

Извън тази възможност всеки съдружник или акционер в срок три месеца от датата на преобразуването може да предяви пред окръжния съд иск за парично уравниване, ако приетото в договора или плана за преобразуване съотношение на замяна не е еквивалентно (чл. 263р ТЗ). Когато се извършва промяна на правната форма на еднолично търговско дружество, едноличният собственик на капитала няма тези права (чл. 264н, ал. 2 ТЗ).

СЛИВАНЕ – ВЛИВАНЕ

2 съществуващи ТД се сливат в 1 новоучредено ТД, което става техен правоприменик	1 или 2 съществуващи ТД се вливат в друго съществуващо ТД, което става техен правоприменик.
--	---

Капиталът на новоучреденото капиталово ТД не може да бъде по-голям от чистата стойност на преминалото върху него имущество. Управителният орган на новоучреденото дружество следва да заяви вписването в търговския регистър. Заявлението следва да се подаде не по-късно от 8 месеца след определената в договора дата на съотношение на замяна (чл. 263б ТЗ). Вписването може да се извърши не по-рано от 14 дни след заявлението. Този срок е определен в полза на съдружниците/акционерите

на уставащите в преобразуването дружества, защото в него срок те могат да оспорят преобразуването, тъй като датата на преобразуване съвпада с дата на вписване в търговския регистър.

Интересите на кредиторите са защитени с въведеното задължение за отделно управление в срок от 6 месеца (чл. 263к ТЗ).

Сливащите се дружества съставят заключителен баланс, а новоучреденото дружество – встъпителен баланс (чл. 263з ТЗ).

РАЗДЕЛЯНЕ – ОТДЕЛЯНЕ

1 съществуващо ТД се разделя на 2 ТД (могат да са съществуващи, може да са новоучредени или комбинация от съществуващо дружество и новоучредено. Разделеното дружество престава да съществува, а приемащите дружества стават правоприменници за съответната част.	част от 1 ТД преминава към друго/и ТД, които стават правоприменници за тази част. Дружествата могат да бъдат съществуващи при отделяне чрез придобиване. Могат да бъдат новоучредени при отделяне чрез учредяване, а могат да бъдат и двете. Преобразуващото се ТД остава да съществува.
---	--

Приемащите дружествата могат да бъдат съществуващи (в хипотезата на разделяне/отделяне чрез придобиване) - сключва се договор за преобразуване между преобразуващото се и всяко едно от приемащите дружества.

или новоучредени дружества (в хипотезата на разделяне/отделяне чрез учредяване) – изготвя се план за преобразуване, който замества договора за преобразуване.

ПРОМЯНА НА ВИДА НА ТЪРГОВСКОТО ДРУЖЕСТВО (чл. 264 ТЗ)

Всичките пет ТД може да се конвертират едно в друго, НО не може ТД да се преобразува в друго ЮЛ. Например СД да премине в ООД.

Изготвя се план за преобразуване. Такъв не е необходим при превръщане на ЕООД в ЕАД или обратно, тъй като едноличния собственик на капитала остава едноличен.

ПРЕХВЪРЛЯНЕ НА ИМУЩЕСТВОТО НА ЕТД ВЪРХУ ЕДНОЛИЧНИЯ СОБСТВЕНИК

(ЕТ) – чл. 265 ТЗ

Това не е същинско преобразуване.

Допуска се, само ако дяловете/акциите на ЕООД или ЕАД не са заложили или запорирани.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Кое е най-съществено предимство на преобразуването?

Каква е разликата между договор и план за преобразуване?

Каква е разликата между сливане и вливане?

Каква е разликата между разделяне и отделяне?

Може ли ТД да се преобразува в кооперация?

Може ли АД да се преобразува в СД?

Как са защитени интересите на кредиторите?

ТЕСТ

При сливане на две или повече търговски дружества:

- а) тяхното имущество преминава към едно съществуващо дружество, което става техен правопреемник, а преобразуваните се дружества се запазват;
- б) тяхното имущество преминава към едно новоучредено дружество, което става техен правопреемник, а преобразуваните се дружества се запазват;
- в) тяхното имущество преминава към едно новоучредено дружество, което става техен правопреемник, а преобразуваните се дружества се прекратяват без ликвидация;
- г) тяхното имущество преминава към едно новоучредено дружество, което става техен правопреемник; а преобразуваните се дружества се прекратяват с извършване на ликвидация.

Не е форма на преобразуване:

- а) отделяне на еднолично търговско дружество;
- б) прехвърляне на предприятието от едноличен търговец на ООД;
- в) разделяне;
- г) сливане.

Не се съставя доклад на управителния орган, когато:

- а) всички съдружници или акционери в преобразуващите се и в приемащите дружества са изразили писмено съгласие за това
- б) всички участници в преобразуването са от един и същи вид;
- в) се извършва разделяне;
- г) се извършва отделяне на еднолично търговско дружество.

Преобразуващите се дружества не се прекратяват:

- а) при преобразуване чрез сливане;
- б) при преобразуване чрез вливане;
- в) при преобразуване чрез отделяне;
- г) при преобразуване чрез разделяне.

КАЗУС

На 27.10.2010 г. „Стойнов“ АД със седалище и адрес на управления гр. София, бул „Аксаков“ № 32А, представлявано от Александър Любенов Стоянов и „Винимпекс“ ЕООД със седалище и адрес на управление гр. София, бул. „Аксаков“ № 32А, представлявано от Александър Любенов Стоянов са подписали договор с предмет преобразуване **чрез вливане на „Винимпекс“ ЕООД в „Стойнов“ АД**, което в качеството си на приемащо дружество е едноличен собственик на капитала във „Винимпекс“ ЕООД и притежава 100% от дяловете на преобразуващото се дружество. С цел да оптимизират дейността на дружествата, като се улесни и подобри, управителните органи вземат решение за извършването на преобразуване чрез вливане. Съгласно изискванията на чл. 262ж, ал.2, т.7 страните са се споразумели, че датата от която действията на преобразуващото се дружество ще се считат за извършени за сметка на „Стойнов“ АД за целите на счетоводството е 31.12.2010 г. В договора за вливане дружествата са визирани липсата на съотношения за замяна и липсата на проверка на преобразуването. На 31.12.2010 г. „Винимпекс“ ЕООД изготвя заключителен баланс.

Датата на вписване на вливането на „Винимпекс“ ЕООД в „Стойнов“ АД е 30.01.2011 г.

Въпроси:

От кой момент договорът за преобразуване влиза в сила?

Правилно ли дружествата са установили липсата на съотношения за замяна и липсата на проверка на преобразуването?

От кой момент кредиторите се смятат за уведомени за преобразуването?

При какви обстоятелства договорът за вливане да бъде прекратен преди датата на преобразуването?

Имат ли задължение дружествата да уведомят НАП за вливането и в какъв срок?

КАЗУС

На 01.03.2019 г. в гр. Бургас е проведено общо събрание на съдружниците на дружеството Кипро ООД, вписано в Търговския регистър с ЕИК 147052097. На събранието присъстват всички съдружници на дружеството – Киро Проданов Иванов и Мария Георгиева Иванова.

В дневния ред на общото събрание са включени следните въпроси:

1. Вземане на решение за извършване на преобразуване чрез вливане на дружеството Кипро и Ко ЕООД в Кипро ООД;
2. Приемане и утвърждаване на договор за преобразуване от 15.01.2019 г.

Съдружниците обсъждат ограничената стопанска дейност на „Кипро и Ко“ ЕООД, дублирането на дейността между двете дружества и необходимостта от оптимизиране на разходите и повишаване ефективността на търговската дейност. В резултат на това те единодушно приемат решение за вливане на едното дружество в другото.

С отделно решение общото събрание одобрява и утвърждава договора за преобразуване и решава преобразуването да бъде вписано в Търговския регистър по законоустановения ред.

Въпроси:

Какъв вид преобразуване е налице в случая съгласно Търговския закон?

Кои органи на дружествата са компетентни да вземат решение за вливането?

Какви са правните последици от вливането за преобразуващото се дружество?

Необходимо ли е сключването на договор за преобразуване и каква е неговата роля?

От кой момент преобразуването поражда действие спрямо трети лица?

Как се защитават интересите на кредиторите при преобразуване чрез вливане?

Тема Единадесета - ЛИКВИДАЦИЯ

ПЛАН

Ликвидация

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ЛИКВИДАЦИЯ

Нормативна уредба: чл. 266 - 274 ТЗ

Доброволно прекратяване дейността на ТД, когато активите са достатъчни да покрият неговите задължения. Целта е да се разпредели остатъка от имуществото.

При прекратяването на търговско дружество без правоприемство задължително следва ликвидация.

Тя представлява производство, което се състои от действия, насочени към събиране на вземанията на ликвидираното дружество, към погасяване на задълженията му с набраните парични средства и към разпределяне на остатъка от имуществото между съдружниците/акционерите⁸.

Фази на ликвидацията:

I. Подготвителни действия:

1. прави се списък с всички известни кредитори. Те задължително следва да бъдат уведомени писмено за започнатото производство и да бъдат поканени да предявят вземанията си. Под "известни" кредитори следва да се разбира такива като електроразпределителните дружества, ВиК дружества, Топлофикация, мобилните оператори, както и всички задължения, които фигурират в търговските книги, т.е. трябва да се прекратят всички договори с доставчици, трудови договори, договори за наем, телекомуникации и др., за да няма изненади с покани за плащане. Дерегистрират се в НАП касовите апарати. Информира се НАП, която издава Удостоверение по чл. 77 ДОПК, което от своя страна се явява задължителен документ при подаване на заявлението в ТР и съответно е предпоставка за заличаването на търговеца в регистъра.

II. Втора фаза:

Подава се заявление Б6 за вписване на обстоятелства относно прекратяване с ликвидация + изискуемите документи.

С решението на Общото събрание се **назначава ликвидатор/и** – избирането се осъществява измежду съдружниците/акционерите, примерно най-често за такъв се

⁸ **вж.** Владимиров, И., Търговско право, С., 2006, с.196-197

определя управителя при ООД, но може да бъде счетоводителя на дружеството, така също и адвокат. Важно е ликвидаторът да е избран от общото събрание на дружеството, ако не може да се постигне съгласие – от Агенция по вписванията. Ликвидаторът се вписва в търговския регистър след представяне на нотариално заверено съгласие с образец на подписа му (спесимен). Ликвидаторите са длъжни да довършат текущите сделки, да съберат вземанията, да превърнат останалото имущество в пари и да удовлетворят кредиторите. Те могат да сключват нови сделки, само ако това се налага от ликвидацията (чл. 266, ал. 1 ТЗ). Ликвидаторите съставят баланс към момента на прекратяването на дружеството и доклад, който пояснява баланса. В края на всяка година те извършват годишно приключване и представят годишен финансов отчет и годишен доклад за дейността си пред ръководния орган. Финансовият отчет включва счетоводен баланс, отчет за приходите и разходите и отчет за паричния поток. Ръководният орган се произнася за приемането на началния баланс, на годишното приключване и за освобождаването от отговорност на ликвидаторите (чл. 270 ТЗ).

След като приключи осребряването на имуществото, се пристъпва към удовлетворяване на кредиторите. Привилегированите кредитори (тези с обезпечени вземания с ипотека, залог) имат предимство пред хирографарните (второстепенните, необезпечените) кредитори. След удовлетворяване на кредиторите се съставя заключителен баланс. Имуществото, което остава след удовлетворяване на кредиторите, се разпределя между съдружниците/акционерите (чл. 271 ТЗ).

Когато дружеството е прекратено поради изтичане на срока или по решение на компетентните дружествени органи, те могат да решат да се продължи дейността му, ако не е започнало разпределение на имуществото (чл. 274 ТЗ).

Когато са уредени всички задължения и остатъкът от имуществото е разпределен, ликвидаторите искат заличаване на дружеството (чл. 273 ТЗ).

Спиране и прекратяване на производството по ликвидация при откриване на производство по несъстоятелност

От датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност производството по ликвидация на дружество в ликвидация се спира (чл. 272а ТЗ). Съдът по несъстоятелността е длъжен да изпрати препис от решението за откриване на производство по несъстоятелност за вписване в търговския регистър в същия ден (ал. 3).

Примерни практически стъпки при прекратяване на ООД/ЕООД:

I етап:

заявление Б6 по образец за вписване на обстоятелства относно прекратяване и ликвидация + решение на общото събрание + удостоверение от НАП по чл. 72 от ДОП + Спесимен (нотариално заверено съгласие с образец на подписа на ликвидатора) + Декларация по чл.13, ал.4 и ал.5 + държавна такса.

Ако има регистрация по ДДС се подава заявление до НАП в 14-дневен срок от заявлението Б6. НАП отговаря в 7-дневен срок.

I подетап - заявление Г1 за обявяване на актове + покана до кредиторите + декларация по чл.13, ал.4 и ал.5 + държавна такса

II етап (след като изтече 6-месечния срок):

заявление А4 за вписване на обстоятелства относно ООД + баланс към датата на приключване на ликвидацията, годишен отчет на ликвидатора + пояснителен доклад към баланса и годишния отчет + декларация от ликвидатора, че всички задължения на дружеството са уредени и няма неудовлетворени кредитори, а остатъкът от имуществото е разпределен + протокол на ОС за приемане на всички тези документи и за освобождаване на ликвидатора от отговорност + удостоверение от НОИ за предаване на разплащателните ведомости + декларация по чл.13, ал.4 и ал.5 + държавна такса.

**ПРОТОКОЛ ОБЩО СЪБРАНИЕ НА „.....“ ООД, ЕИК
....., ЗА ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ДРУЖЕСТВОТО, ОПРЕДЕЛЯНЕ НА
ЛИКВИДАТОР И СРОК НА ЛИКВИДАЦИЯ**

Днес, в гр., се проведе извънредно Общо събрание на „.....“ ООД, с ЕИК

На събранието присъстваха съдружниците, редовно поканени:

1., ЕГН, (подпис)
2., ЕГН, (подпис)

Общото събрание протече при следния дневен ред:

1. Вземане на решение за прекратяване на „.....“ ООД;
2. Вземане на решение за назначаване на ликвидатор на „.....“ ООД;
3. Определяне на срок на ликвидацията.

Съдружниците взеха следното решение:

по т.1 от дневния ред – Прие се решение за прекратяване на „.....“ ООД, с ЕИК

по т.2 от дневния ред – Взе се решение за ликвидатор на „.....“ ООД, с ЕИК да бъде назначен управителя на дружеството
.....

по т.3 от дневния ред – Определя се срок за ликвидация на „.....“ ООД – 6 (шест) месеца от обявяване на поканата до кредиторите в Търговския регистър.

След вземане на горните решения Общото бе закрито.

Съдружници:

1. (подпис)
2. (подпис)

РЕШЕНИЕ ЗА ПРЕКРАТЯВАНЕ
НА „.....“ ЕООД, с ЕИК

Днесг., на основание чл.147, ал.2 от ТЗ и в качеството ми на едноличен собственик на „.....“ ЕООД и

РЕШИХ:

1. Приемам решение за прекратяване на „.....“ ЕООД
2. Избирам за ликвидатор на „.....“ ЕООД
3. Определям срок за ликвидация на „.....“ ЕООД – 6 (шест) месеца от обявяване на поканата до кредиторите в търговския регистър.

Едноличен собственик на „.....“ ЕООД:

СЪГЛАСИЕ И ОБРАЗЕЦ ОТ ПОДПИС НА ЛИКВИДАТОРА

Долуподписаният, с ЕГН, в качеството си на ликвидатор на „.....“, с ЕИК, със седалище и адрес на управление

ДЕКЛАРИРАМ:

1. Съгласен съм да бъда ликвидатор на „.....“, с ЕИК
2. В качеството си на ликвидатор на „.....“, с ЕИК, ще се подписвам както следва:

.....

Декларатор:

ДЕКЛАРАЦИЯ

относно истинността на заявленията за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове

по чл. 13, ал.4 от Закона за Търговския регистър

Долуподписаният, ЕГН:, притежаващ лична карта №, изд. от МВР-, на г., постоянен адрес: гр., ул., № ..., управител на „.....“, **ДЕКЛАРИРАМ истинността на заявленията от мен обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове.**

Известна ми е наказателната отговорност, която нося по чл.313 от Наказателния кодекс, за декларирането на неверни данни.

Декларатор: _____

ДЕКЛАРАЦИЯ
по чл. 13, ал. 5 от Закона за Търговския Регистър

Долуподписаният.....с
ЕГН, притежаващ л.к. №, издадена на от МВР, декларирам че
заявлението и приложените към него документи са предоставени от заявителя.

Известна ми е наказателната отговорност, която нося по чл. 313 от Наказателния
Кодекс, за декларирането на неверни данни.

Декларатор:

ПОКАНА ДО КРЕДИТОРИТЕ

От, в качеството на ликвидатор на
„.....“ ООД, с ЕИК, със седалище и адрес на
управление

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

Уведомяваме ви, че на проведено на Общо събрание на
съдружниците на „.....“ ООД, с ЕИК, се взе решение за
започване на процедура по ликвидация на дружеството.

На основание чл. ТЗ с настоящото и в качеството на ликвидатор, отправям
покана до кредиторите на дружеството да предявят вземанията си към дружеството в 6
(шест) месечен срок от обявяване на настоящата покана в търговския регистър при
Агенцията по вписванията.

С уважение:

(..... – ликвидатор)

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

В кои случаи се пристъпва към ликвидация?

Кой е органът, който движи производството по ликвидация?

Административно или съдебно производство е ликвидацията?

Какво е значението на 6-месечния срок от обявяване на поканата до кредиторите?

Може ли дейността на дружеството в ликвидация да бъде продължена?

ТЕСТ

Прекратяването на дружествата на кои основания води до откриване на производство по ликвидация:

- а) на основание изтичане на срока, определен в дружествения договор;
- б) по решение на съдружниците, взето с мнозинство 1/2 от капитала, ако в дружествения договор не е предвидено по-голямо мнозинство
- в) при обявяване в несъстоятелност;
- г) чрез сливане и вливане в акционерно или друго дружество с ограничена отговорност.

Прекратеното и ликвидиращо се търговско дружество:

- а) запазва своята организационно-правна форма;
- б) представлява ново дружество, което е правопреемник на прекратеното;
- в) запазва своята организационно-правна форма, т.е. е то е същият субект преди прекратяването, но с ограничена правоспособност и дееспособност.

Ликвидаторите се вписват в:

- а) окръжния съд по седалище на ликвидиращото се дружество;
- б) търговския регистър;
- в) Националната агенция по приходите;
- г) не подлежат на вписване.

В какъв срок от обявяване в търговския регистър на поканата до кредиторите следва да се предявят вземанията им?

- а) 1-месечен срок;
- б) 2-месечен срок;
- в) 6-месечен срок;
- г) 1-годишен срок.

КАЗУС

„Омега Трейд“ ООД е търговско дружество с двама съдружници – Иван и Петър, всеки с по 50% дялово участие. Поради трайни разногласия относно управлението и липса на икономическа активност през последните две години, съдружниците вземат решение за прекратяване на дружеството.

С решение на общото събрание дружеството се прекратява и се открива производство по ликвидация. За ликвидатор е назначен Иван.

След вписване на ликвидацията в Търговския регистър ликвидаторът установява, че:

- дружеството има неизплатени задължения към доставчик („Сигма Съплай“ ЕООД);
- има и вземания от трето лице („Зета Билд“ АД), което отказва да плати;
- част от имуществото е продадено от управителя малко преди прекратяването на занижена цена.

Кредиторът „Сигма Съплай“ ЕООД предявява претенции към дружеството, а съдружникът Петър оспорва действията на ликвидатора.

Въпроси:

Какви са правните последици от откриване на ликвидацията?

Какви са правомощията и задълженията на ликвидатора?

Как следва да се удовлетворят кредиторите на дружеството?

Какви действия може да предприеме ликвидаторът спрямо длъжника („Зета Билд“ АД)?

Може ли да се атакува продажбата на имуществото, извършена преди ликвидацията?

Как се разпределя останалото имущество между съдружниците?

Тема Дванадесета - ТЪРГОВСКА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ. СТАБИЛИЗАЦИЯ

ПЛАН

Търговска несъстоятелност

Стабилизация

КЛЮЧОВИ ЕЛЕМЕНТИ

ТЪРГОВСКА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ

Нормативна уредба: чл. 607 – 760 ТЗ

Съдебно производство за универсално принудително изпълнение срещу имуществото на неплатежоспособен длъжник-търговец за съразмерно/спаведливо удовлетворяване на кредиторите и възможност за оздравяване на предприятието на търговеца-длъжник (чл. 607 ТЗ).

Основна цел: осигуряване на справедливо удовлетворяване на кредиторите и възможност за оздравяване на предприятието на длъжника (чл. 607, ал. 1 ТЗ).

Защитават се интересите на:

- кредиторите;
- длъжника;
- неговите работници/служители;
- държавата.

ЕТАПИ:

1. молба за откриване на производство по несъстоятелност (ПН)

до съда (чл. 625 ТЗ) *(евентуално и налагане на предварителни обезпечителни мерки по чл. 629а ТЗ)*

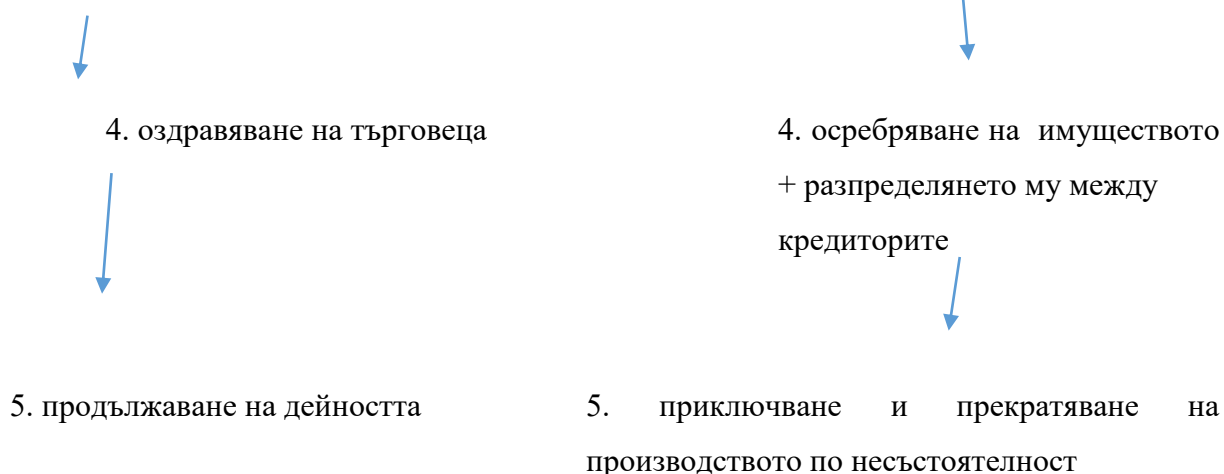

2. откриване на производство по несъстоятелност (чл. 630 ТЗ) + установяване и попълване масата на несъстоятелността + предявяване вземанията на кредиторите

3. предлагане на оздравителен план

3. обявяване на търговеца в несъстоятелност

(факултативен етап)

Във всяко положение на производството по несъстоятелност длъжникът може да сключи с всички кредитори с приети вземания договор за уреждане плащането на паричните задължения. В този случай синдикът не представлява длъжника като страна (чл. 740 ТЗ).

Предпоставки:

1. материални:	2. процесуална:
- търговско качество на длъжника; - неплатежоспособност (при персоналните ТД) и/или свръхзадълженост (при капиталовите ТД);	обявително (декларативно) съдебно решение.

Търговското качество на длъжника като първа материална предпоставка:

Производство по несъстоятелност се открива за търговец, който е неплатежоспособен/свръхзадължен (чл. 607а ТЗ).

Производство по несъстоятелност (ПН) не се открива за (чл. 612 ТЗ) за:

1. търговци-публични предприятия, които упражняват държавен монопол съгласно чл. 18, ал. 4 от КРБ със закон може да се установява държавен монопол върху железопътния транспорт, националните пощенски и далекосъобщителни мрежи, използването на ядрена енергия, производството на радиоактивни продукти, оръжие, взривни и биологично силно действащи вещества;
2. търговци-публични предприятия, които са създадени и чиято дейност се регулира от специален закон – такива се държавните предприятия, които не са търговци според чл. 62, ал. 3 ТЗ;

3. банки и застрахователи, защото тяхна несъстоятелност се движи по специалните разпоредби на Закона за банковата несъстоятелност или на Кодекса за застраховането.
4. фондови борси, Централния депозитар – уредбата е в специални закони.

НО производство по несъстоятелност (ПН) може да се открие и за:

1. скрит съучастник - Производство по несъстоятелност се открива и за лице, което прикрива търговска дейност чрез неплатежоспособен длъжник (чл. 609 ТЗ);
2. неограничено отговорен съдружник - Едновременно с откриването на производството по несъстоятелност за търговското дружество се смята за открито и производството по несъстоятелност за неограничено отговорния му съдружник (чл. 610 ТЗ във връзка с чл. 611, ал. 2);
3. починал или зазаличен в търговския регистър едноличен търговец, ако преди смъртта, съответно преди заличаването, той е бил неплатежоспособен (чл. 611, ал. 1 ТЗ) – срок за предявяване на искането: 1 г. от смъртта или заличаването (ал. 4);
4. дружество в ликвидация – ако в производството по ликвидация се установи, че дружеството е неплатежоспособно (чл. 611, ал. 3 ТЗ);
5. сдружения и фондации - чл. 14, ал. 4 ЗЮЛНЦ препраща към ТЗ относно неплатежоспособността, съответно несъстоятелността, реда за ликвидация и правомощията на ликвидатора се прилагат съответно разпоредбите на Търговския закон.

Неплатежоспособността като втора материална предпоставка (чл. 608 ТЗ):

Неплатежоспособен е търговец, който не е в състояние да изпълни **изискуемо**⁹:

1. **парично задължение, породено от или отнасящо се до търговска сделка**, включително нейната действителност, изпълнение, неизпълнение, прекратяване, унищожаване и разваляне, или последиците от прекратяването и/или
2. **публичноправно задължение към държавата и общините, свързано с търговската му дейност, или**
3. (доп. - ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 31.03.2018 г.) **задължение по частно държавно вземане, или**

⁹ Чл. 617. (1) Всички парични и непарични задължения на длъжника стават **изискуеми** от датата на решението за обявяване в несъстоятелност.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 84 от 2000 г.) Непаричното задължение се превръща в парично по пазарната му стойност към датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност.

4. (нова - ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 31.03.2018 г.) задължение за изплащане на трудови възнаграждения към най-малко една трета от работниците и служителите, което не е изпълнено повече от два месеца.

Неплатежоспособността се **презюмира** при следните хипотези, изменени с ДВ, бр. 105 от 2016г. (чл. 608 ТЗ):

1. Предполага се, че търговецът не е в състояние да изпълни изискуемо задължениеако преди подаване на молбата за откриване на производството по несъстоятелност не е заявил за обявяване в търговския регистър годишните си финансови отчети за последните три години (ал. 2).

2. длъжникът е спрял плащанията, дори и когато длъжникът е платил изцяло или частично вземания на определени кредитори (ал. 3).

3. ако по изпълнително производство, образувано за изпълнение на влязъл в сила акт на кредитора (подал молба по чл. 625 за откриване на ПН), вземането е останало изцяло или частично неудовлетворено в рамките на 6 месеца след получаване на поканата или на съобщението за доброволно изпълнение.

Когато търговското предприятие се управлява от прокурист, то чл. 626, ал. 3 ТЗ му вменява задължение в 7-дневен срок да уведоми писмено търговеца за настъпилата неплатежоспособност.

Специфично основание при капиталовите дружества е свръхзадължеността: съгласно чл. 742, ал.2 ТЗ ТД е свръхзадължено, ако неговото имущество (всички права) не е достатъчно, за да покрие само паричните му задължения. Не е задължително дружеството да е спряло плащанията си. Достатъчно е актива на дружеството да е по-малко от пасива му, но все пак да плаща дълговете си. Това състояние представлява специфично основание за започване на ПН за ООД, АД и КДА.

ЛИКВИДАЦИЯ	НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ
Доброволно производство	Универсално принудително производство
Не може да се открие за ЕТ	Открива се за всички видове търговци
Защитават се интересите на длъжника	Защитават се интересите на кредитора/те
Охранително производство	Състезателно производство

Кредиторите не образуват общност; всеки един от тях може да пристъпи към индивидуално принудително изпълнение	Сформира се събрание на кредиторите, което предлага на съда назначаването и освобождаването на синдика; изслушва доклада на синдика; избира Комитет на кредиторите; предлага на съда размера на издръжката на длъжника и на семейството му; С откриване на производството по несъстоятелност се спират изпълнителните производства срещу имуществото, включено в масата на несъстоятелността с изключение на имуществата по чл. 193 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (чл. 638, ал. 1 ТЗ).
Длъжникът запазва правото да управлява и да се разпорежда с имуществото си	Длъжникът се десезира
Преустановява дейността си	Дейността продължава под надзора на синдика

ОТКРИВАНЕ НА ПН

Компетентен съд: съгласно изменението на ТЗ от 2023г. съдът по несъстоятелността е окръжният съд по седалището на търговеца, вписано не по-късно от 6 месеца преди подаване на молбата за откриване на производство по несъстоятелност. (чл. 613 ТЗ).

Решението на съда има декларативно действие. То делкарира (констатира) търговското качество на длъжника и неплатежоспособността/свръхзадължеността.

Молба за откриване на ПН може да подадат (чл. 625 ТЗ):

1. от длъжника - Длъжник, който стане неплатежоспособен или свръхзадължен, е длъжен в 30-дневен срок да поиска откриване на производство по несъстоятелност (чл. 626, ал. 1 ТЗ). Молбата се подава от длъжника, от негов наследник, от орган на управление или представител, съответно ликвидатор, на търговско дружество или неограничено отговорен съдружник (ал. 2). Ако не го стори, носи наказателна отговорност за извършено престъпление против кредиторите по чл. 227б НК, но също така и солидарна отговорност за вредите, които са причинили на кредиторите от

забавянето. Длъжникът не плаща предварително държавна такса. След откриването на производството по несъстоятелност разноските се събират от масата на несъстоятелността (чл. 620, ал. 3 ТЗ).

2. от кредитор/и – от всеки кредитор по търговска сделка. Докато за длъжника подаването на молба е задължение, то за кредитора е право. Тя обаче следва да бъде подкрепена с доказателства за неплатежоспособността на длъжника. По тази причина кредиторите изчакват подаване на молба от длъжника, за да се ползват от установената несъстоятелност. До приключване на първото заседание по делото, образувано по молба на кредитор, в производството могат да се присъединяват други кредитори, да се правят възражения и да се представят писмени доказателства (чл. 629, ал. 4 ТЗ). Кредиторът/те плаща държавна такса.

3. НАП - за публичноправно задължение към държавата или общините, свързано с търговската дейност на длъжника или задължение по частно държавно вземане;

4. от Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“ - при изискуеми и неизпълнени за повече от два месеца задължения за трудови възнаграждения към най-малко една трета от работниците и служителите на търговеца.

Молба за откриване на производство по несъстоятелност, **подадена от длъжник**, съответно от ликвидатор, се разглежда от съда незабавно в закрито заседание и се обявява в търговския регистър (чл. 629, ал. 1 ТЗ). Молба за откриване на производство по несъстоятелност, **подадена от кредитор**, се разглежда от съда в заседание при закрити врата с призоваване на длъжника и молителя, най-късно в 20-дневен срок от подаването на молбата (ал. 2). Към молба се подават и изброените в чл. 628, ал. 1 ТЗ приложения. Към молбата си длъжникът или кредиторът задължително прилагат и доказателствата по чл. 78, ал. 2 от ДОПК (относно уведомяване на НАП, която издава уведомление) – то е задължително условие за разглеждане на молбата от съда. С молбата си длъжникът или кредиторът може да предложи и план за оздравяване (чл. 696), както и да посочи лице, отговарящо на условията на чл. 655, ал. 2 ТЗ, което съдът назначава за временен синдик, ако бъде открито производство по несъстоятелност. (чл. 628, ал. 4 ТЗ). Съдът образува делото в деня на подаването на молбата и обявява делото за решаване най-късно в тримесечен срок от образуването му (чл. 629, ал. 6 ТЗ).

Възможни решения по молбата:

- **решение за откриване на ПН по чл. 630 ТЗ** – с него съдът обявява неплатежоспособността/свръхзадължеността и определя началната ѝ дата¹⁰; открива ПН; назначава временен синдик; допуска обезпечение чрез налагане на заповест, възбрана или други обезпечителни мерки; указва сроковете за предявяване на вземанията. Решението за откриване на ПН действа по отношение на всички, неезависимо дали са взели участие. То подлежи на незабавно изпълнение, независимо от обжалването му по реда на ГПК (чл. 634). Вписва се в ТР. Води до ограничаване правата на длъжника – дейността му продължава под надзора на синдика. Това решение има две проявни форми: длъжникът може да сключва нови сделки само след предварително съгласие на синдика и длъжникът се лишава от правото да управлява и да се разпорежда с имуществото, което е включено в масата на несъстоятелността (чл. 635 ТЗ). Изпълнението на задължение към длъжника се приема от синдика (чл. 636). Спират се исковите и изпълнителните дела (чл. 637 – 638), защото се поглъщат от ПН като универсално принудително производство.

При отмяна на решението за откриване на производство по несъстоятелност наложените възбрана и заповест се считат вдигнати, правомощията на длъжника - възстановени, и правомощията на синдика - прекратени, от момента на вписване на влязлото в сила решение в ТР (чл. 641 ТЗ). Според чл. 640 ТЗ в 14-дневен срок от откриване на производството по несъстоятелност длъжникът е задължен да предостави на съда и на синдика: 1. необходимата информация във връзка с дейността на предприятието и за имуществото си; 2. списък на плащанията в брой или чрез банков превод, които надвишават 1200 лв. и са извършени в срок от 6 месеца преди началната дата на неплатежоспособността; 3. списък на извършените плащания от длъжника на свързани с него лица за срок от 1г. преди началната дата на неплатежоспособността; 4. нотариално заверена декларация, в която посочва отделните вещи, имуществени права и вземания, имената и адресите на длъжниците си. Преди да постанови решението си по молбата за откриване на производство по несъстоятелност, ако това се налага за запазване имуществото на длъжника, по искане на кредитор или служебно съдът по несъстоятелността може да наложи предварителни обезпечителни мерки (чл. 629а ТЗ).

Когато е очевидно, че продължаването на дейността би увредило масата на несъстоятелността, съдът по изрично искане (не служебно) може да обяви длъжника в несъстоятелност и да прекрати дейността му едновременно с решението за откриване на

¹⁰ Определянето на началната дата е важно, защото от нея започва т. нар. „подозрителен период“ и е от значение за възможността за прогласяване за недействителни на сделки по чл. 646, ал. 2 и за някои отменителни иски по чл. 647 ТЗ (вж. Торманов, З. Търговско право, с. 231)

ПН (чл. 630, ал. 2) – изключение от правилото: **Решение, с което едновременно с обявяване на неплатежоспособността/свръхзадължеността, съдът открива ПН, обявява длъжника в несъстоятелност и прекратява дейността му.** Същото е решението по чл. 632 както и когато наличното имущество е недостатъчно за покриване на началните разноси и ако разноските не са предплатени по реда на чл. 629б (Откриване на производство по несъстоятелност при липса на имущество, покриващо началните разноси), съдът обявява неплатежоспособността, съответно свръхзадължеността, определя началната ѝ дата, открива производството по несъстоятелност, допуска обезпечение чрез налагане на запор, възбрана или други обезпечителни мерки, постановява прекратяване дейността на предприятието, обявява длъжника в несъстоятелност и спира производството. В този случай съдът не постановява заличаване на търговеца от търговския регистър. Спиране на делото на това основание се допуска само веднъж в производството освен в случаите по чл. 735, ал. 2 (Производството по несъстоятелност не се прекратява, когато за обезпечаване на задълженията на длъжника са учредени обезпечения от трети лица и изпълнението срещу обезпеченията не е приключило или длъжникът е страна по висящо съдебно производство.).

- **решение за отхвърляне на молбата по чл. 631 ТЗ** – когато съдът установи, че затрудненията на длъжника са временни и той разполага с достатъчно имущество за покриване на задълженията, без опасност за кредиторите.

- **решение за спиране на производството по чл. 632 ТЗ** поради недостатъчност на имуществото за покриване на разноските по производството (чл. 723 - държавната такса, възнаграждението на синдика; дължимите на работниците и служителите суми, когато предприятието на длъжника не е прекратило дейността си; разходите за попълване, управление, оценяване и разпределение на масата; определената издръжка на длъжника и на неговото семейство), както и неплащане на необходимата сума от кредитор, който има интерес от продължаване на производството по чл. 629б ТЗ. В този случай съдът не постановява заличаване на търговеца от търговския регистър. Спряното производство по несъстоятелност може да бъде възобновено в срок 1г. от вписването на решението по молба на длъжника или на кредитор. Ако в 1-год. срок не бъде поискано възобновяване на производството, съдът прекратява производството по несъстоятелност и постановява заличаване на длъжника от търговския регистър (ал. 4). В 1-месечен срок от вписването на решението длъжникът следва да извърши прекратяване на трудовите правоотношения с работниците/служителите, да изпрати

уведомления за това до НАП, да издаде необходимите документи за трудов и осигурителен стаж и осигурителен доход, да изпълни процедурата за информиране на работниците и служителите, да изготви справките за лицата с право на гарантирани вземания съгласно Закона за гарантираните вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя и нормативните актове по прилагането му и да предаде ведомостите в съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт (чл. 632, ал. 6).

Всяко от тези решения подлежи на обжалване в 7-дневен срок от вписването му в ТР или от датата на съобщаването му (чл. 633 ТЗ).

УСТАНОВЯВАНЕ И ПОПЪЛВАНЕ МАСАТА НА НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТТА

Съгласно чл. 614 ТЗ масата на несъстоятелността **обхваща:**

1. имуществените права на длъжника към датата на решението за откриване на производството по несъстоятелност;
2. имуществените права на длъжника, придобити след датата на решението за откриване на производството по несъстоятелност;
3. ако длъжникът е ЕТ в имуществото се включва и $\frac{1}{2}$ част от вещите, правата върху вещи и паричните влогове - съпружеска имуществена общност;
4. при неограничено отговорния съдружник имуществото включва и $\frac{1}{2}$ част от вещите, правата върху вещи и паричните влогове - съпружеска имуществена общност.

Т.е. в нея се включват **само имуществени права.**

Важно уточнение е, че прекратяването на съпружеската имуществена общност (СИО) бм. преди началната дата на неплатежоспособността до приключване на производството по несъстоятелност, е недействително.

Законът държи сметка и за несеквестируемото имущество (такова, върху което не може да се започне принудително изпълнение). То е изключено от масата на несъстоятелността. Не се включват още средствата по финансовите обезпечения по чл. 22з и чл. 63а, ал. 2 от Закона за подземните богатства, както и сумите по банковата сметка по чл. 60, ал. 2 от Закона за управление на отпадъците. Предвидена е и една специфика, отнасяща се само за ВиК операторите - в масата на несъстоятелността не се включва имуществото на ВиК оператор, необходимо за осъществяване на основния му предмет на дейност до определянето на нов ВиК оператор на съответната обособена територия.

Масата на несъстоятелността служи за удовлетворяване на всички кредитори на длъжника, по търговски и нетърговски вземания (чл. 616 ТЗ).

Масата на несъстоятелността се **попълва** чрез действия на синдика и на кредиторите.

1. събиране на невнесен капитал (чл. 643 ТЗ) – невнесен дял или вноса от ограничено отговорен съдружник (*такива са при КД, ООД, АД и КДА; при СД са неограничено отговорни*).

2. прекратяване на договор - Синдикът може да прекрати всеки договор, по който страна е длъжника, стига да не е изпълнен изцяло или частично (**чл. 644 ТЗ**). Правото на прекратяване се упражнява извънсъдебно чрез предизвестие от 15 дни. Договорът може да бъде прекратен и от другата страна. В този случай синдикът е длъжен да отговори в 15-дн. срок. При липса на отговор, се счита че договорът е прекратен.

3. прихващане - Кредиторът има право на прихващане (компенсация) на свое вземане със свое задължение към длъжника, ако двете задължения са съществували, били са насрещни и еднородни, изискуеми преди датата на решението за откриване на ПН (**чл. 645 ТЗ**). Изявлението за прихващане се отправя до синдика (ал. 2).

4. нищожност на действия или сделки (чл. 646 ТЗ) - 1. изпълнение на задължение, което е възникнало преди датата на решението за откриване на производство по несъстоятелност; 2. учредяване на залог или ипотека върху право или вещ от масата на несъстоятелността; 3. сделка с право или вещ от масата на несъстоятелността. *Могат да бъдат обявени за недействителни* по отношение на кредиторите на несъстоятелността (относителна недействителност – не се отнася за всички кредитори на длъжника, а само за кредиторите на несъстоятелността) и следните действия и сделки, извършени от длъжника *след началната дата на неплатежоспособността, съответно свръхзадължеността*: 1. изпълнение на неизискуемо парично задължение, извършено в 1г. срок; 2. учредяване на ипотека или залог за обезпечаване на необезпечено от длъжника дотогава вземане срещу него, извършено в 1г. срок; 3. погасяване на изискуемо парично задължение на длъжника, извършено в 6-месечен срок (ал. 2).

5. прекратяване на СИО 6м. преди началната дата на неплатежоспособността до приключване на производството по несъстоятелност.

6. отменителни иски (чл. 647 ТЗ) – при предявяването им не трябва да се доказва увреждане на кредитора и знание на длъжника и другата страна по сделката, както е при Павловия иск по чл. 135 ЗЗД. Трябва да се предявят от синдика в 1г. срок от откриване на ПН. Ако той бездейства – от кредитор (чл. 649 ТЗ). С такъв иск може да се иска отмяна

на извършени безвъзмездни сделки от длъжника; обезпечаване на чуждо задължение; възмездна сделка, при която даденото е многократно повече от полученото.

7. връщане на даденото от трето лице (чл. 648 ТЗ) - даденото от третото лице му се връща, а ако даденото не се намира в масата на несъстоятелността или се дължат пари, третото лице става кредитор.

Запазване масата на несъстоятелността:

1. запечатване (чл. 650 ТЗ) - на помещения, оборудване, превозни средства и други, в които се съхраняват вещи на длъжника. Не се запечатват обитаеми жилища и помещения, необходими за продължаване на дейността на длъжника или за съхраняване на подлежащи на бързо разваляне вещи. Запечатването се извършва от частен съдебен изпълнител. Протоколът за извършените действия се изпраща на съда (чл. 651 ТЗ).

2. опис (чл. 652 - 654 ТЗ) - извършва се от синдика в 3-дн. срок от встъпването му. Длъжен е да уведоми длъжника.

Органи за управление на масата на несъстоятелността

1. Синдици:

- **синдик (чл. 655 – 665 ТЗ)** – избира се от първото събрание на кредиторите и се назначава от съда, след предварително дадено нотариално заверено писмено съгласие.

- **временен синдик (чл. 666 - 668 ТЗ)** - назначава се от съда с решението за откриване на ПН. Действа до избор на синдик от събранията на кредиторите.

2. Събрание на кредиторите:

- **обикновено (чл. 673 – 679 ТЗ)** - провежда се след одобряването от съда на списъка на приетите и служебно вписаните вземания (като вземане на работник или служител, произтичащо от трудово или прекратено трудово правоотношение с длъжника или установеното с влязъл в сила акт публично вземане по чл. 687 ТЗ). Свиква се чрез обявяване на покана в ТР. Провежда се независимо от броя на присъстващите и се ръководи от съдията, който разглежда делото.

- **заключително (чл. 734 ТЗ)** - Съдът свиква заключително събрание на кредиторите в 14-дневен срок от получаване отчета на синдика.

3. Комитет на кредиторите (чл. 680 – 684) – незадължителен (факултативен орган). Подпомага и контролира действията на синдика по управление на имуществото, проверява търговските книги и съдържанието на касата и уведомява съда в случаите, при които следва освобождаване на синдика по чл. 657 ТЗ. Членовете на комитета на

кредиторите имат право на възнаграждение, което се определя при избирането им и е за сметка на кредиторите.

ПРЕДЯВЯВАНЕ ВЗЕМАНИЯТА НА КРЕДИТОРИТЕ

Кредиторите предявяват писмено своите вземания пред съда по несъстоятелността в срок до 1м. от вписване в търговския регистър на решението за откриване на производството по несъстоятелност (чл. 685 ТЗ). Вземането може да бъде предявено и след този срок, но не по-късно от два месеца от изтичането му. В този случай кредиторът няма право да оспорва прието вее вземане или извършено разпределение и се удовлетворява от остатъка, ако е извършено разпределение на осребреното имущество (чл. 688, ал.2 ТЗ). Следователно, ако кредиторът пропусне 3-месечния срок с начало вписване в ТР на решението за откриване на ПН, той няма да може да участва с вземането в ПН.

В 7-дневен срок от изтичането на 1м. срок по чл. 685, ал. 1 синдикът съставя:

1. списък на приетите предявени вземания по реда на постъпването им с отбелязване на кредитора, размера и основанията на вземането, привилегиите и обезпеченията, датата на предявяването;
2. списък на вземанията по чл. 687 (служебно вписаните вземания на работниците/служителите и на установените публични вземания с влязъл в сила акт);
3. списък на неприетите предявени вземания,
4. годишен финансов отчет за предходната календарна година и за последния месец преди датата на откриване на производството по несъстоятелност.

Допуска се кредитор, който е направил възражение по списъка в 7-дн. срок, да предяви иск за установяване на съществуването на неприетото вземане или на несъществуването на приетото вземане (чл. 694 ТЗ).

Кредиторите с приети вземания имат право на глас в Събранията на кредиторите, участват в разпределението на имуществото и в оздравителното производство.

Всички списъци се одобряват от съда.

ОЗДРАВИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

План за оздравяване (повече от един) може да се предложи най-късно до 1м. след момента на обявяване в търговския регистър на определението на съда за одобряване списъка на приетите вземания (чл. 698 ТЗ). Такова производство не се провежда при банковата и застрахователната несъстоятелност!!!

Целта му е да се избегне обявяване на длъжника в несъстоятелност.

Право за предлагане на такъв план принадлежи на (чл. 697 ТЗ):

1. длъжникът;
2. синдикът;
3. кредиторите, които притежават най-малко 1/3 от обезпечените вземания;
4. кредиторите, които притежават най-малко 1/3 от необезпечените вземания;
5. съдружниците/акционерите, които притежават най-малко 1/3 от капитала на дружеството-длъжник;
6. неограничено отговорен съдружник;
7. 20% от общия брой на работниците/служителите на длъжника.

Не може да се предложи план за оздравяване, когато е очевидно, че продължаването на дейността би увредило масата на несъстоятелността (чл. 697, ал. 3 ТЗ).

С план за оздравяване може да се предвиди отсрочване или разсрочване на плащанията, частично или цялостно опрощаване на задълженията, реорганизация на предприятието, или извършването на други действия и сделки, като реорганизация на предприятието, продажба на цялото търговско предприятие или на обособена част, превръщане на вземане в дял от капитала, новация и др. (чл. 696 ТЗ).

Планът има законово определено съдържание в чл. 700 ТЗ.

С плана за оздравяване може да се предвиди назначаване на **надзорен орган** (чиито правомощия са дефинирани в чл. 700а ТЗ) за осъществяване на контрол върху дейността на длъжника за срока на действие на оздравителния план или за по-кратък срок (чл. 700, ал. 5 ТЗ).

Съдът проверява дали предложеният план отговаря на законовите изисквания и го допуска до разглеждане от събранието на кредиторите. Съдът определя датата за провеждане на събранието не по-късно от 45 дни от датата на определението (чл. 701, ал. 1, изр. 2 ТЗ) и я обявява в ТР (чл. 702 ТЗ).

Приемането на плана се обявява в търговския регистър (чл. 703, ал. 8 ТЗ). Гласуването от кредиторите се извършва според разпредлението им по класове (кредитори с обезпечени вземания, кредитори с необезпечени вземания, кредитори с вземания от трудови спорове, кредитори с публичноправни вземания и др.). Съдът по несъстоятелността утвърждава приетия план в закрито заседание (чл. 704 – 705 ТЗ). Утвърденият план става задължителен за длъжника (*длъжен да извърши предвидените структурни промени, ако има такива*) и за кредиторите (чл. 706 ТЗ).

С решението за утвърждаване на плана се прекратява ПН (чл. 707, ал. 1 ТЗ). Това означава, че правата на длъжника да управлява и да се разпорежда със своето имущество

се възстановяват; прекратяват се правомощията на синдика и отпадат наложените обезпечителни мерки. Решението за отказ за утвърждаване на плана за оздравяване, както и решението за прекратяване на ПН (*като всяко съдебно решение*) може да бъде обжалвано, НО след отмяна на решението на съда не се провежда ново оздравително производство (чл. 707а, ал. 2 ТЗ).

Когато с план е предвидено продажба на цялото или на част от предприятието, то договърът трябва да се сключи в 1-м. срок от влизането в сила на решението за утвърждаване на плана. Ако този срок изтече безрезултатно, то всяка от страните може в 1-м. срока да поиска от съда да обяви договора за сключен. Ако в този нов 1-м. срок никоя от страните не поиска обявяване на договора за сключен и ако има направено искане от кредитор, съдът възобновява производството и обявява длъжника в несъстоятелност (чл. 706а ТЗ).

Ако длъжникът **не изпълнява поетите задължения по плана за оздравяване**, ПН се възобновява (чл. 709 ТЗ). При възобновено ПН не се допуска ново оздравяване (ал. 3).

ВЪЗБНОВЯВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО ПО НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ

Прекратеното производство по несъстоятелност се възобновява с решение на съда, когато в срок от 1г. след прекратяване на производството (чл. 744 ТЗ):

1. се освободят суми, заделени за оспорени вземания;
2. се открие имущество, което не е било известно при прекратяването на производството по несъстоятелност;
3. Ако длъжникът не изпълнява задълженията си по договора, кредиторите, чиито вземания представляват не по-малко от 15 на сто от общия размер на вземанията, могат да поискат възобновяване на производството по несъстоятелност, без да се доказва нова неплатежоспособност, съответно свръхзадълженост (чл. 741а ТЗ).

Правото да иска възобновяване на производството принадлежи на длъжника или на кредитор с прието вземане.

С решението за възобновяване на производството правата на синдика и на комитета на кредиторите се възстановяват (чл. 746, ал. 1 ТЗ). Възобновеното производство продължава от окончателната сметка за разпределение, която се смята за частична (ал.2).

ОБЯВЯВАНЕ НА ДЛЪЖНИКА В НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ

С обявяване на длъжника в несъстоятелност започва вторият основен етап в ПН. **Предпоставки** (алтернативно дадени), при наличието на които съдът взема решение за обявяване на длъжника в несъстоятелност (чл. 710 ТЗ):

1. ако в 1-м.срок от решението за одобряване на списъка с приетите вземания **не е бил предложен план за оздравяване;**
2. план е бил предложен, но той **не е бил приет** от събранието на кредиторите или утвърден от съда;
3. когато е очевидно, че продължаването на дейността би **увредило масата на несъстоятелността;**
4. **недостатъчност на наличното имущество** за покриване на разноските по ПН;
5. **неизпълнение** на поетите от длъжника задължения по утвърдения план за оздравяване.

Решението има задължително съдържание, посочено в чл. 711 ТЗ, подлежи на незабавно изпълнение (чл. 714 ТЗ) и се вписва в ТР (чл. 712 ТЗ). С решението за обявяване в несъстоятелност съдът:

1. обявява длъжника в несъстоятелност и постановява прекратяване дейността на предприятието;
2. налага се обща възбрана и запор върху имуществото на длъжника;
3. прекратява правомощията на органите на длъжника - юридическо лице;
4. лишава длъжника от правото да управлява и да се разпорежда с имуществото, включено в масата на несъстоятелността;
5. постановява започване на осребряване на имуществото, включено в масата на несъстоятелността, и разпределение на осребреното имущество.

С Решението за обявяване в несъстоятелност започват действията по попълване и осребряване на масата на несъстоятелността и разпределение на получените суми между кредиторите.

ОСРЕБРЯВАНЕ И РАЗПРЕДЛЕНИЕ НА ИМУЩЕСТВОТО

Превръщане в пари на всички движими и недвижими вещи и имуществени права, включени в масата на несъстоятелността. Продажбата на имуществените права от масата на несъстоятелността се извършва от синдика след разрешение на съда (чл. 716 ТЗ).

Разпределение се извършва, когато в масата на несъстоятелността се наберат достатъчно парични средства (чл. 720 ТЗ) и по реда на чл. 722 ТЗ. Синдикът е длъжен да изготви

сметка за разпределение на наличните суми между кредиторите съобразно реда, привилегиите и обезпеченията. Сметката за разпределение се поставя в продължение на 14 дни на определено за целта видно и общодостъпно място в съда. Съставянето на сметката за разпределение се обявява в търговския регистър от синдика (чл. 727 ТЗ). Съдът по несъстоятелността одобрява с определение сметката за разпределение. Кредитор, който е предявил вземането си след извършено разпределение, се включва в следващите разпределения без право на изравняване съобразно с вече платеното (чл. 730 ТЗ). В масата на несъстоятелността се включват допълнително новосъбраните суми от вземания на длъжника и от осребряване на имуществото, както и сумите от вземания, от които кредиторите са се отказали (чл. 731 ТЗ).

ПРИКЛЮЧВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО ПО НЕСЪСТОЯТЕЛНОСТ

Предпоставки:

1. доклад-отчет на синдика пред съда (и прекратяване на правомощията му);
2. свикване на заключително заседание на събранието на кредиторите, на което се изслушва доклада на синдика;
3. съдебно решение за прекратяване на ПН - Производството по несъстоятелност се прекратява с решение на съда, когато (чл. 735 ТЗ): 1. са изплатени задълженията; 2. масата на несъстоятелността е изчерпана. С решението за прекратяване на ПН се възобновява положението на длъжника преди да се открие ПН.
4. извънсъдебно споразумение с всички кредитори с приети вземания.

С това решение се постановява заличаване на длъжника в ТР. Най-важно е, че всички вземания, които не са предявени в ПН се погасяват и кредиторите им губят правото да търсят изпълнение.

Ако всички кредитори са удовлетворени и е останало имущество длъжникът може да остане търговец и да продължи дейността си.

СТАБИЛИЗАЦИЯ¹¹

Нормативна уредба: чл. 761 – 797 ТЗ

Стабилизацията е ранна процедура за оздравяване на жизнеспособни търговци¹². Цялото производство се гради на принципа на добросъвестност на търговеца. Така както и производството за личния фалит по смисъла на Закона за несъстоятелността на физическите лица (Обн., ДВ, бр. 54 от 4.07.2025 г., изм. и доп., бр. 87 от 17.10.2025 г.).

Уредбата на стабилизацията се основава на Директива (ЕС) 2019/1023 за рамките за превантивно реструктуриране, за опрощаването на задължения и забраната за осъществяване на дейност, за мерките за повишаване на ефективността на производствата по реструктуриране, несъстоятелност и опрощаване на задълженията (нар. За кратко Директива за реструктурирането и несъстоятелността).

Стабилизацията на търговеца е негово право, а не задължение, така както предлагането на план за оздравяване в производството по несъстоятелност.

Това производство има за цел да предотврати откриването на производство по несъстоятелност чрез постигане на споразумение **между** търговеца и кредиторите му за начина **на изпълнение на задълженията** му, което да доведе до продължаване на дейността на търговеца (чл. 761 ТЗ). Не е задължително търговецът да е неплатежоспособен, достатъчно е само да се намира в непосредствена опасност от неплатежоспособност (чл. 762, ал. 1 ТЗ).

Предпоставки за откриване на производството:

1. молбата за стабилизация се подава от лице, спрямо което може да открие производство по стабилизация – активно легитимирано лице по смисъла на чл. 769 ТЗ;
2. да е налице спремо този търговец непосредствена опасност от неплатежоспособност (чл. 762, ал. 1 и 2 ТЗ) - Непосредствена опасност от неплатежоспособност е налице, когато търговецът с оглед на предстоящите падежи на паричните му задължения в следващите 12 месеца от подаване на молбата за стабилизация ще се окаже в невъзможност да изпълни изискуеми парични задължения или може да спре плащанията. Важно уточнение – кум

¹¹ Повече за производството по стабилизация вж. **Тянкова, Я.**, Производство по стабилизация. Велико Търново: Абагард, 2020, 312 стр.; ISBN 978-619-168-247-8.

¹² Повече за производството по стабилизация вж. **Недкова, К.**, Наръчник на съдебните процедури за производствата по стабилизация и търговска несъстоятелност, С., 2019, с. 409 - 460

момента на подаване на молбата, търговецът не трябва да в неплатежоспособност/свръхзадълженост.

3. да не са осъществени пречките по смисъла на чл. 762, ал. 3 ТЗ.

Производство по стабилизация не се открива за (чл. 762, ал. 3 ТЗ):

1. търговец, който в законоустановените срокове не е поискал обявяване в търговския регистър на годишните си финансови отчети за последните три години преди подаване на молбата за стабилизация. Необявяването на ГФО се приема за индичия за опит да се скрие информация за влошено икономическо състояние.

2. търговец, за когото е откривано производство по стабилизация през последните три години преди подаване на молбата за стабилизация. Целта е да се пресече опит за злоупотреба с производството, тъй като по време на висящността му се спират по силата на закона (ex lege) принудителните изпълнения по ГПК и ДОПК, както и изпълненията по ЗОЗ (Закон за особените залози).

3. търговец, за когото е подадена молба за откриване на производство по несъстоятелност преди подаване на молбата за стабилизация. Това означава, че ако към момента подаване на молбата за откриване на стабилизация е открито производство по несъстоятелност, производството по оздравяване на търговеца може да се проведе единствено в производството по несъстоятелност по правилата на част IV от ТЗ.

4. когато повече от 1/5 (една пета) от задълженията на търговеца са към свързани лица и към лица, които са придобили през последните три години вземания от свързани с търговеца лица.

За наличието на тези абсолютни пречки съдът следи служебно. В чл. 773, ал. 2 са предвидени две относителни основания за отхвърляне на молбата - през последните три години преди подаване на молбата търговецът е извършил безвъзмездни сделки или сделки, явно намаляващи имуществото му; както и когато липсват условия и възможности за продължаване на дейността на търговеца след приемане на плана за стабилизация.

Не се прилага за същите търговци, за които е изключена и несъстоятелността.

Производство по стабилизация не се открива за търговец, който е в производство по ликвидация, защото основната цел на стабилизацията е продължаване на дейността. Още повече в чл. 773, ал. 2, т. 2 ТЗ е посочено, че молбата за стабилизация ще бъде отхвърлена при наличие на невъзможност за продължаване на дейността.

Открива се по подадена молба от търговеца до окръжен съд по седалището на търговеца, който може или да я уважи, или да я отхвърли. Не е необходимо решение на общото

събрание на търговеца, но ако в плана за стабилизация е предвидено преобразуване, тогава ще се приложат и специалните правила за преобразуването. Молбата се подава лично от ЕТ или от управителния орган на ТД. Ако е подадена от пълномощник, се прилага задължително пълномощното (чл. 769, ал. 2). Друго лице (като кредитор, ликвидатор, наследник, неограничено отговорен съдружник) няма право да иска откриване на производство по стабилизация. В чл. 770, ал. 1 е посочено съдържанието на молбата, а в ал. 2 - приложенията. Определенията на съда в производството по стабилизация се вписват в търговския регистър по партидата на търговеца (чл. 767, ал. 2 ТЗ). В чл. 768, ал. 2, т. 1 ТЗ е въведено служебното начало (съдът по свой почин може да установява факти и да събира доказателства, които са от значение за постановяваните в производството актове), така както предвижда и нормата на чл. 621а, ал. 1, т. 2 ТЗ в производството по несъстоятелност. Производството по стабилизация не може да се спре, освен в случаите на смърт на молителя – едноличен търговец (чл. 768, ал. 2, т. 4 ТЗ), така също в т. 5 на същия е предвидена забрана - молбата за стабилизация не може да се оттегля след постановяване на определение на съда за утвърждаване на плана за стабилизация. Но в чл. 796, ал. 1, т. 1 е предвидено, че производството по стабилизация се прекратява когато търговецът оттегли предложението си за план за стабилизация, преди планът да бъде гласуван от кредиторите. Налице е противоречие между двете разпоредби (от една страна молбата за образуване на производството по стабилизация не може да бъде оттеглена след като съда с определение е утвърдил плана, но от друга – планът за оздравяване може да бъде оттеглен).

С цел бързина и ефективност всички актове на съда се обявяват в търговския регистър (чл. 767, ал. 4 – призовки и съобщения; чл. 767, ал. 2 – определенията и разпорежданията; ал. 5 – съобщението за постъпване в съда на молбата за стабилизация; чл. 762, ал. 3 – данни за довереното лице, за проверителя (регистриран одитор) и надзорния орган, ако има такива; чл. 772, ал. 3 – обявява се списъкът на кредиторите) без да се плаща държавна такса от съда към Агенция по вписванията.

Определението на съда за откриване на производство по стабилизация има действие по отношение на всички. То не подлежи на обжалване.

Търговецът изготвя план за стабилизация, който трябва да бъде гласуван от кредиторите и одобрен от съда. С утвърждаването на плана, производството се прекратява. Съдържанието на плана за стабилизация е регламентирано в чл. 770, ал. 1, т. 9 – 13 ТЗ. Установени са задължителни минимални прагове на удовлетворяване на кредиторите – 50 %. Изхожда се от разбирането, че ако длъжникът не може да предложи поне 50 %

удовлетворяване на общия си дълг, то неговото икономическо състояние не би могло да бъде оздравено/стабилизирано.

Последици от откриване на стабилизацията:

1. забрана за доброволно изпълнение на стари парични задължения – според чл. 776 търговецът не може да извършва плащания на задължения, възникнали преди датата на молбата за откриване на производството и неплатени на падежа, с изключение на преводи на суми за погасяване на публични вземания за данък върху добавената стойност, акциз, плащания на задължения към работниците и служителите, както и на данъци или задължителни осигурителни вноски за сметка на работник, служител или друго лице, от чието възнаграждение се удържа публичното задължение. Що се отнася до непаричните задължения, тяхното изпълнение е свързано с продължаване на дейността на търговеца, поради това те не са включени в тази забрана, а също така и не се трансформират в парични, така както е в производството по несъстоятелност.
2. Забрана за изпълнение по ГПК, ДОПК и ЗОЗ – според чл. 780, ал. 1 След откриване на производството по стабилизация е недопустимо образуването на изпълнителни производства срещу търговеца и пристъпването към изпълнение по реда на Закона за особените залози срещу имущество на търговеца. Не се спират изпълнителни дела срещу търговеца за събиране на вземания на работници и служители. В ал. 2 на същия е предвидено, че с откриване на производството по стабилизация се спират всички изпълнителни производства срещу търговеца, с изключение на такива за събиране на вземания на работници и служители, както и изпълнението по реда на Закона за особените залози срещу имуществото на търговеца. По спрените изпълнителни производства срещу търговеца могат да се налагат обезпечителни мерки. Но може да бъде проведено изпълнение по ГПК, ДОПК и ЗОЗ, когато върху имуществото на търговеца с открито производство по стабилизация е учредена ипотека или залог за чужд дълг (чл. 766, ал. 1 ТЗ).
3. Ограничение на правата и дейността на търговеца (чл. 776, ал. 2 – 5 ТЗ) – налагат се от съда след преценка. Изразяват се в: 1. Съдът може да постанови търговецът да продължи дейността си под **надзора на довереното лице**, като сключва определени от съда сделки само след предварителното съгласие на

довереното лице; 2. съдът може да **ограничи търговеца от правото да управлява и да се разпорежда с имуществото си**, като предвиди извършването на някои действия на управление и разпореждане с някои активи от имуществото си само след предварително одобрение от довереното лице; 3. **изпълнението на определени задължения към търговеца да се приема от довереното лице**; 4. **изпълнението на определени парични задължения от търговеца да се извършва със съгласието на довереното лице**.

4. Прекратяване на договори по чл. 777 ТЗ - По искане на всяка от страните съдът може да разреши прекратяването на всеки двустранен договор, по който страна е търговецът, ако той не е изпълнен изцяло или частично към момента на откриване на производството за стабилизация и при условие, че същият не е необходим за продължаване дейността на търговеца. От това правило следва, че съдът дава разрешение за прекратяване на договор при наличие на следните кумулативни предпоставки: 1. Договорът да е двустранен; 2. Да е налице изцяло или частично неизпълнение към момента на откриване на производството за стабилизация; 3. Изпълнението на договора да затруднява изпълнението на плана; и 4. няма да причини на другата страна по-големи вреди от обичайните.
5. Прихващане (чл. 779 ТЗ) - кредиторите могат да правят прихващане на свои вземания срещу търговеца и свои задължения към него само ако условията за прихващане са били налице преди откриване на производството по стабилизация, както и за публични вземания за данък върху добавената стойност, акциз, данъци или задължителни осигурителни вноски за сметка на работник, служител или друго лице, от чието възнаграждение се удържа публичното задължение.
6. Давност (чл. 781 ТЗ) - За вземания срещу търговеца давност не тече от откриване на производството по стабилизация до прекратяването му. Спрените давностни срокове продължават да текат от прекратяване на производството по стабилизация, освен в случаите, когато производството приключи с утвърден план за стабилизация (ал. 2). В този случай ще тече нова 5 -годишна давност.

Органи в производството по стабилизация:

- Задължителен орган - **доверено лице** (чл. 782 – 783 ТЗ)¹³;
- Факултативен орган – **проверител (регистриран одитор), когато в плана е предвидено преобразуване** (чл. 784 ТЗ).
- **Не е орган вещото лице**, което се назначава когато е необходимо изясняване на обстоятелства от значение за предложения план за стабилизация, за които са необходими специални знания (чл. 785 ТЗ).

Установяването на кредиторите в стабилизацията се различава от установяването им в производството по несъстоятелност. Поради краткия срок на производството по стабилизация не би могло кредиторите да водят установителни иски. Още повече търговецът-молител е длъжен с подаване на молбата да представи списък на кредиторите си. Всеки един от тях в 14-дневен срок от обявяване на определението на съда в ТР може писмено да възрази срещу включване/невключване на вземане в списъка. В 7-дневен срок търговецът може да даде писмено становище. След това в 14-дневен срок довереното лице изготвя проект на окончателен списък.

14 дни преди дата на съдебното заседание за разглеждане на плана съдът постановява в закрито заседание определение за одобряване на окончателния списък на кредиторите, като извършва самостоятелна преценка на възраженията на кредиторите и на становищата по тях на търговеца-молител. Определението на съда за одобряване на окончателния списък се обявява в търговския регистър най-късно 7 дни преди съдебното заседание, в което ще се разглежда планът (чл. 786, ал. 3 ТЗ). Така кредиторите с право на глас ще могат да се подготвят за заседанието. Определението не подлежи на обжалване и не формира сила на пресъдено нещо. Планът не поражда действие за кредитор, който не е включен в списъка на кредиторите или не му е била осигурена възможност да гласува при приемането на плана (чл. 791, ал. 2 ТЗ). Важно е да се уточни следното: ако вземането е под отлагателно условие, кредиторът ще може да упражни право на глас, ако условието се сбъдне към момента на провеждане на заседанието; ако вземането е под прекратително условие, кредиторът ще има право на глас, ако условието не е настъпило към момента на заседанието. Защитата на интересите на невключен в окончателния списък кредитор, който няма право на глас, се гарантира с правилото на чл. 791, ал. 2 ТЗ

¹³ Вж. **Тянкова, Я.** Правната фигура на довереното лице – посредник между длъжника и кредиторите за преодоляване на конфликтите в производството по стабилизация; с. 95 – 107; Сборник с доклади от Международна научна конференция на тема Конфликтът и неговото разрешаване – юридически, исторически, икономически и психологически аспекти; ISBN 978-619-00-1165-1

– утвърденият план не поражда действие относно вземането на кредитора и не го преобразува.

Заседанието за разглеждане на плана за стабилизация се провежда при закрити врати (чл. 787, ал. 3 ТЗ). То се насрочва с определението за откриване на производството по стабилизация не по-късно от 3 месеца (чл. 772, ал. 1, т. 5 ТЗ). Задължително в заседанието участват търговецът-молител, довереното лице и проверителят и вещото лице (ако са назначени такива лица). Кредиторите имат право, но не са длъжни да участват в заседанието. За разлика от оздравителното производство, където кредитор може да бъде представляван в съдебното заседание по приемане на плана за стабилизация от пълномощник с изрично пълномощно (чл. 789, ал. 3 ТЗ), в производството по търговска несъстоятелност, кредитор може да гласува и без да присъства на събранието чрез писмо с нотариална заверка на подписа (чл. 703, ал. 3 ТЗ).

Кредиторите гласуват предложения план за стабилизация отделно в следните класове (чл. 789, ал. 1 ТЗ):

1. кредитори с обезпечени вземания и кредитори с право на задържане;
2. кредитори с вземания, произтичащи от трудови или прекратени трудови правоотношения, възникнали преди датата на определението за откриване на производство по стабилизация;
3. кредитори с публичноправни вземания, възникнали до датата на определението за откриване на производство по стабилизация;
4. кредитори с необезпечени вземания;
5. всички кредитори, които са свързани лица с търговеца, независимо от горните класове, с изключение на кредиторите по т. 2.

За да бъде приет планът, е необходимо едновременно наличието на три мнозинства (по глави и по вземания) – чл. 790, ал. 2, т. 2 във връзка с чл. 789, ал. 3 и 4 ТЗ. Позитивен вот за стабилизация трябва да е даден от: повече от $\frac{1}{2}$ от вземанията във всеки клас; от $\frac{3}{4}$ (75 %) от броя на кредиторите във всеки клас; от повече от $\frac{3}{4}$ от всички вземания кредиторите от първи до четвърти клас (без кредиторите от пети клас). Условие приетият план да породи действие спрямо всички кредитори по окончателния списък е утвърждаването му от съда. Според чл. 790, ал. 2 ТЗ съдът ще утвърди плана, само ако:

1. са спазени изискванията на закона;
2. планът е приет с мнозинството по чл. 789, ал. 3 във всеки клас кредитори;
3. всички кредитори от един и същ клас се третираат равностойно и получават еднакво по степен удовлетворение, при спазване изискванията на чл. 770, ал. 4 и 5;

4. планът е бил обявен в търговския регистър;
5. никой кредитор не получава повече от дължимото по вземането му;
6. когато планът предвижда ново финансиране, то трябва да е необходимо за изпълнението на плана и да не засяга несправедливо интересите на кредиторите;
7. за него е дадено предварително съгласие на министъра на финансите по чл. 189, ал. 1 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс и по чл. 3, ал. 11 от Закона за Националната агенция за приходите¹⁴;
8. са спазени приложимите правила за държавните помощи, включително в случаите, когато за това се изисква решение от страна на Европейската комисия;
9. когато има несъгласни с плана кредитори, планът няма да ги постави в по-неблагоприятно положение, отколкото биха били в случай на прилагане на реда на вземанията по чл. 722, ал. 1;
10. прилагането му може да предотврати откриването на производство по несъстоятелност и да създаде условия за продължаване на дейността на търговеца.

Съдът утвърждава или отказва да утвърди с определение приетия план в закрито заседание (чл. 790, ал. 1 ТЗ). Макар че в чл. 791, ал. 1 неправилно е посочено, че актът, с който се утвърждава пална, е решение. Определението на съда подлежи на обжалване в 7-дневен срок от обявяването му в търговския регистър пред Върховния касационен съд по реда глава двадесет и първа от Гражданския процесуален кодекс, като жалба може да подаде търговецът и всеки кредитор, засегнат от преобразуващото действие на плана. Жалбата срещу определението не спира изпълнението на утвърдения план за стабилизация (чл. 790, ал. 6 ТЗ). Върховният касационен съд се произнася в 14-дневен срок с определение по жалбата в закрито заседание, което е окончателно (ал. 8).

Кредитор, който не получи пълно или частично изпълнение в предвидените в плана срокове, може въз основа на утвърдения с влязло в сила определение план за стабилизация да поиска издаване на изпълнителен лист по реда на чл. 405 от Гражданския процесуален кодекс за вземането си (чл. 793, ал. 1 ТЗ).

Относно спрените с утвърждаване на плана изпълнителни действия по ГПК, ДОПК и ЗОЗ възниква право на възобновяване на изпълнението с оглед на удовлетворяване на изпълняемото право в първоначалния му обем (чл. 793, ал. 3 ТЗ). Възобновяването на спрените изпълнителни производства не настъпва по силата на закона. Кредиторот следва да поиска възобновяване на спряното изпълнение по ГПК, ДОПК и ЗОЗ от съда

¹⁴ Вж. Определение № 544 от 1.11.2017 г. по ч. т. д. № 2184/2017 г., I т.о., ВКС

по стабилизацията, който въз основа на утвърдения план извършва преценка дали вземането на кредитора е предмет на плана, съответно дали са изтекли сроковете за изпълнение по плана. При наличие на тези предпоставки съдът с разпореждане ще възобновиспряното изпълнение.

Когато изпълнението на плана предвижда сключване на договор за продажба на цялото предприятие, на обособена част или на отделно имущество от него, в 1-месечен срок от влизане в сила на определението за утвърждаване на плана трябва да се сключи договорът за продажба по проекта за договор към плана (чл. 792, ал. 2 ТЗ). Последица от неключването му е, че е налице неизпълнение по отношение на всички засегнати от плана вземания (само тези, за които плащането е обусловено от продажбата) и спрямо тях отпада преобразуващото действие, но при условие, че е изтекъл и конкретния срок за плащане на вземането по плана¹⁵.

Съгласно чл. 795 всеки кредитор, засегнат от плана за стабилизация, може да иска унищожаването му поради заплашване (чл. 30 ЗЗД) или измама (чл. 29 ЗЗД) в срока за изпълнение на плана. Унищожаването има действие само по отношение на вземанията на кредитора, третиран от плана, като му дава право да ги получи в първоначалния им размер.

ВЪПРОСИ ЗА САМОПОДГОТОВКА

Направете съпоставка между ликвидацията и несъстоятелността.

През какви етапи преминава производството по несъстоятелност?

При какви предпоставки съдът може да приеме решение, с което едновременно да обяви неплатежоспособността (свръхзадължеността), да открие производство по несъстоятелност, да обяви длъжника в несъстоятелност и да прекрати дейността му?

Какво се включва в масата на несъстоятелността?

Каква е целта на оздравителното производство?

В кои случаи и в какъв срок съдът с решение възобновява прекратеното производство по несъстоятелност?

Каква е основната цел на Стабилизацията?

При какви предпоставки се открива производство по Стабилизация?

Кой може да подаде молба за Стабилизация?

¹⁵ Вж. Недкова, К. Цит. съч., с. 459

По какво се различава оздравителния план в производството по несъстоятелност от плана за Стабилизация?

ТЕСТ

Кои са предпоставките за откриване на производство по несъстоятелност?

- а) неплатежоспособност на длъжника;
- б) търговско качество на длъжника; неплатежоспособност или свърхзадлъжнялост; съдебно решение (обявително);
- в) търговско качество на длъжника, неплатежоспособност, изпълнителен лист;
- г) неплатежоспособност на длъжника; търговско качество на длъжника и решение на Общото събрание на длъжника като върховен орган.

В какъв срок длъжник, който стане неплатежоспособен или свърхзадлъжнял е длъжен да поиска откриване на производство по несъстоятелност?

- а) 14-дневен срок
- б) 15-дневен срок
- в) 30-дневен срок
- г) 7-дневен срок.

Неплатежоспособността се предполага, когато:

- а) длъжникът е спрял плащанията;
- б) длъжникът плаща само на определени кредитори, а е в забава по отношение на други кредитори;
- в) когато няма налични парични средства;
- г) когато имуществото на длъжника не е достатъчно да покрие паричните му задължения.

Какво действие има съдебното решение за откриване на производството по несъстоятелност:

- а) декларативно;
- б) конститутивно;
- в) императивно;
- г) съдебно.

Компетентен да разгледа молбата за откриване на производство по търговска несъстоятелност е:

- а) Окръжният съд по седалище на длъжника;
- б) Районният съд по седалище на длъжника;
- в) Окръжният съд по седалище на кредитора;

г) Агенцията по вписванията.

На основание свръхзадълженост може да се открива производство по несъстоятелност за:

- а) събирателно дружество
- б) командитно дружество;
- в) акционерно дружество;
- г) едноличен търговец.

Капиталовите търговски дружества са в състояние на свръхзадълженост, когато:

- а) имущество им не е достатъчно да покрие паричните им задължения;
- б) са в невъзможност да изплащат паричните си задължения и това се проявява по един видим и траен начин;
- в) сумата на привлечения капитал е по-голяма от сумата на собствения капитал;
- г) няма верен отговор.

Производство по несъстоятелност може да се открие и за:

- а) заличен от търговския регистър ЕТ, без оглед на това дали е бил неплатежоспособен преди заличаването му в Търговския регистър;
- б) всички съдружници в СД и за комплементарите в КД и КДА при условие, че са неплатежоспособни;
- в) лице, което прикрива търговската си дейност чрез неплатежоспособен длъжник;
- г) наследници на починал, неограничено отговорен съдружник, ако те са приели наследството.

Спирането на плащанията:

- а) винаги съвпада със състояние на свръхзадълженост;
- б) няма значение за отриване на производството по несъстоятелност;
- в) е непряка (косвена) предпоставка за отриване производство по несъстоятелност;
- г) е предпоставка за откриване на производство по стабилизация.

Производството по несъстоятелност се открива на основание:

- а) писмена молба от длъжника, ликвидатора или кредитор;
- б) публикуване в Държавен вестник на съдебното решение деклариране на неплатежоспособността;
- в) издаден изпълнителен лист;
- г) прокурорски протест.

С обявителното съдебно решение:

- а) се установява неплатежоспособността/свръхзадължеността на длъжника;

б) се обявява неплатежоспособността/свръхзадължеността на длъжника и се определя началната ѝ дата;

в) се обявява неплатежоспособността/свръхзадължеността на длъжника, определя се началната ѝ дата, открива се производството по несъстоятелност, назначава се временен синдик, допускат се обезпечителни мерки, определя се датата на първото събрание на кредиторите;

г) длъжникът се обявява в несъстоятелност.

В масата на несъстоятелността се включват:

а) всички права и задължения на длъжника с имуществен характер;

б) имуществените и неимуществените права на длъжника;

в) само имуществените права на длъжника;

г) всички имуществени права на длъжника, с изключение на несеквестируемите права.

Органите по несъстоятелността са:

а) окръжен съд по седалище на длъжника и синдик;

б) окръжен съд по седалище на длъжника, синдик, събрание на кредиторите, комитет на кредиторите;

в) районен съд по седалище на длъжника, синдик и събрание на кредиторите;

г) съдия-изпълнител, синдик, събрание на кредиторите.

Синдикът се назначава от:

а) търговеца, обявен в несъстоятелност;

б) кредитора/те, по искане на които се открива производството по несъстоятелност;

в) служебно от съда по несъстоятелност;

г) съда по несъстоятелност по предложение на първото събрание на кредиторите.

Кредиторите могат да предявят вземанията в срок:

а) от 1 месец от вписването в регистъра на обявителното съдебно решение;

б) в 6-месечен срок от началната дата на неплатежоспособността/свръхзадължеността;

в) до започване на оздравителното производство;

г) в 2-месечен срок от вписването в регистъра на обявителното съдебно решение.

Правото да предложат план за оздравяване имат:

а) само синдикът;

б) синдикът и длъжникът;

в) синдикът, длъжникът и всички кредитори, предявили вземанията си;

г) синдикът; длъжникът; кредиторите, притежаващи най-малко 1/3 от обезпечените или необезпечените вземания; съдружниците с най-малко 1/3 капиталово участие; неограничено

отговорен съдружник; най-малко 20% от общия брой на работниците/служителите на длъжника.

Оздравителният план се приема от:

- а) кредиторите с приети вземания или с неприети вземания, на които съда е предоставил правото на глас;
- б) съда;
- в) длъжника;
- г) синдика след консултации с кредиторите.

В какъв срок се обжалва решението за обявяване на длъжника в несъстоятелност?

- а) в 7-дневен срок от постановяването му;
- б) в 15-дневен срок вписването му в търговския регистър;
- в) в 7-дневен срок от вписването му в търговския регистър;
- г) в 1-месечен срок от вписването му в търговския регистър.

Кои от следните правомощия НЕ са присъщи на синдика?

- а) издирва и уточнява имуществото на длъжника;
- б) предлага на съда размера на издръжката на длъжника и на неговото семейство;
- в) събира паричните вземания на длъжника и внася полученото в особена банкова сметка;
- г) осребрява имуществото от масата на несъстоятелността.

Заклучителното събрание на кредиторите се свиква в:

- а) 1-месечен срок след изчерпване масата на несъстоятелността;
- б) 14-дневен срок от получаването на отчета на синдика;
- в) 3-дневен срок от изплащане на всички задължения;
- г) 7-дневен срок от получаването на отчета на синдика.

Производство по стабилизация може да се открие за:

- а) ТД в непосредствена опасност от неплатежоспособност;
- б) търговец – публично предприятие;
- в) банка, застраховател, намиращи се в непосредствена опасност от неплатежоспособност;
- г) лице, което прикрива търговска дейност чрез неплатежоспособен длъжник.

Производството по стабилизация може да се открие по подадена до окръжен съд:

- а) писмена молба от длъжника-търговец;

- б) писмена молба от ИА „Главна инспекция по труда“ при изискуеми и неизпълнени за повече от 2 месеца задължения за трудови възнаграждения към най-малко 1/3 от работниците/служителите на длъжника;
- в) писмена молба от НАП за публичноправно задължение към държавата/общината, свързано с търговската дейност на длъжника или задължения по частно държавно вземане;
- г) писмена молба от длъжника-търговец или от всеки един от кредиторите му с изискуеми вземания, произтичащи от търговски сделки.

КАЗУС

Една шивашка фабрика, специализирана в изработването на работно облекло, натрупала задължения към работниците/служителите си, към доставчиците на вода и ел.енергия и не била в състояние да изпълни договора си към възложителя за изработване на 200 000бр. работно облекло за износ. Поради тази причина възложителят предявил молба в съда за откриване на производство по несъстоятелност.

Въпроси:

Съществуват ли достатъчно основания за това?

Налице ли са предпоставки за откриване на производство по несъстоятелност?

КАЗУС

По търговско дело е предявен иск от „А И Л ТЪРГОВСКО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО“ ЕООД, с ЕИК 203822483, срещу „КОНТРАКТ ИНВЕСТ“ ООД, ЕИК 102879644-в несъстоятелност, и С.П.Н., гражданин на Руската Федерация, със заявен административен адрес в страната и със съдебен адрес на назначения особен представител.

Иска се обявяването на недействителността на сделката между ответниците, обективирана в нотариален акт за покупко-продажба. Ищецът твърди, че е кредитор на несъстоятелния длъжник-кредитор включен в списъка с неприети вземания, но предявил иск за установяване на вземането си, и като такъв счита, че има право да атакува цитираната сделка на основание чл. 647, ал. 1, т. 3 от ТЗ, тъй като се касае за възмездна сделка, извършена от длъжника в двугодишния срок преди датата подаване на молбата по чл. 625 от ТЗ, но не по-рано от датата на обявяване на неплатежоспособността му, като по сделката даденото значително надхвърля по стойност полученото.

В проведеното съдебно заседание на 24.01.2023г. от страна на ответника „КОНТРАКТ ИНВЕСТ“ ООД, ЕИК 102879644-в несъстоятелност е повдигнат отново въпроса за недопустимост на производството по делото.

Въпроси:

Кои кредитори имат право да предявяват отменителни искиове?

Какво е определението на съда?

Какво ще бъде решението на съда.

Материал: Определение по търговско дело № 81/2021г. на Окръжен съд – Бургас

КАЗУС

Търговското дружество „Алфа Трейд“ ЕООД изпада в затруднено финансово състояние и подава молба за откриване на производство по стабилизация по реда на Търговски закон, като твърди, че се намира в непосредствена опасност от неплатежоспособност.

Съдът открива производството, назначава доверено лице и обявява в Търговския регистър списък на кредиторите.

В 14-дневния срок по закона няколко кредитори подават възражения срещу списъка, но търговецът не подава становище в предвидения 7-дневен срок, тъй като твърди, че не е бил уведомен за възраженията.

На съдебното заседание за приемане на плана: присъстват трима кредитори; всички гласуват „против“ плана.

Съдът отказва да утвърди плана и прекратява производството по стабилизация. „Алфа Трейд“ ЕООД подава жалба, като твърди:

- нарушено право на защита (липса на уведомяване);
- невъзможност да измени плана съобразно възраженията;
- неправилно прекратяване на производството.

Въпроси:

Какви са предпоставките за откриване на производство по стабилизация?

Какво е правното значение на списъка на кредиторите?

Какъв е редът и сроковете за възражения срещу списъка на кредиторите?

Длъжен ли е съдът да уведомява търговеца за подадените възражения?

Каква е целта на становището на търговеца по чл. 786 ТЗ?

Налице ли е нарушение на правото на защита на търговеца?

Може ли търговецът да иска възстановяване на срока за становище? При какви условия?

Може ли планът за стабилизация да бъде изменян и до кога?

Кои кредитори имат право да гласуват плана?

Следва ли да се вземат предвид писмени становища на неявили се кредитори?

Законосъобразно ли е прекратяването на производството? Обосновете се.

Какви мнозинства са необходими за приемане на план за стабилизация?

Какви са последиците, ако планът не бъде приет?

Основателни ли са доводите на жалбоподателя?

Ако търговецът беше изменил плана в съдебното заседание и част от кредиторите бяха гласували „за“, как би се отразило това на изхода на производството?

Материал: Определение от 26.08.2020 г. по т. д. № 83/2019 г. на Благоевградски окръжен съд, потвърдено с Определение № 85 от 22.02.2021 г. на ВКС по ч. т. д. № 77/2021 г., I т. о., ТК